

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Arne Lilholt

Kan De huske - ?

Kan De huske –?

Mindet vel lader som ingen Ting,
er dog et lønligt Kildespring . . .
N. F. S. Grundtvig 1842

Arne Lilholt

Kan De huske –?

Små skitser
til erindring om folk,
der var med til at præge livet
i Viborg

Viborg Lions Clubs Forlag

Kan De huske-?
© Arne Lilholt 1980
Omslag: Johannes Bæch

1
2
3

Gengivelse af artikler – gennemsete og supplerede – oprindeligt skrevet
til offentliggørelse i ugebladet Viborg-nyt

Trykt i
Viborg Industritrykkeri I/S

Forord

Når de gamle sad omkring den berømmelige rundebænk, var et af de oftest rejste spørgsmål: Kan du huske? Og så var der lagt op til megen god og fornuftig snak, alt mens tankerne gik tilbage til den person eller den begivenhed, som var blevet bragt på tale.

Ved noget af et tilfælde kom jeg i sin tid ind på en delvis lignende form for tilbageblikket i en artikelrække med den fælles overskrift: Kan De huske ham? Den 1. maj 1973 havde jeg efter opfordring overtaget redaktionen af det nystiftede ugeblad Viborg-nyt, og under ombrydning af et af de første numre kom vi til at stå med en tom plads, som i en fart blev fyldt ud ved et greb i Folkebladets arkiv med person-klicheer. Et billede med en kort tekst blev bragt under overskriften: Kan De huske ham?

Dermed var en idé fostret og en tradition grundlagt, og i årenes løb har jeg skrevet godt 300 Kan De huske?-artikler. Flere gange har elskværdige læsere opfordret mig til at lade disse journalistiske skitser trykke – og det sker hermed.

For ikke at gøre bogen for omfattende er indholdet begrænset til ca. 75 artikler, og viser det sig, at der er så stor interesse for skildringerne, som folk venligt har fortalt mig, bliver der formentlig udvej for at fortsætte udgivelsen.

Bogens omkostninger bliver ikke belastet med forfatterhonorar, og kunstneren Johannes Bæch har stillet sin meget yndede tegning af det gamle træ med rundebænken til rådighed som forsideillustration. Det forventede overskud ved salg af bogen vil blive overladt til Lionsklubbens humanitære arbejde.

Viborg, november 1980
Arne Lilholt

Inspektør Søren Chr. Møller

Den 20. januar 1958 døde fhv. inspektør i Folkekuren ved Hald S.C. Møller i København, hvor han og hans hustru havde slået sig ned, da han var fratrådt den 1. januar 1955 efter at være fyldt 70. Inspektør Møller var en mand af dem, der huskes, først og fremmest for hans arbejdsmæssige indsats på Folkekuren, men også fordi han var så frodig en personlighed med mange gode og festlige interesser.

Søren Chr. Møller fødtes i Horsens den 4. december 1884 som søn af købmand Otto Fr. Møller. Han blev uddannet som kolonialkommis – eller handelsbetjent, som det hed dengang – og han var ansat hos købmand Harald Hansen i Vestergade – den kendte skytte, der senere flyttede til Nysted og døde der. Da han nåede soldateralderen, blev han indkaldt til 29. bataljon, og i 1908 blev han sergent. Siden blev han hjælpeskriver ved Jydske Brigade samtidig med, at han gjorde tjeneste i geledet, og som ekstra-arbejde påtog han sig at være sekretær for overlæge Paul Videbech, et samarbejde, der førte til, at Møller rykkede med ind på Hald, da det lykkedes Videbech at få gennemført sin store Røde Kors-idé: at omdanne den forladte krigslazaretlejr i skoven ved Hald til Danmarks første folkelige kuranstalt.

S.C. Møller blev inspektør, og mere nidkær mand havde man ikke kunnet få til den stilling. Han følte Kuranstalten som en del af sit eget, og han tænkte aldrig efter en timetabel, når han skulle udmåle det arbejde, han havde med at gøre.

År ud og år ind var han den første på benene om morgenen på Kuranstalten, allerede et godt stykke fremme i sin vante runde, når dagligdagen så småt begyndte at røre sig rundt omkring i barakkerne. Chevaleresk og særegen i sin

Inspektør S. C. Møller

sprogbrug, som han var, lød hans muntre tilråb til dem, han mødte, gerne sådan: »God morgen! Vel opstanden. Jeg ønsker Dem god dag!« Og det forunderlige var, at Møller kunne få disse vendinger i al deres snurrighed til at lyde så friskt som selve morgenduggen, skønt de i årenes løb blev gentaget hundrede, ja, tusinder af gange. Ingen ville finde på at kalde det krukket. Sådan var nu engang inspektør Møller, og sådan og ikke anderledes ville man have ham. Traf han mandlige bekendte i Viborg, glemte han aldrig at »skikke« en hilsen med hjem: »Må jeg bede Dem formelde Deres hustru min dybeste respekt og gunst som tilforn!«

Inspektør Møller interesserede sig som gammel befalingsmand meget for lejrsmalingerne ved Hald i svunden tid, og han samlede et stort materiale om denne periode i Viborg garnisons historie, tillige en mængde billeder, og han brugte stoffet til en udmærket artikel i »Jul i Viborg« 1929. Materialet er siden blevet skænket til Lokalhistorisk Arkiv.

Inspektør Møller havde blandt andre militære interesser den, at han dyrkede Napoleon. Han havde læst et helt biblio-

tek om den lille korsikanske korporal, der som Napoleon Bonaparte blev Europas storhersker, og som kronede sig selv til kejser, og Møller drev sin Napoleon-begejstring så vidt, at han indrettede en af stuerne i inspektørboligen til noget i retning af et Napoleon-museum med masser af billeder på væggene.

På det nok så nære område dyrkede han mindet om sin egen soldatertid på en helt speciel måde. Sammen med fire soldaterkammerater udgjorde han en

S. C. Møller som ung befalingsmand

gruppe, der mødtes år efter år ved hindens runde fødselsdage, og det hørte med til deres ceremoniel, at de fire kom i rad og række for at aflægge honnør for den, der havde festdag. Den første i kredsen, der faldt bort, var direktør Aage Munksgaard. Så døde gårdejer Kr. Kristensen, Katballe, landskendt som hesteopdrætter. Den tredje i rækken, der gik til »Ryes brigade«, var S.C. Møller, og senere fulgte gårdejer K.

Røhr Lauritzen, Demstrupgaard, og grosserer S.N. Reffskier.

I sommeren 1957 kom inspektør Møller og fru Nina Møller på besøg i Viborg og på Hald, og de frydede sig over gensynet og mødet med gode bekendte, men Møller ligesom følte, at det blev hans sidste visit på Hald. Da jeg en dag talte med ham, sagde han: »Jeg har været rundt og set på det hele, og jeg har frydet mig over at iagttage, hvad jeg var med til at skabe, men ikke mindst over at have fået lov til at opleve alt det nye, som sker. Jeg véd, at signalet til oprud snart vil kunne blive blæst over mig, og som gammel soldat skal jeg ikke kny, når befalingen lyder, for jeg har i mange søvnløse nætter under min sygdom gennem mit fadervor lært at være frimodig og fortrøstningsfuld, når jeg for sidste gang i dette liv bliver kaldt frem for – som soldaterne i gamle dage – at modtage brød og lønning«.

For inspektør Møller indtraf denne sidste parade den 20. januar 1958. Han døde pludseligt i sit hjem i Charlottenlund, 73 år gammel.

Violinisten Robert Graver

Der var forleden aften en udsendelse i fjernsynet fra Århus, ledet af den tidligere studentsanger og revyskuespiller Jørgen »Gamle« Hansen. Han optrådte med to viser, og mon ikke mange lidt ældre viborgensere kom til at tænke på violinisten *Robert Graver*, da »Gamle« Hansen foretog Hans Hartvig Seedorffs vise om de tre brødre Iwan, Iwin og Iwof, der sejled ud fra Pensa med godt kirgisisk stof.

Den vise var et af Robert Gravers glansnumre – Seedorff-elsker, som han var og med Seedorffs digtsamling fra

Robert Graver

1917 »Hyben« som den foretrukne blandt den glade digters versebøger. Graver var først og fremmest violinist, en kapacitet på sit instrument, men han værdsatte poesien næsten lige så højt som musikken, og han havde en udmærket evne til at fortolke begge dele, så folk lyttede til ham.

Robert Graver blev født i Gimsing ved Struer den 31. januar 1898 som søn af lokomotivfører Graver, der senere flyttede til Viborg og i mange år boede med sin familie i det hvide hus tæt opad Overdammen, hvor der nu er indrettet børnelegeplads. Robert var den ældste i en stor børnefolk, og faderen bestemte, at han skulle lære et håndværk. Det blev barberfaget, og Robert kom i lære hos barbermester Ludvig Dyrberg, og samtidig gik han til violinundervisning, vistnok hos regimentsmusiker Borreschmidt. Det er nok tvivlsomt, hvor meget han fik ud af barberfaget. Desto mere dyrkede han musikken, først sammen med søsteren Ragnhild, der senere blev gift med isenkræmmer M. Ramsing, og som i en årrække sad ved klaveret i Fotorama og leverede musikken til forevisningen af stumfilm, et kunstnerisk betonet håndværk, som krævede meget af sin udøver, ikke blot et

stort kendskab til musik, men også udholdenhed og temperament til ved klaverets hjælp at understrege handlingen på lærredet.

Som udlært kom Robert Graver til Aarhus, men snart tog musikken ham helt, og han begyndte som restaurantmusiker – forstår sig, som det hedder hos Wessel, kun på de honette steder. Sit kendskab til musik havde han fået udviklet fra de helt unge år igennem samspil med jævnaldrende, musikinteresserede kammerater, bl.a. pianisten Robert Jensen, der boede sammen med sin moder og sin søster Sonja, senere gift med revisor Tilo Michelsen, i ejendommen Ebbas Minde på Vesterbrogade, og ofte stod folk stille på fortovet for at lytte til Robert Jensens spil enten alene eller sammen med Robert Graver, cellisten fotograf Carl Johan Zacho og flere andre. Det var bl.a. kammermusik af høj klasse, og det var øjensynligt, at deltagerne gik op i arbejdet.

I begyndelsen af tyverne vendte Robert Graver tilbage til Viborg efter at have haft engagementer i flere fynske byer og i Rudkøbing, og han og hans hustru, der var en dygtig pianistinde, ydede en indsats, der var væsentligt medvirkende til, at Emil P.s konditori blev samlingssted for en stor part af byens ungdom. Her kunne man mødes for en overskuelig penge, og Emil Petersens fløderuller til kaffen nød ry vidt omkring. Her herskede den gode gamle kafé-stemning, den, der nok særlig hørte klunketiden til, men som endnu på den tid var levedygtig og hyggeskabende. Mange bekendtskaber blev stiftet på konditoriet til Robert Gravers musik, som ingen af gæsterne kunne få sig til at overdøve ved højrøstet tale eller klirren med kaffekopperne. Man lyttede til musikken og nød den for så, når der var pause mellem numrene, at hæve stemmen til et muntert summende samtalebrus.

Når koncerten i konditoriet var forbi, holdt Robert Graver af at slå sig løs i gode venners kreds, og det lå ligesom i luften, at han måtte blive ven med en

Gartner Anders Andersen

anden kunstnerisk begavet mand fra den tid, dvs. årene i sidste halvdel af tyverne, digteren Nis Petersen, der udsendte sin debutbog, digtsamlingen »Nattens Pibere«, i 1926, på et tidspunkt, hvor han opholdt sig i Viborg beskæftiget som fabriksarbejder. Der opstod et nært venskab mellem de to, på sin vis vidt forskellige, men alligevel med en masse fælles berøringspunkter, og i hvert fald var Robert Graver blandt dem, der straks forstod Nis Petersens storhed, da »Nattens Pibere« udkom. Han købte et eksemplar af digtsamlingen, stak den i lommen ved siden af »Hyben«, som han altid gik med på sig, og lærte flere af digtene uden ad for at kunne citere dem, når han i en kreds af venner deltog i den faste ugentlige kammeratskabsaften, hvor man drøftede alverdens problemer, men navnlig glædede sig med musik og poesi. Betegnende for Nis Petersens vurdering af Robert Graver var det, at han, da Graver bad ham om at skrive i sit eksemplar af »Nattens Pibere«, udformede dedikationen således: »Med et oprigtigt ønske om, at man aldrig må kvæle zigeuneren i Dem. Deres hengivne Nis Petersen. Viborg, december 1927«.

Robert Graver spillede hos Emil P. til årene op imod 2. verdenskrig, i mange år sammen med pianisten Jens Frederik Claussen. Så hørte engagementet op, og han klarede sig ved lejlighedsvis beskæftigelse, som det er de fleste musikeres lod. Sit lyse sind bevarede han til det sidste, sin sans for de værdier, der ikke fortæres af rust, ligeledes, og glæden over at kunne citere Nis Petersens »De små børns smil«, Seedorffs »Iwan, Iwin, Iwof« eller »Styrmand Andersson« samt frem for alt Jørgen Vibes »Jens Eskildsen« og »Gamle Nekast« var med til at give hans liv indhold.

Om den gamle søulk Nekast står der, at »han er gammel, javel... og tungt med sin stok må han gå«. Robert Graver fik ikke lov til at blive gammel som hverken Jens Eskildsen eller Nekast. Han lå syg i nogle vintermåneder og længtes efter solen og foråret, men den 9. maj 1950 døde han, 52 år gammel.

Livet er jo en sum af tilfældigheder, og ofte kan en uventet begivenhed eller en bemærkning i forbifarten kalde på en erindring, som ligger langt tilbage i tiden og hukommelsen. Som nu forleden: Den dygtige og charmerende kunstkender professor Ejner Johansson var i gang med et af sine ypperlige foredrag i fjernsynet og fortalte bl.a. om maleren Carl Bloch, idet han på skærmen viste nogle af Blochs mest kendte billeder med munke-motiv: En munk, der plukker høns, samt Den døve munk – billeder, der blev overmåde populære, og som gav anledning til mange efterligninger.

Den dag i dag hænger munkebilleder som gangbar vare i masser af malerihandeler, føjede den lærde professor til.

Og så stod med ét i erindringen billedet af gartner *Anders Gaardsmand Andersen*, en ejendommelig, alsidig begavelse, der for år tilbage var en kendt skikkelse i adskillige kredse i Viborg. Andersen var en dygtig fagmand, men noget af en urolig sjæl, og hans liv var kendetegnet ved en lang række af skiftende arbejdspladser. Målt med jævn »borgerlig« alen var han nok for hård mod sig selv, og en kendsgerning er det da også, at han – stadig efter den nævnte målestok – kunne have anvendt sine penge bedre, end han gjorde, men han bevarede sit hjerte rent, sådan som den gør, der – ligesom Andersen – holder af børn og er parat til at hjælpe svagelige og gamle.

Det er efterhånden en del år siden, at Andersen boede i Viborg, men der er stadig adskillige, som husker ham bl.a. under navnet Rommy-gartneren, fordi han holdt meget af denne harmløse form for kortspil, endvidere på grund af et par munke-billeder. Andersen var en ganske habil amatør-maler med et talent, der udfoldede sig bedst, når han malede

Anders Gaardsmand Andersen

blomsterbilleder, men da han en dag iagttog et billede, som hang – og stadig hænger – på Kafe Børsen i Gravene, forestillende to munke i glad stemning og pokulerende med løftede glas, gik Andersen hjem og malede et billede lige sådan. Helt stå mål med originalen kunne det vel ikke, men det fandt en pæn plads på væggen i Søren Vinstue, og siden afsatte han endnu en kopi til den særprægede restauratør Jens Dam på Kafe Guldborg, en mand, der var brav og kantet, og som ikke gav sig ud for at have forstand på maleri, men Andersens to munke kunne han lide, så de kom – som eneste dekoration i lokalet – til at hænge i den inderste skænkestue. Hvor billederne er havnet, ved vi ikke. De har nok, ligesom rigtige munke, været underkastet forkrænkighedens lov.

Anders Andersen stammede fra Løgstør-egnen, født i Skarpsalling den 21. maj 1891 og udlært i gartnerfaget dels i Hjørring, dels i Petri Petersens plante-

skole i Randers, og derefter begyndte han et levnedsløb, der førte ham vidt omkring. Bl.a. var han som yngre i tre år i Hammershøj, hvor han drev gartneri. Siden flyttede han til Løgstør og havde forretning der, og foretagsom, som han var, købte han to landbrugsejendomme, bl.a. en gammel gård med en lade, der var faldet sammen af ælde, men han følte det som en udfordring, at han skulle få bygningen på fode. Det nåede han og brød så op igen, slog sig ned i Aalestrup, hvor han og familien var, indtil han i 1922 kom til Viborg og fik beskæftigelse i Brostrøms planteskole.

Senere blev han knyttet til Folkekuren ved Hald, mens Hedegaard var overgartner, og hans tid her var præget af større stabilitet, end han måske ellers havde været vant til. Dermed intet negativt sagt om hans arbejde, det var altid det bedst tænkelige, men trangen til forandring lå ham i blodet, og en skønne dag brød han da også op, forlod Viborg og arbejdede en tid i Skive, derefter i Århus, hvor han fik ansættelse på Sct. Stefanshjemmet og her blev sat til opgaver, der passede til hans naturel. Han skulle ikke blot være gartner, men også hjælpe til bl.a. ved transport af patienter og gamle, et arbejde, han gik op i med glæde, og som var til berigelse for såvel ham selv som dem, han skulle hjælpe.

På Sct. Stefanshjemmet gik han kun under sit mellemnavn, Gaardsmand, og gang på gang hed det i det daglige arbejde: Det klarer Gaardsmand!

Men en dag rejste han, fordi uroen i hans blod drev ham. En tid boede han i Mariager, arbejdede derefter i et gartneri ved Lille Vildmose og vendte så tilbage til Århus, hvor han kom til at leve sine sidste år som en af de mange skikkelser, oftest ensomme mænd, der dengang var med til at præge Mejlgade-kvarteret. Nu er »klimaet« i gaden blevet betydeligt hårdere.

Han havde indrettet sig sådan, som han nu selv ville det, fattigt, ville nogle måske sige, kummerligt efter andres bedømmelse, men sådan var det nu hans trang og vilje. Han havde, skønt han livet igen-

nem havde været ude for meget, aldrig været syg, og hans eneste ængstelse var, at han, inden han døde, skulle falde så meget af, at han kom til at være andre til byrde. Det ønske opfyldte skæbnen for ham.

I slutningen af januar 1968 havde han været i København for at besøge sin søn og svigerdatter, og han havde været glad for at være sammen med dem og børnebørnene, hvorpå han gjorde klar til at rejse tilbage til Jylland. Blandt sine særpræg havde han det, at han ikke kunne lide at sige farvel til folk, og når han havde været på besøg hos familien i København og skulle med toget, sagde han i afgangshallen: Bliv I nu bare her og lad være med at følge mig ned på perronen! Hvorpå han gik ned ad trappen uden at se tilbage. Men denne gang standsede han et øjeblik på repos'en midt på trappen, vendte sig halvt og løftede armen til hilsen til sin søn.

Det blev deres sidste møde. Få dage efter døde han ganske pludseligt, mens han sad ved et bord og talte med nogle bekendte. Anders Gaardsmand Andersen blev knap 77 år gammel.

Maskinarbejder K. Hansen

Det er adskillige år siden, han forlod Viborg, og dog huskes maskinarbejder K. Hansen tydeligt af mange mennesker på disse egne, for han var i god forstand en ener. Erindringen om ham vil dukke op gang på gang. Senest skete det for nylig, da forsvarsbrødrene indviede foreningens klubhus i Engelsborg, indrettet i en af de tre tidligere husvildebaracker. Det var i K. Hansens tid, disse boliger blev opført, mens han var formand for byrådets bygge- og inventarudvalg, og det

var en sag, der gav genlyd, ikke blot i en række af byrådsmøder, men også i avisindlæg og diskussion mand og mand imellem. Som major Johs. Møller fremhævede i en tale ved forsvarsbrodersammenkomsten, fandt folk, at det var en helt urimelig behandling af folk, der var blevet husvilde, at de skulle sendes så langt udenfor byen som til Engelsborg, og, indrømmede major Møller, jeg var som formand for Lejerforeningen på det tidspunkt en af dem, der kritiserede projektet bl.a. for husenes beliggenhed. Det ville jeg ikke have gjort i dag!

K. Hansen fik på grund af Engelsborg-bataljen tilnavnet: Kristian Bolignød, men det som så meget andet tog han i stiv arm, og han svarede på kritik med hvasse modangreb og kunne godt i en diskussion bruge udtryk og accentueringer (for at sige det pænt), som ikke hører til gløseferrådet i en søndagsskole, men frisk og festlig, lynhurtig i replikken, det var han altid.

K. Hansen blev født i Svendborg den 10. marts 1900, men han fik sin opvækst og uddannelse i Skive, hvor hans fader var en fremtrædende lokalpolitiker og redaktør af det socialdemokratiske blad. I 1927 kom K. Hansen til Viborg, og han var her til 1945, da han flyttede til København, fordi han efterhånden var blevet helt opslugt af sit arbejde indenfor Arbejderbo, først som rejsesekretær, siden som ledende forretningsfører og til sidst som direktør for Fællesorganisationen af almenyttige danske Boligselskaber.

K. Hansen var i kraft af sit faglige arbejde i Viborg selvskreven til at komme i byrådet, og han udførte et stort arbejde, der efterhånden kom til at samle sig om to områder: centralbiblioteket, hvis formand han var fra 1933 til 1946, og Boligselskabet Viborg. Han var selskabets første formand og fik som sit første resultat bygget rækkehusene ved Sct. Laurentiivej. Siden kom bl.a. komplekset i Reberbanen og det store byggeri på hjørnet af Sjællandsgade og Gothersgade.

I sit byrådsarbejde var han ret naturligt i første række præget af sin politiske

K. Hansen

indstilling, men han var ikke fanatiker, og derfor kunne han godt tale sine egne imod, hvis han havde en ide, der efter hans opfattelse var bedre end deres, og han var heller ikke bange for at give tilslutning til standpunkter, udtalt af medlemmer af gruppen på den anden side af byrådsbordet. Karakteristisk for hans realitetssans og hans ægte menneskelighed var det, at den, han måske arbejdede allerbedst sammen med, var redaktør Th. Wellejus, skønt de to i næsten alt – politisk opfattelse, sprogbrug, formen for livsudfoldelse osv. – var forskellige som dag og nat.

K. Hansen havde aspirationer ikke blot på det lokalpolitiske område. Han havde gerne villet være folketingsmand, og i nogle år var han kandidat i Søndervingekredsen, men han var godt klar over, at der ville han aldrig kunne opnå valg. Det socialdemokratiske mandat var sikkert forvaret hos redaktør A.C. Mortensen, og der var mange, som gerne ville have set K. Hansen som Mor-

tensens efterfølger, men den plan var Mortensen selv meget lidt tiltalt af, for han kunne rent ud sagt ikke tage K. Hansens facon, en følelse, der vist var gensidig.

K. Hansen fik lejlighed til at gøre en bemærkning herom mange år senere, da han af den daværende bestyrelse for Boligselskabet Viborg blev opfordret til at skrive et forord i det jubilæumsskrift, der blev udsendt i 1965, redigeret af redaktør Svend Thomsen.

»Viborg er en nobel by«, skriver K. Hansen, men han ville ikke have været den, han var, hvis han ikke havde gjort denne tilføjelse: Måske nok mere nobel end fremskridtsvenlig – dengang i hvert fald! Han fik også lejlighed til at komme med en lille snert til sidst:

Må jeg til slut udtrykke min glæde over, at arbejdet med boligbyggeriet i Viborg førte mig væk fra det politiske arbejde og over i noget, der gav og stadig giver dejlige praktiske og synlige resultater. At Viborg derved slap for mig som folketingsmand og fik en landbrugsminister i stedet, kan byen være lige så begejstret for.

Da K. Hansen fyldte 70, trak han sig tilbage som direktør for boligselskaberne, men han blev ved med at følge arbejdet med den største interesse. Rask og spændstig var han omtrent til det sidste. Han døde den 6. januar 1974, knap 74 år gammel.

Foreningsvært Peter Hopp

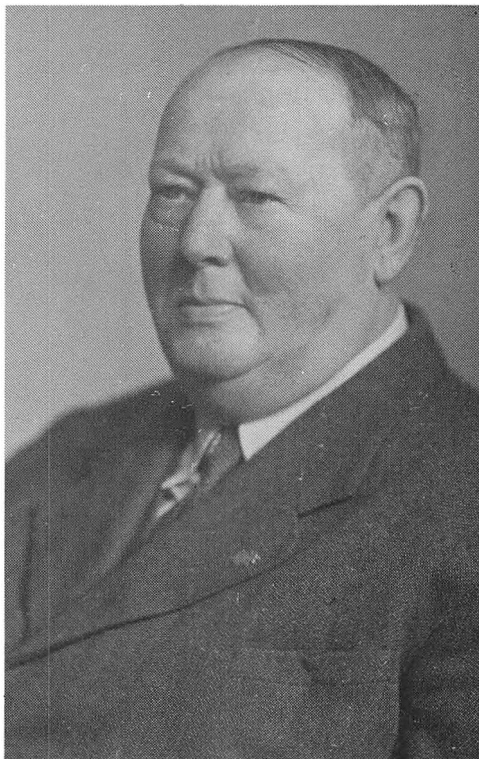
Viborg var i svunden tid kendt bl.a. for sin stab af lejetjenere, en kreds af jævne håndværkere, der påtog sig det ekstra-job at virke som opvartere, dels i de faste forretninger, dels ved særlige lejlig-

heder, og arrangører af f.eks. ungdomskuerne eller andre store folkefester vidste, at når de sendte bud til Viborg efter serverings-assistance, kom der en flok, som kunne deres bestilling, og som, hvad der naturligvis også var formålet med deres arbejde, forstod at tjene en god skilling at have med hjem.

I mange år var en af de mere fremtrædende i denne skare *Peter Hopp*. Han var født i Viborg den 12. februar 1880 som søn af en regimentsmusiker, men det blev ikke horn og trompeter, der kom til at præge hans første tid som ung mand, men derimod hvinende rundsage og den lange lyd af høvle, der bearbejdede brædder og bjælker. Peter Hopp blev udlært som snedker og var derefter i en årrække ansat på Riegels' fabrikker, hvor han havde en stilling som formand, indtil han besluttede sig til at sige håndværket helt farvel for udelukkende at beskæftige sig som lejetjener.

Han var i 1906 med til at stifte Viborg Lejetjenerforening, hvis selvskrevne formand var skomager Chr. Handberg, en mand, der af sine kolleger betragtedes som fagets nestor og den, der kunne lægge plan for arbejdet, når en større opgave, indenbys eller udenbys, skulle løses. I den første bestyrelse sad endvidere maler Vilhelm Jensen og skomager Tinus Petersen, og ved nævnelser af dem rinder i hu andre af lejetjenerstandens karakteristiske mænd: Skomager Anders Christensen, mest kendt under navnet Argentina, hidrørende fra, at han en tid havde opholdt sig i det fjerne Sydamerika, endvidere tømrer Jensenius Melgaard, arbejdsmand og kusk Anton Christensen, der gik under navnet Vaskebjørnen, fordi han i mange år var ansat på Bentsens vaskeri, endvidere maler Mønsted Jensen, der senere overtog Teater-kafeen, ja, der kunne måske nævnes flere endnu, hvis listen skulle være blot nogenlunde fyldestgørende.

Da Dansk Arbejderforening omkring midten af tyverne skulle have ny vært, efter at den trinde og joviale Ole Thomsen var død, faldt valget på Peter Hopp, og det var et godt valg. Han og hans hustru,

Peter Hopp

Kristine, drev en udmærket forretning til gavn for den forening, hvis hus de boede i, og til glæde for de mange medlemmer, der flokkedes i Arbejderforeningen, en Viborg-institution med en interessant historie og med så megen levskraft, at den stadig består, skønt »hus-arm«, som det hedder med et gammelt udtryk, efter at bygningen i Grønnegade blev solgt til en kreds af hjemmевærnsfolk og indrettet til hjemmевærns-gaard.

Peter Hopp var en festlig og dygtig vært i Grønnegade og samlede igennem mange år en kreds af borgere om sit frokostbord hver formiddag. Et par stykker smørrebrød og en pilsner eller to var det faste traktement, og mens det blev fortæret, blev der drøftet bynyt, ind imellem vel også en god del bysladder, med en grundighed, der efterlod emnet klart belyst fra alle sider. Mangen god spøg blev udpønsset ved samme bord, og latteren rullede tungt gennem stuen,

når der bagefter blev aflagt rapport om, hvordan det spøgefulde anslag mod en eller anden kammerat var spændt af. Der var en egen stemning over disse sammenkomster, en tradition, der varede ved et lille stykke ind i besættelsestiden, men som så afgik ved døden sammen med så meget andet, som krigen gjorde kål på.

Den 25. maj 1947 døde Peter Hopp, 67 år gammel.

Statsskovfoged Olaf Bendixen

I næsten 30 år var statsskovfoged *Olaf Bendixen* tjenstgørende i Viborg skovdistrikt med bopæl i Krathuset ved Finderupvej, en periode, hvor han satte sig smukke spor i skoven og i byen og på egnen ved hele sin færd. I en alt for ung alder blev han revet bort fra sin gerning, ramt af en hjertelammelse, der medførte døden på få øjeblikke.

Olaf Bendixen var født den 1. marts 1893 i Vejlbysogn som søn af gårdejer H.P. Bendixen, og han døde den 5. februar 1949, så han blev kun 56 år gammel. Han var en virkelig personlighed – en særegen personlighed, har man lov til at sige, en dygtig mand i sin gerning, grebet af en næsten betagende kærlighed til alt, hvad der havde med skov og vækst at gøre, og han krævede af sig selv og sine medarbejdere den pinligste orden og påpasselighed. Når gårdspladsen ved Krathuset var gjort i stand og revet »til søndag«, var alle riller efter rivetænderne som trukket langs en linjal og i et mønster, man næsten ikke turde sætte fodspor i.

I sit ydre var Bendixen tilsvarende pertentlig. Han bar sin uniform med stolthed, og han skiftede fra den grønne

jakke til den hvide med samme præcision som den, marinen udfolder, når matroserne anlægger hvidt betræk ved forårstid og atter »stryger topsejlet«, når efteråret melder sig. Billedet her er udmærket karakteriserende, for der var noget martialske over Bendixen bl.a. også ved den måde, han bar sin uniformshue på.

Den 1. februar 1921 kom han til Krathuset, efter at han havde virket ved forskellige forstlige opgaver siden sin eksamen i 1914, og med Viborg Krat, Egeskoven, Inderøen, Hald Langskov og Viborg Hedeplantage som domæne fik han et distrikt, der i høj grad kaldte på en initiativrig og skov-glad mand. Der skete noget, hvor Bendixen var med, ikke blot i skovene, men også i Finderup sogn, hvis anliggender han i høj grad gik op i. Hans

Olaf Bendixen

indsats er smukt beskrevet i nogle mindeord, sognepræst Tage Severinsen skrev ved meddelelsen om Bendixens død:

Statsskovfoged Bendixen var en særpræget skikkelse på egnen. Friluftsmenneske, som han var, var han mest sig selv, når han færdedes i sin skov, fartede fra sted til sted på sin motorcykel, tog overblik og traf bestemmelser eller bare glædede sig over at se frodighed og orden. Sådan var han i sit es. Tidligt var han på færde om morgenen, altid virksom. Hans glæde ved at se det gro og hans vilje til orden vidner omgivelserne ved Krathuset om. Også andre steder har han været i virksomhed for at skabe noget, der skulle være smukt, f.eks. i Finderup, både ved mindet for stavnsbåndets løsning og ved mindesmærket for Erik Glipping.

Jeg husker mit indtryk af statsskovfoged Bendixen, som han stod på trappen til sit hus hin februar dag 1932, da en orkan fra nordvest knækkede skoven ned, som var det tændstikker. Det slog ikke bare sår i skoven, det slog nok også ham et sår, som var svært at forvinde.

Men jeg husker også Bendixen som et menneske, som bag et ydre, der undertiden kunne virke noget barsk og brysk, havde hjertelag, en mand, som gerne ville støtte, helst ved at give folk lejlighed til at arbejde fremad selv. Hjælpsomhed og retfærdighedssans gjorde ham vellidt af naboer og afholdt af sine medhjælpere.

Så vidt pastor Severinsen. Det fortæller også at blive nævnt, at Bendixen gjorde en stor indsats som Viborgborger. Han var måske ikke så glad som f.eks. hans efterfølger i dag i embedet for at have folk rendende i skoven, men de, der ville følge de anlagte veje og derfra nyde skoven, var velkomne. Som god bekendt af fotograf Aage Munksgaard kom han med i turistforeningsarbejdet, først som oplands-observatør for bestyrelsen, siden som »overordentligt« bestyrelsesmedlem og fra 1946 som generalforsamlingsvalgt, en tillidspost, som han satte pris på.

Bendixen meldte sig i den kreds af borgere, der gik ind i arbejdet for de store Viborg-fester som deltager i de historiske optog, og jeg husker ham specielt fra 1938, da processionen skulle illustrere sporten gennem tiderne. Olaf Bendixen blev udpeget til at være gladiator, og i kraft af sin statur kunne han bære den gyldne hjelm og uniform med det skinnende brystskjold. Stående i en stridsvogn styrede han med den ene hånd tømmerne til tre heste, og på den anden arm bar han et skjold, som solens stråler slog smut i.

Det var et stateligt syn, og Bendixen gik fuldstændig op i rollen. Da han passerede et sted, hvor Munksgaard og andre af festens ledere stod forsamlet, rettede han sig endnu mere op og råbte det gamle gladiatorkråb: Ave Cæsar, morituri te salutant (Hil dig, Cæsar, de til døden bestemte hilser dig).

Det gav et sæt i Munksgaard ved den uventede saluttering, og han, der ellers aldrig manglede svar på tiltale, måtte »nøjes« med at agere imperator ved at hilse med sin berømte stive stråhat.

Restauratør Octavius Nielsen

Viborg byråd tiltrådte for nylig, at den øverste etage i Viborg Bad eller Motionscentret i Grønnegade bliver indrettet til klublokaler for Viborg Billardklub, som derved får et udmærket tilholdssted til udøvelse af den fine sport ved det grønne fildækkede bord med gummibanderne. Indretningen sker for et overkommeligt beløb, idet billardspillerne selv påtager sig at udføre en væsentlig del af arbejdet.

Planerne fik os i erindringen til at genkalde mindet om en af de dygtigste bil-

lardspillere i Viborg i svunden tid, daværende tjener og senere restauratør *Octavius Nielsen*, bedst kendt under navnet Tavs og i en årrække indehaver af kafe Westend.

Tavs var søn af fiskehandler Julius Nielsen, en af den tids kendte skikkelser i Viborg, hvor han færdedes med sin vogn og handlede med fisk. Der var ikke velstand i hjemmet, derimod rigdom på børn, og som nr. 8 i flokken fik Tavs i dåben navnet Octavius Alexander Nielsen. I skoletiden kom han til at høre til den store skare af børn, som allerede i en meget tidlig alder mærkede den tids store sociale forskelle, for i skolen i Rosenstræde blev han placeret på den side af plankeværket gennem skolegården, hvor friskallerne, dvs. de børn, hvis forældre ikke kunne betale skolepenge, holdt til, medens borgerkaninerne fra de mere velhavende hjem færdedes på den anden. Octavius var måske ikke så optaget af skolegangen, som han burde være, og han beklagede flere gange senere i sin tilværelse, at han havde lært for lidt fra starten, men én ting lærte han sig: at optræde som opvarter. Det fag kunne han, og han var den rigtige kelder-type, gesvindt i bevægelserne og med et øje på hver finger, når han som f.eks. i de år, han var overtjener i Salonen hos Johannes Christensen, færdedes som en feltherre mellem bordene, parat til at følge det mindste vink fra en gæst.

I øvrigt var han selvlært, og sin første tilknytning til branchen fik han som hotelkarl på Eyde i Herning. Siden begyndte han som tjener, og det var han, som sagt, god til.

I en længere årrække var Octavius tjener på Landmandshotellet, til hvis restaurant der var indgang der, hvor modeforretningen Klaris og Harder nu har til huse, og det var her, han dyrkede billardspillet. Midt på gulvet i det forreste lokale stod et billard til gæsternes anvendelse, og her øvede Octavius sig, så han opnåede den helt elegante perfektion i keglebillard. Han kunne hamle op med de fleste, og han var næsten 100 procent sikker i stødet, når det gjaldt en

Octavius Nielsen

langbal, en tværbal eller en kvart, men, forklarede en billard-ekspert os forleden, de finesser, som i dag knytter sig til spillet, dyrkede han ikke så meget, for det spil, man anvendte dengang, var i højere grad lige på og hårdt – det, vi kalder Randers Frejaspillet, tilføjer vor hjemmelsmand, hvad han så måtte mene med det udtryk.

Der bestod et hjerteligt forhold mellem Octavius som tjener og hotelejer Johannes Sørensen som chef. Sørensen var fynbo og kom til Viborg i 1910 som ejer af Centralhotellet, som han drev, til han i 1927 overtog Landmandshotellet, hvor han var vært til 1932. Han talte fynsk hele sin levetid, og Octavius oparbejdede en evne til at kopiere hans sprog, så det næsten ikke var til at høre forskel.

Siden blev Octavius Nielsen vært i kafe Westend, først som forpagter efter restauratør N.J. Jørgensen, senere som ejer af forretningen og hele ejendommen, og han var en dygtig og hyggelig

mand i restauranten. Ved siden af ofrede han tid og kræfter bl.a. i Viborg Fodboldforening, hvor han en tid sad i bestyrelsen og derefter i nogle år som formand. Desuden var han med i ledelsen af Viborg og Omegns Hotel- og Restauratørforening fra 1937, og i 1943 efterfulgte han J.K. Jensen som formand, hvilket bl.a. medførte, at han var manden i spidsen, da foreningen i 1946 fejrede 50-års-jubilæum under stor festivitas. Det gjorde han godt, selv om han følte spændingen så intenst, at han to gange under festen måtte ud for at skifte flip, for at den kunne stå standsmæssigt til hans fornemme kjolesæt.

Octavius Nielsen blev også kredsformand og medlem af centralforeningens hovedbestyrelse, og han forstod at gøre sig gældende. Der var stil over ham, når han drog af sted til møde med sort frakke og bowleren let på sned, efter at han først havde været til behandling hos sin ven igennem mange år, frisørmester Kai Nissen. Pillen med sig selv og måske også nok en lille smule forfængelig med sit ydre var han, dertil en hyggelig bordfælle og en dygtig mand ved et forhandlingsmøde.

Octavius Alexander kom til verden den 4. februar 1898, og han døde den 14. juni 1950, kun 52 år gammel.

Ostehandler Martin Sørensen

I flere hundrede år har torve- og markedshandelen været med til at sætte præg på Viborg – i længst svunden tid de betydningsfulde snapstingsmarkeder, der var andet og mere end markeder i gængs forstand. Det var i højere grad termin

samt fast mødetid for den jyske adel, en begivenhed, som hver gang var ved at sætte Viborg på den anden ende, således som den fremragende forsker og historiker Hugo Matthiessen har skildret det i sin bog »Snapstinget«.

Som Viborg havde sine markeds-traditioner – lykkeligt genoplivet på initiativ af Erhvervsrådet med to årlige heste- og krammarkeder – knytter der sig også megen vane og historie til det ugentlige torveliv – i sin tid med Hjultorvet som skueplads for mange lokale og udenbys slagteres handel med kød side om side med markedet for smågrise, alt mens der på Nytorv blev handlet med frugt og grøntsager, fjerkræ, fisk og mange, mange andre ting, bl.a. ost.

I mange år var det en væver lille mand fra Ørum Sønderlyng, der repræsenterede ostehandelen, *Martin Sørensen*, der ugen igennem drev sit ikke særlig store landbrug, og som om lørdagen drog til Viborg for at handle. For at stive hjemmets økonomi af havde Martin Sørensen taget en plads på Ørum mejeri i længst svunden tid, hvor han hjalp til på ostelageret med at give ostene den vending, som hører med i processen, mens de ligger på bakkerne og venter på, at modningen skal skride frem.

Det førte med sig, at han fik lyst til at handle med nogle af mejeriets oste, og derfor begyndte han at køre til Viborg om lørdagen med et parti oste. Det var ikke noget stort lager, han begyndte med, nemlig ikke flere, end han kunne have bag på sin cykel, når han i den tidlige morgen trampede til bys, men han fik en aftale med købmand Anders Hansen om at måtte have lager i en kælder i den gamle købmandsgård, og tid efter anden voksede omsætningen, også forretningens ydre. Til at begynde med klarede han sig med en bordplade på et par bukke. Siden indrettede han sig i et hvidt lærredstelt, der havde fast placering med »ryggen« til Stillings Gård.

Martin Sørensen havde mange kunder, for han var sådan en venlig mand. Han huskede godt, så han vidste præcis, hvad han skulle hente frem, når de en-

Martin Sørensen i sit telt

kelte kunder kom. Ikke på den måde, at han straks gav sin viden til kende, for hans faste spørgsmål til alle, der stillede sig foran boden, lød: Skul' det vær' en styk ost? På sin vis var det et overflødigt spørgsmål, for det var jo derfor, man kom, men sådan var nu Sørensens ritual, og det lavde han ikke om på.

Efterhånden som forretningen voksede, købte han oste andre steder end i Ørum. Han blev en god kunde hos Børge Hansen i Skive, og siden blev Conrad Thomsen i Viborg hans hovedleverandør. I flere år levede han og flere andre torvehandlere »på vulkaner«, således at forstå, at sundhedsmyndighederne ville have friluftshandelen med fødevarer som f.eks. ost forbudt, hvad der vel på sin vis ikke var noget at sige til, når de faste ostebutikker forlangtes udstyret med fliser og køleanordninger, men det var alligevel et savn i billedet af lørdags-torvet, da ostemanden pakkede sammen og forsvandt. Den sidste dag kneb det for Martin Sørensen at bevare det lyse smil, og han havde oftere end ellers brug for lømmetørklædet i højre kittellomme.

Jeg husker ikke præcis, hvor mange år det er, siden han holdt op, men han blev, til han var ret højt oppe i årene. Sine sidste år tilbragte han i hjembyen Ørum, hvis vækst bl.a. bevirkede, at der blev brug for jorden til hans ejendom. Toften kaldtes arealet, og i dag ligger der et helt nyt villakvarter, Toftevænget, på grunden.

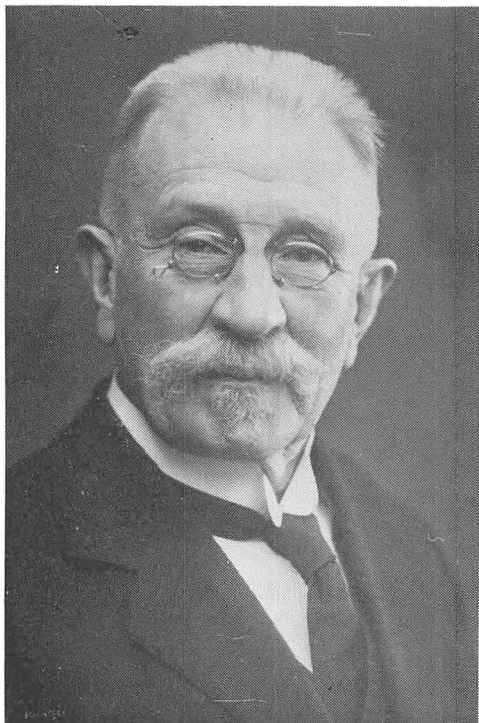
Martin Sørensen var født den 13. september 1890 i Vels. Han fik en brat død, idet han den 3. september 1973 blev kørt over af en bil, da han ville gå tværs over gaden.

Sagfører Carl Handberg

Det er efterhånden mange år siden, sagfører *Carl Handberg* døde som en af Viborgs højt æstimerede borgere, men man skal ikke tale ret meget med f.eks. folk med kendskab til lystfiskeri og fiskeriforenings-historie for slet ikke at tale om de lidt ældre kreditforeningsfunktionærer for at høre Carl Handberg berømmet.

Han var en personlighed af format, vel ikke ligefrem af ydre, men ved hele sin færd og sin enorme flid på mange forskellige områder. Han var helt igennem viborgenser, født i Ll. St. Mikkelsgade, men man kan vist ikke sige om ham, at han var en af de rigtige Mikkelsgadere, dem, der havde ord for altid at være lidt mere »fremmelige« end drenge fra andre af de gader, Lille Mikkelsgade-drengene lå i permanent krig med.

Carl Handberg havde ganske simpelt ikke tid til at være dreng på den måde, aldeles heller ikke lyst. For det første voksede han op i et yderst fattigt hjem, hvis opretholdelse han tidligt måtte bidrage til, og for det andet var han fra

Sagfører Handberg

lille dreng en læsehest. Faderen var som så mange andre af Ll. Sct. Mikkelsgades håndværkere skomager. Han døde i en forholdsvis ung alder i november 1868, og den 13. marts 1869 fødte hans enke sønnen Carl.

Som 7-årig kom han i skole, først som friskalle, som de elever kaldtes, hvis forældre ikke havde råd til at betale skolepenge, men på grund af sin flid blev han optaget i borgerskolen på fripas, og det er betegnende for hans flid og dygtighed, at han allerede som skoledreng, endnu ikke konfirmeret, fik plads på herredsfogedkontoret, hvor han siden fortsatte samtidig med, at han forberedte sig til at tage almindelig forberedelseksamen som privatist. Siden tog han, ligeledes fortrinsvis gennem selvstudium, eksamen som dansk jurist, virkede i nogle år i Bogense som herredsfogedfuldmægtig, senere en overgang i Ringsted og vendte så i 1902 tilbage til sin fødeby. Det var hans agt at drive sagførerforretning, men han fik kort efter en opfordring til at søge en stilling på Kreditforeningen, hvor han virkede, til han fyldte 70 år.

En skildring af Handbergs indsats på Kreditforeningen kunne fylde adskillige sider, og på samme måde skulle der bruges stor plads til en beretning om hans virksomhed på fiskeriområdet, hvor han opnåede tre æresmedlemskaber, nemlig i Viborg Fiskeriforening, Viborg Fiskeriselskab og Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark.

I mange år travede Carl Handberg sin faste morgentur fra hjemmet i Vesterbrogade nr. 13 eller Holstebrovej, som det hed i hans tid, til Klosterskoven for at se, hvordan det stod til med yngel og småfisk i klækkehuset, hvis drift han tog sig af med omhu. Han var et fast træk i gadebilledet, dels fordi han var kendt af den halve by og på hat med de fleste, dels fordi han på en for ham helt naturlig måde var ikke så lidt sjusket med sin påklædning. Hans fortræffelige hustru sørgede for, at han altid var »i orden«, når

Carl Handberg på sin morgentur

han gik hjemmefra, men når han var kommet et stykke hen ad ganden og havde hilst på de første 10-15 bekendte, kunne det udmærket ske, at han fik hatten placeret »baglæns« på hovedet, og havde han haft sin frakke åbnet undervejs, kunne man være næsten sikker på, at han fik den knappet skævt bagefter.

Det ville være forkert at tro, at Handberg var et sjuskehoved. Tværtimod, han var ordensmand til fingerspidserne i alt, hvad han havde med at gøre, også til det allersidste. Han lå syg hjemme og var selv klar over, at det bar mod døden. En dag bad han sin hustru om sit checkhæfte og udfyldte en blanket, idet han sagde: Du får snart brug for nogle penge.

Dagen efter døde han. Det var den 24. august 1947. Handberg blev 78 år gammel.

Oluf Bisgaard

Brandinspektør Oluf Bisgaard

For mange vil det – i 1973 – sikkert forekomme mærkeligt at tænke på, at det virkelig er 17 år, siden *Oluf Bisgaard Jensen* døde – og dog er det rigtigt. En sommermorgen i 1956 døde han pludselig i sit hjem på Ørstedesvej, kun godt 50 år gammel. Viborg blev ved dette dødsfald en god og særpræget borger fattigere.

Oluf Bisgaard stammede fra Hornslet, hvor hans far var bankdirektør og købmand, og som ung mand kom han i kolonialhandlerlære i Kolind, fik senere selv en købmandsbutik i Knebel, men sagde handelen farvel og dukkede i 1933 op i Viborg som leder af den nyoprettede Falck-station, der blev indviet den 20. januar. Oluf Bisgaard havde forinden et godt kendskab til Viborg, for han var her som soldat ved 20. bataljons 1. kompagni, og menig nr. 609 Jensen var en

soldat med krummer i, en af dem, der fik betegnelsen A I i sin soldaterbog, og som blandt sine meriter i Viborg talte dem, han oplevede, da han som menig blev afgivet til Jydske Division som chauffør for generalen.

Som Falckmand udførte Oluf Bisgaard et stort arbejde, og i løbet af forholdsvis kort tid var han kendt med den halve by og næsten det hele opland, en slider, som stillede store krav til sine medarbejdere, men som aldrig var bange for selv at gå i spidsen, når de hårde tag skulle tages.

Efter nogle års forløb gik han over i andre opgaver, blev forsikringsmand og distriktsbestyrer for Forsikringsselskabet Fremtiden. I 1954 fik han stillingen som brandinspektør, da murerformand Fr. Frederiksen trak sig tilbage, og det er ikke for meget sagt, at fra den dag begyndte en omfattende modernisering af brandvæsenet i Viborg. Bisgaard havde nok somme tider mere fart på i sine ønsker om at udvide og forbedre korpset,

end byrådet havde lyst til at følge tem-poet med bevillinger, men fra alle sider blev hans dygtighed anerkendt.

Der kunne fortælles mange træk til belysning af Oluf Bisgaard, som han var – på én gang noget af en landsknægt og samtidig det mest bløde gemyt og mest hjælpsomme menneske, man kunne tænke sig. Sin hårdhudethed og evne til at bevare roen selv i krævende situationer havde han med sig fra drengeårene, og en af hans skolekammerater, der stadig bor i Viborg, fortalte om en episode fra Ryomgård Realskole, da Oluf var 10 år.

Et stormvejr drog en efterårsdag hen over byen, og netop som eleverne var kommet ind i klasserne efter frikvarter, lød der et øredøvende brag. På et øjeblik var skolen fyldt af en tæt tåge af kalkstøv. Et særlig kraftigt stormkast havde fået fat i den øverste del af skolens gavl og rev med et rask ryk halvdelen af muren ned, så man kunne kikke ind i bygningen som i en dukkestue.

I en af klasserne sad en flok drenge og piger målløse af skræk over braget, afventende, om der skulle ske mere. I nogle øjeblikke herskede der lammende stilhed efter braget. Så blev tavsheden brudt af en mandhaftig drengerøst, der bemærkede:

– Jeg tror, det var magisteren, der faldt ned ad trappen!

Det var Oluf Bisgaard, som på den måde nok virkede mere beroligende end alverdens forklaringer af de voksne i skolen, for hans kammerater kunne midt i skrækken ikke holde latteren tilbage, og den panik, der nemt kunne være blevet tilløb til, udeblev.

Jeg mindes en anden storartet karakteristik af Oluf Bisgaard, givet i en tale på hans 50-års-fødselsdag den 17. januar 1956. En af hans kammerater fra modstandsbevægelsen, proprietær Kr. Winsløw Nielsen, sagde bl.a.:

– Vi, der erfarede, hvad Bisgaard formåede under besættelsen, glemmer aldrig hans indsats. Gang på gang stod vi i situationer, hvor ingen udvej var i syne. Vi manglede både det ene og det andet:

Plads til at skjule folk og materiel, cigaretter og andre næsten uopnåelige ting, der var så vigtige som opmuntring og tilberoligelse af nerverne hos dem, der stod allerforrest i det natlige, farefulde arbejde. Gang på gang, når vi stod sådan i det, sagde vi: Vi prøver at gå til Bisgaard! Og hver gang fik vi hans korte, mutte svar: Det ordner jeg! Og det blev ordnet. Hvordan han kunne gøre det, står stadig for mig som en gåde, men det afgørende var, at hvad han tog sig på i de år, da det virkelig gjaldt, opgaver, der jævnligt bragte ham selv i alvorlig fare, det gennemførte han. Det vil vi, hans kammerater fra årene under jorden, aldrig glemme ham for.

Oluf Bisgaard var, da han fejrede sin 50-års-dag, slået ind på endnu et nyt felt i sin tilværelse og havde overtaget den store benzinstation på hjørnet af Ringvejen og Kirkebækvej. På forbavsende kort tid fik han den arbejdet op til at blive et af knudepunkterne i eksportlastvognmændenes store karavane ned gennem Jylland, og han følte sig endnu engang at være kommet på den rette hylde. Men han havde nok overvurderet sine kræfter, og den 20. august 1956 ville hans trofaste hjerte ikke mere.

Kaptajn Vilhelm Snerding

Den 31. marts 1892 kom en ung statelig officer, *Vilhelm Snerding*, netop udnævnt til sekondløjtnant, til Viborg, og fra den dag fik Viborg en borger, der blev sin bys trofaste våbendrager. Formentlig kom Snerding til Viborg, københavner med K, som han var, med følelser, der svarer til, hvad man har fortalt

Snerding som ung officer sammen med fru Harriet

om så mange andre embeds- og tjenestemænd i gamle dage: De græd ved tanken om, at de fra København skulle forvises til tjeneste i Viborg. Men det skal straks føjes til, at historiens pointe lyder: De tudbrølede den dag, de skulle herfra.

Vilhelm Snerding kom aldrig herfra. Han blev viborgenser om en hals, først og fremmest officer knyttet til 9. regiments 29. bataljon, der hørte til i linjen på det tidspunkt, men som ved hærordningen af 1922 gik over i reserven. Men også som civil borger faldt Snerding til, og han øvede på flere områder en indsats, der gjorde ham til en kendt og afholdt person.

Snerding lærte frk. Harriet Philipsen at kende, og de blev forlovet og senere gift, hvorefter vejen for den unge officer til det, man kaldte »det bedre borgerskab«, var åbnet. Det var i de lykkelige, sorgløse tider i begyndelsen af det nye århundrede, hvor alt tegnede til fred og fordragelighed, og hvor der i Viborg le-

vedes et embedsmands- og officers-liv, sådan som man finder det skildret i bl.a. Sophus Bauditz' romaner som »Krøniker fra Garnisonsbyen«. Vilhelm Snerding og fru Harriet forstod at hævde sig i dette miljø, og velbegavede personligheder, som de begge var, evnede de at sætte præg på først og fremmest deres hjem, men tillige også på de omgivelser, de færdes i. Derom fortæller uden ord bl.a. flere album med fotografier, der indgår i en stor samling af billeder fra det Snerdingske hjem, i dag opbevaret på Lokalhistorisk Arkiv.

Snerding avancerede i Viborg til kaptajn og kompagnichef, og han var en afholdt officer, et godt eksempel for sine soldater under tjenesten i marken og derfor sidenhen altid inviteret med, når de jubilerende årgange kom til deres gamle garnisonsby for at mindes soldatertiden.

Allerede inden overgangen til den mindre krævende tjeneste i reservebataljonen var Snerding kommet med i nogle af de fællesopgaver, der altid er lagt hen til foretagsomme borgere. Den første var soldaterhjemsarbejdet i Dannevirke, i hvis bestyrelse han fik sæde allerede i 1908, mens den elskelige dyrlæge O.P. Pyndt var formand, og i 1927 overtog han formandsposten efter dyrlægen og bevarede den til sin død. Dannevirkehjemmet var i mange år indrettet i Rosenstræde, inden der blev skabt mulighed for at flytte til Fælledvej til den nye smukke bygning, der blev indviet i 1932, og som nu er faldet for at give plads til rækken af kontorbygninger, som MLU og Landbogården er i færd med at opføre. Det var godt, at Snerding ikke kom til at opleve bygningens fald. Det ville have fået hans hjerte til at briste, for da han den 25. juli 1932 var med til at indmure grundstenene, lagde han, billedligt talt, en del af sit hjerte i det blyør, som blev anbragt i grundmuren. Mere end nogen anden havde han medvirket til at skaffe de midler, der muliggjorde bygningens rejsning, og i dag må man beklage, at der ikke engang gik 30 år, inden udviklingen væltede hans stolte værk.

Kaptajn Snerding

Snerding, der følte sig så stærkt som viborgenser, forbavtede en stor del af borgerskabet, ikke mindst sin svoger, fabrikant Aage Philipsen, da han i begyndelsen af 30'erne meldte sig som en heftig deltager i den tids standende borgerdebat om, hvorvidt Gamle Vagt skulle rives ned eller restaureres. Den sag optog borgernes sind i mere end tre år og gav anledning til kæmpemæssige borgermøder, læserindlæg i spaltevis og heftige debatter i byrådet. Snerding drog med voldsomhed til felts mod »den faldefærdige ruin«. Anslaget mod den lykkedes ikke, og i dag er der næppe nogen, som havde ønsket Gamle Vagt væk. Byrådet bevilgede 30.000 kr. til restaureringen, og der blev kun brugt 28.000 kr. til arbejdet.

En omtale af kaptajn Snerding kan ikke bringes uden at nævne hans nære tilknytning til Viborg Skydeselskab, hvis formand han var i 27 år, indtil han trak sig tilbage på sin 70-års-fødselsdag den 8. august 1941. Han døde den 6. december 1943.

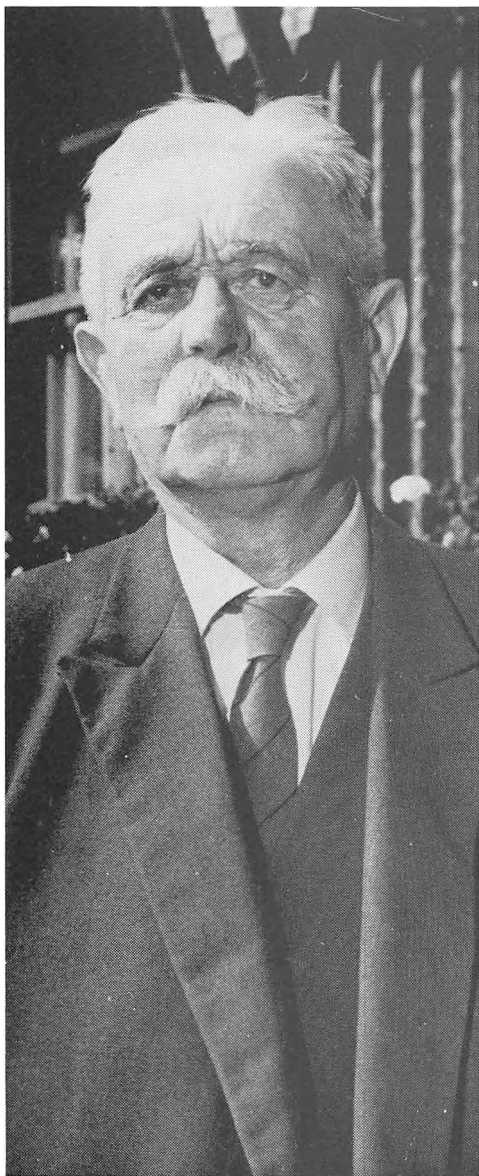
Telefonmester J.M. Jensen

Viborgenser sådan helt igennem var han ikke, men han var – lad det være sagt i en god mening – god nok endda, og han var glad for, at han fik lov til at leve så relativt mange år i den by, der blev hans sidste. *Jens Martin Jensen* hed han, og han var ansat ved Jydsk Telefon Aktieselskab i en menneskealder med bopæl i Rødkærsgade, men tjenstgørende under Viborg central.

J.M. Jensen var oprindelig murer, men da der i 1920 bød sig en chance for ham til en fast ansættelse ved telefonvæsenet, forlod han sit håndværk og rykkede ind i den skare af hårdføre pionerer, som lagde grunden til den udvikling af telefonnettet, der i dag opfattes som en helt naturlig og som følge deraf vel ikke i det daglige påskønnet teknisk håndsækning til opretholdelse af samfundsfunktionerne.

Når man fik J.M. Jensen på tommandshånd, kunne han fortælle interessant om disse år, om festlige sommeroplevelser, når telefonmandskabet drog ud i landet i alleregængeligste forstand som pionerer, for de bragte med sig ikke blot telefonpæle og ledninger, men også selve teknikkens vidunder. I dag er der næppe et barn på tre år og derover, som ikke ved, hvordan en telefon skal bruges. I hine tider nærmede folk sig telefonen med noget, der lignede en blanding af andagtsfølelse og ængstelse, i hvert fald i de egne, hvor landcentralerne en efter en skød op og dermed knyttede kontakten til den store verden.

Festlige sommeroplevelser, skrev vi, ja, men også minder om barske ture ud langs linjen, når storm eller vintervejrhavde huseret, så de spinkle ledninger faldt ned eller på anden måde blev filtret ind i hinanden. Så gjaldt det om at bide tænderne sammen og mase på, indtil forbindelsen atter var etableret, og i så-

J. M. Jensen

danne situationer var J.M. Jensen en god mand at have med. Dels var han fingersnild, dels var han udholdende, og han havde et humør, der kombineret med en vis pudsigt form for flegma gjorde ham til en god kammerat i et arbejds hold.

J.M. Jensens hustru var jordemoder i Rødkærsbro. Derfor blev han boende der og tog i stiv arm de trafikmæssige vanskeligheder, det førte med sig, at han skulle stille til normal arbejdstids begyn-

delse i Viborg, men Jensen var morgenmand, og han trampede gladelig af sted på sin cykel til Viborg eller til det arbejdssted, hvor han nu var dirigeret hen, for ved arbejdstids ophør at vende tilbage til hjemmet. Da fru Jensen eller »Madammen«, som man med den tids sprogbrug på landet gerne kaldte jordemoderen, lagde op, flyttede ægteparret til Viborg og bosatte sig i Dalbergsgade i ejendommen nr. 3.

J.M. Jensen blev som pensionist en af gadens kendte skikkelser, måske i højere grad end tidligere, da han efter hustruens død i 1950 blev alene, for så fandt han ligesom erstatning for den tid, han før havde delt med hustruen, ind i en bestemt rytme, der var båret af et skema, som han selv skabte som en rent praktisk foranstaltning.

– Jeg skal sige Dem, forklarede han engang, at når jeg ved, at jeg på den og den dag skal foretage mig det og det, så føler jeg mig på en vis måde som aktiv igen, og jeg ville da så grumme nødig opleve den dag, hvor jeg blot sidder ved vinduet og kikker op til Klinges oplagsplads, og på, hvad der ellers foregår på gaden.

J.M. Jensen gik sine ture hver dag, én rute om formiddagen og en anden om eftermiddagen, og lad gå med at sige, at han også tog sin tørn ind imellem, når han traf gode venner, og de fandt ind på en af deres yndlingsrestauranter, men kendetegnende for ham var det, at han sjældent blev ret længe i et selskab. Han holdt af at få en snak med sin omtrentlige genbo, entreprenør Niels Klinge, og han var glad, når han løb på sin næsten jævnaldrende, fhv. værkfører Chr. Mikkelsen, for de havde meget at snakke sammen om, og det var oplevelsesrigt for yngre blandt deres bekendte at høre dem drøfte minder fra deres velmagtsdage, da »en mand var en mand, og en mand var en smed«, som Chr. Mikkelsen kunne lide at sige med berettiget stolthed over at høre til blandt de rigtige smede.

J.M. Jensen var en type, en af dem, der gav gadebilledet præg, ikke fordi han var »framåtåhlen«, som det hedder

hos Blicher, men bl.a. fordi han med det venlige smil i de rare øjne og det festlige overskæg tilkendegav, at han ikke var et dusinmenneske. En vis skyhed prægede ham, og han brød sig ikke om, at kredsen ved stambordet blev så stor, at det fortrolige i samtalen fik ringe kår. Så fik han travlt og trak sig stiltfærdigt tilbage.

Vinteren 1965–66 var ikke god for hans bronchitis, og lidt efter lidt svandt hans kræfter. Den 9. januar 1966 døde han, 85 år gammel.

Snedkersvend Carl Marius Thøgersen

To af sønnerne i børneflokken fra den fremtrædende kommunalpolitiker og sygekasseforkæmper snedker R.C. Thøgersens hjem blev landskendte mænd, den ene af dem endog internationalt kendt, nemlig kommunistføreren Thøger Thøgersen, der var hovedperson bl.a. i de drabelige sammenstød på Grønttorvet i København mellem politi og arbejderdemonstranter, en optræden, der kostede ham en hård fængselsstraf.

Som en af sine håndgangne mænd havde han sin yngre broder, *Carl Marius Thøgersen*, hvis ophold i de politisk stærkt aktive kredse i København blev af kortere varighed, hvorefter han vendte tilbage til fødebyen Viborg og blev en kendt person – glødende idealist, altid parat til »at bryde en lanse« for sin sag, skønt det noget militaristiske udtryk ville have rejst ham til protest, for var der noget, Marius Thøgersen var, så var det antimilitarist, en holdning, han helt havde arvet fra broderen Thøger, som vistnok var den første militærnægter herhjemme.

Under sit ophold i København under 1. verdenskrig og den bevægede tid derefter fik Marius Thøgersen mere end nok at se til, og da broderen blev puttet i fængsel på grund af sin politiske virksomhed, måtte Carl Marius træde til som ansvarshavende redaktør af bladet *Klassekampen*. Det blev kun en kortvarig periode, fra 8. december 1918 til 19. februar 1919. Så måtte han tage de barske konsekvenser af redaktørjobbet, som han vist ikke deltog i på anden måde, end han lagde navn til. Anklagemyndigheden skred ind overfor en artikel, der blev betragtet som majestætsfornærmelse, og myndighederne slog hårdt til,

Thøgersen som ung svend med hatten på sned

anholdt ham midt på åben gade og satte ham i varetægtsarrest i to måneder. Så faldt dommen: 4 måneders fængsel og en bøde på 200 kroner!

Vi har ikke opsporet indholdet af den artikel, der bragte Marius Thøgersen i så smertelig kontakt med lovens strenge håndhævere, men der har næppe stået ting, der var mere graverende end dem, der i dag er »gængs vare« i visse såkaldte frisindede og vovemodige blade. Sådan skifter tiderne.

Sluppet ud af fængslet efter den efter nutidig betragtning meningsløst hårde behandling tog Carl Marius tilbage til Viborg, hvor han som ung havde haft sin læretid som snedker, og han kom straks efter med i det sjak af Viborg-håndværkere, der fik beskæftigelse ved opførelsen af lazaretlejren ved Hald og udbygningen af lejren. Karakteristisk for ham var det, at han efter en vis tid selv afbrød arbejdsforholdet. Han havde observeret, at nogle af de tyske fanger rent ud sagt stjal tæpper m.v., så tingene manglede, når håndværkerne kom næste morgen, og det ville Thøgersen ikke »stå model til«. Han var rede til at tage de klø, han selv vovede sig ud i, men han ville ikke være på steder, hvor han kunne risikere, at man antastede hans ærlighed.

Dette med den næsten bundløse ærlighed i kravene til sig selv og andre var et typisk træk i Thøgersens karakter. Han kunne tage imod mange skældud, og han kunne tordne og lyne i en diskussion med andre, men han blev ikke blot alvorligt vred, men også sørgmodig, hvis nogen ville antyde, at han ikke var en ærlig mand. Marius Thøgersen blev i sin by som håndværker, og han var dygtig til sit fag, men hans politiske aggressivitet var ham ofte til hinder, for jeg kan, kunne han sige med en lille band, ikke lære at holde min kæft, ja, jeg har slet ikke ønske om at lære det, for jeg vil have lov til at sige min mening.

Det gjorde han ved enhver lejlighed, og, som sagt, det kom ham ofte til skade, når en mester skulle træffe beslutning om, hvem af de mange ledige svende han

Marius Thøgersen

skulle engagere. Thøgersen hængte i, hvor han kunne, og bl.a. havde han i mange år et ekstrajob som scenemester på Viborg Teater, et arbejde, der bragte ham i forbindelse med mange af tidens større og mindre kunstnere, og alle var de begejstrede for den lille mand med de firkantede meninger og det groft formede fysiognomi, der passede så godt til hele hans fremtræden.

Marius Thøgersen færdedes i sin by år efter år tilsyneladende uden at miste noget af sin ungdoms ildhu eller sin urokkelige tro på de kommunistiske fortræffeligheder. Det kunne der skrives meget om, langt mere, end der er plads til her, og forhåbentlig sørger arbejderskribenten Carl Heinrich Petersen, vor største kender i øjeblikket af klassekampens ledende skikkelser, for at få skrevet det fuldgyldige kapitel om Carl Marius.

Det måtte stå de fleste klart, at Thøgersen ville komme ud for konflikter under besættelsen, for han havde ingen som helst lyst til at tøjle sit sind eller sine

ytringer. Mest måtte det egentlig undre, at der skulle gå så lang tid som til den 23. oktober 1944, inden Gestapo kom og hentede ham. Det skete i hans hjem i Jyllandsgade, mens hans hustru, truet med maskinpistoler, måtte se til. Lang tid fik han ikke i fangenskab, for den 31. oktober kom det engelske flyangreb på universitetet i Århus, hvor Thøgersen sammen med mange andre fanger sad inde-spærret, og mens det f.eks. lykkedes pastor Harald Sandbæk at redde sig rent mirakuløst ud af ruinerne, forsvandt Thøgersen helt i det sønderbombede hus. Hans lig blev aldrig fundet.

Marius Thøgersen var født den 5. maj 1888, så han blev kun 56 år gammel. Hans død indtraf netop på hans ældste søns fødselsdag, og han fik altså ikke lov til at opleve den fødselsdag, der ville have været ham den lykkeligste af alle, hin 5. maj 1945, da Danmark atter blev frit, for kommunist var han, men dansk det var han også til sin hjerterod.

Peter Weihrauch med stok og hat

Trædrejer Peter Weihrauch

Igennem mange år hørte drejer *Peter Weihrauch* med i gadebilledet i Viborg, sådan som man ser ham på billedet her med sin spadserestok og sin uundværlige sorte bowler. Han kendte den halve by – og den kendte ham – så han fik med få øjeblikkes mellemrum brug for at svinge sin hat til hilsen, en bevægelse, han foretog med sit eget sving og med en stilfærdig ærbødighed lagt i hilsenen. Hos Peter Weihrauch var der ikke noget med at stikke en pegefinger til hatteskyggen og sige: Godaw! Der var anderledes stil

over hans hilsen, som der var det over hans fremtræden i det hele taget. Folk, der kendte ham, vil sikkert endnu kunne genkalde i erindringen den hjertelighed, hvormed han lo med sin meget melodiske stemme – også et af de små træk, der var med til at karakterisere ham.

Peter Drejer, som han ofte kaldtes, var fuldblods viborgenser, født i et lille lavt hus, der lå, hvor nu Generalkommandoen knejser med sine tårne og spir og de for arkitekt Vig-Nielsen så typiske frontispicer. Faderen, Johannes Weihrauch, var maler, og sønnen kom i lære hos drejer I.J. Holmstrup i Gravene og startede, da han blev udlært, sin egen forretning i et værksted i Skolestræde 4, hvor han boede og virkede i al sin tid. En dygtig håndværker var han, og han re-

præsenterede på en smuk måde et gammelt håndværk, der i slutningen af hans levetid var på retur som individuelt arbejde, og som nu er så at sige helt overgået til industriel form.

Peter Weihrauch passede sit i det stille og tog sig den tid, der skulle til for at leve livet på den hyggelige facon, som han nu satte pris på – ikke presset i det daglige af en stram arbejdsplan med folk hængende på nakken af sig. Han ville have tid til sine daglige spadsereture, tid til at deltage i det hyggelige formiddagssamvær i Dansk Arbejderforenings restaurant i Ole Thomsens og Peter Hopps tid, og han satte også pris på at få sig en »skærvindsel« om eftermiddagen, når kredsen af den tids håndværksmestre m.fl. samledes en times tid, før aftensmaden derhjemme kaldte – kort sagt en tid, hvor man ikke kunne forestille sig det jag, der præger mennesker og tilværelsen i det hele taget i dag.

Peter Weihrauch var ugift og befandt sig vel ved at være ene – han kendte jo alligevel så mange. Hans helbred var udmærket, endnu da han den 31. august 1959 passerede sin 80-års fødselsdag, men så gik det brat ned ad bakke, og han døde den 26. november samme år og fik det eftermæle: en glad mand, en god viborgenser.

Kustode M. C. Møller

I 25 år stod kustode *Mads Chr. Møller* for Viborg Stiftsmuseum i det daglige, og han var en nidkær vogter af de skatte, som forstående mænd med sans for historie og bevarelse af gamle ting havde samlet sammen i det fine gamle rådhus. En kroget bane havde ført Møller til

Kustode M. C. Møller

posten som museumsvogter, en så slyngget livsbane, at den nok kunne få de fleste til at give op, om de havde været udsat for noget lignende, men M. Chr. Møller bevarede under alle livets omskiftelser sin ro og den stilighed og noblesse, der var så fremtrædende træk i hans karakter.

Møller var fra Struer, født den 1. november 1879 i et hjem, hvor der langtfra var velstand til huse. Hans fader havde mange gøremål, bl.a. om vinteren på fjordens is, hvor han drog fra stanger til stanger med en lille kærre, medbringende en petroleumskoger samt et anker brændevin, så han kunne sælge ålestagerne en opstrammer i deres kolde dont. En dag gik han vild i tågen, faldt i en våge og omkom.

Mads Chr. Møller kom i tømrer- og snedkerlære i Struer og agtede sig efter tidens skik på en udlandsrejse som håndværkssvend, men rejsen kom ikke til at gå længere end til Viborg. Her fik han arbejde hos tømrermester Andreas Bønding, og det førte med sig, at han blev hængende og var viborgenser eller næsten-viborgenser resten af sit liv.

For at supplere indtægterne som håndværkssvend en smule gav han sig til at handle med fisk. Fra barnsben havde han kendt og fulgt fiskernes liv og virke, og han forstod sig på fiskens behandling, så det gik ham ret godt, da han og hans hustru lavede en fiskebutik i den gamle amtstuegaard (nu parkeringspladsen ved Palæ). Det var den første virkelige fiskebutik i Viborg. Hidtil havde husmødrene forsynet sig på lørdagstorvet eller hos de omvandrede eller omkring-kørende fiskehandlere. Nu stillede Møller an med butik med et bassin med rindende vand, hvor levende ål kroede sig. Det var et særsyn for sin tid, og Møller fik meget at gøre i forretningen. Siden flyttede han til St. Sct. Hansgade og derfra til Nytorv, det sidste sted ikke ligefrem velset af de fiskehandlere, som i generationer havde haft hævd på, at handel med fisk foregik hos dem om lørdagen.

Imidlertid fik Møller den ide, at han ville være kromand, og han erhvervede kroen i Hjarbæk, som han var indehaver af, da 1. verdenskrig brød ud. Krigen ændrede forholdene i væsentlig grad, og Møller slog til, da en deputation fra Borger- og Håndværkerforeningen kom og tilbød ham pladsen som vært i bygningen i Sct. Mogensgade. Han regnede vel med, at han kunne klare, hvad de nærmeste forgængere ikke havde formået, nemlig at få en forretning ud af det, men han forregnede sig, og han satte rent ud sagt til, hvad han hidtil havde tjent.

Ægteparret Møller begyndte på en frisk i Vestergade med en viktualieforretning, der gik skikkeligt, og det samme skete, da de flyttede til St. Sct. Mikkelsgade, men også her kom omslaget, og Møller vendte tilbage, hvor han var startet, nemlig i snedkerfaget. Den nænsomhed, hvormed han tog sig af alt arbejde, som havde med træ at gøre, gjorde ham selvsikeren til stillingen som kustode på museet, og da han fik pladsen tilbudt, slog han til og gled dermed ind i vel nok den lykkeligste periode af sit liv. Vel blev arbejdet sparsomt vederlagt, men han og hans hustru kunne leve af

det, og Møller følte sig på museet omgivet af ting, der talte til hans sans og interesse, en lykkelig kombination af hverdagsarbejde og ønskemål.

Den 1. maj 1957 trak han sig tilbage i stilfærdighed, efter at museets formand, amtslæge Vilh. Kjær, på sin særlige facon havde brummet en afskedstale for ham med tak for god indsats. Møller var blevet enkemand, og han fik en lejlighed i Solgården.

– De kan, sagde han til mig ved afskeden, godt fortælle viborgenserne, at nu er Møller takket af, men han er her endnu, og selv om han er gammel, er han ikke affældig.

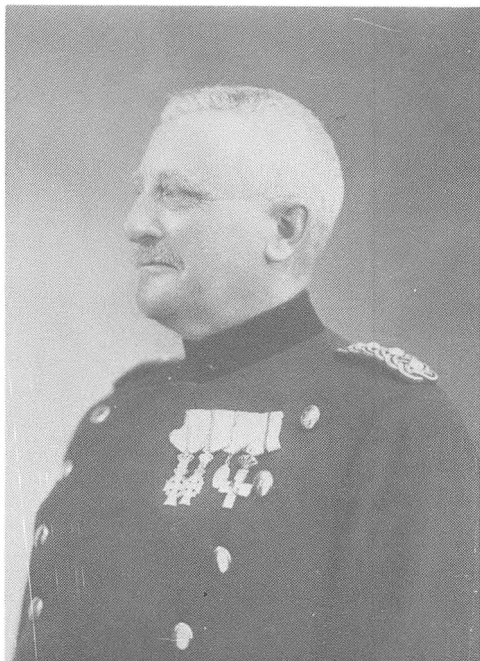
I det stykke kom han imidlertid til at forregne sig. Et halvt år efter døde han, den 20. november, 78 år gammel.

Stadsingeniør kaptajn Poulsen

De fleste vil måske ved at se på billedet sige: »Nej, ham kan vi ikke erindre,« mens til gengæld viborgensere af det lidt ældre slægtled straks vil mindes en af tidligere tiders mest markante borgere, ingeniørkaptajn *A.P.T. Poulsen* – byrådsmedlem, brandinspektør og til sidst stadsingeniør.

Vi skal så langt tilbage som til 1867 for at finde hans oprindelse. Han blev født den 19. oktober, og som ung begyndte han på en militærkarriere, der den 1. april 1906 bragte ham posten som chef for Ingeniørdirektionen i Fredericia. Den 1. oktober 1913 kom han til Viborg som chef for Bygningsdistriktet og tillige for 12. ingeniørkompagni.

Kaptajn Poulsen fik i Viborg en særlig opgave som leder af ingeniørlejren, der under sikringsstyrkens indkaldelse blev

Stadsingeniør A. P. T. Poulsen

etableret i Bruunshåb, en teltlejr, der vel ikke bød mandskabet de bedste vilkår, men som gamle ingeniører altid tænkte tilbage på med stor glæde. Mandskabet drog fra Bruunshåb ud på skiftende opgaver som deltager i befæstningsarbejder rundt omkring i Jylland, og kaptajn Poulsen var en storartet chef, højt værdsat af sit mandskab. Det foreligger der adskillige vidnesbyrd om fra hans gamle soldater, og de falder sammen med, hvad redaktionssekretær Richard Bryde skrev i en nekrolog i 1928:

Han var skarpskåren. Hans meninger lå ham altid på læben og var ofte på tværs af dem, han tilfældig stod overfor. Men det kom ikke til at betyde, at folk søgte på afstand af ham. Tværtimod hørte de allerfleste gerne på ham. Sandheden var jo, at man ikke kunne undgå at komme til at holde af denne djærve skikkelse, der besad alle de dyder, der regnes højest blandt mænd.

Det hedder senere i nekrologen, at kaptajn Poulsen stod så langt til højre, som han kunne komme. Han vedkendte

sig Estrup som sit ideal og havde meget lidt til overs for det konservative parti. Han var ikke bange for at sige, at han var reaktionær, og i 1918 var han med i den da opdukkede bevægelse Det nye Højre.

Kaptajn Poulsen kom i byrådet i 1917 og sad der en periode, men det kommunale var ikke rigtig noget for ham. Der til skete der for lidt, syntes han. Da byrådet i begyndelsen af tyverne oprettede embedet som stadsingeniør, fik Poulsen stillingen, men med økonomiens strenge krav over sig følte han ubehag. Han måtte have albuerum, hvis hans væsens egenart skulle føle velvære.

Den kendte kommunalmand inkasator Peter Aarestrup var en af dem, der havde været soldat hos kaptajn Poulsen og skønt Aarestrup var afgjort antimilitarist, ydede han dog i tjenesten, hvad tjenesten forlangte af ham – det bød hans retsindighed ham nu engang. Aarestrup stod på en god fod med sin chef, og betegnende for kaptajn Poulsen var det, at han gik med til, at Aarestrup, der gik temmelig uvirksom i Bruunshåblejren, fik lov til at tage mod et tilbud om at arbejde som tømrer i lazaretlejren i Hald, blot han sørgede for at stille til den obligate søndag-morgenparade.

Aarestrup sagde i et interview, jeg havde med ham i 1966, om kaptajn Poulsen bl.a.: Han var en type, en herlig mand med et stort hjerte og levende optaget af sine soldaters ve og vel. Hvor dygtig en officer han var, skal jeg lade være usagt, men han kunne få sit mandskab til at bestille noget. Vi ville gøre alt for ham.

Flere af det ældre slægtled husker om kaptajn Poulsen nok især, at han var ved at komme i knibe, da han som brandinspektør købte den første brandbil, Viborg fik – den, der nu står på et bilmuseum i Gern. Anskaffelsen skete først i tyverne, og, fortalte Aarestrup i det nævnte interview, det var lige ved at komme til at gå ud over Poulsen. Han havde i god tro truffet bindende aftale om køb af brandbilen, men havde ikke fået dækning i byrådet forinden, og det

kom der megen ballade og diskussion ud af. En tid så det ud, som om Poulsen selv blev nødt til at betale brandsprøjtjen, men så vidt lod man det dog ikke komme.

Da kaptajn Poulsen fyldte 60, forlod han, som det hed dengang, krigstjenesten efter 40 år i ingeniørkorpsen. Den 1. august 1928 døde han, knap 61 år gammel.

Gymnastiklærer Jens Madsen

En dag i 1903 mødte en ung mand fra Skals, *Jens Madsen*, søn af gårdmand Niels P. Madsen, i Viborg for at aftjene sin værnepligt ved 8. bataljon, og dermed fik regimentet i Viborg en tjenstgørende, der siden blev et fremtrædende medlem af det korps af dygtige underofficerer, som igennem mange år var med til at hævde regimentets korpsånd og betegne den grundfæstede stabilitet, der prægede de enkelte kompagnier. Officererne skiftede, med større eller mindre mellemrum, underofficererne blev, og det gav en styrke, som senere hærordninger desværre ikke fuldt ud forstod værdien af.

Fem år efter at være kommet til Viborg, på det tidspunkt avanceret til sergent, giftede Jens Madsen sig med en pige fra Skals, som han havde kendt fra barneårene, og sammen grundlagde de et hjem, der kom til at betyde meget for mange. Jens Madsen kom i 1909 på Hærens Gymnastikskole, vendte en kort tid tilbage til Viborg, blev så forflyttet til Holbæk, hvor han var i otte år til 1921, og kom efter en kortvarig tjenestetid i Næstved tilbage til regimentet i Viborg. Hærordningen af 1922 betød, at han som flere andre underofficerer måtte forlade tjenesten, fordi befalingsmandsantallet blev skåret ned, og Jens Madsen

Jens Madsen

indrettede sig som tobakshandler i St. Sct. Mikkelgade, da han måtte lægge uniformen.

Allerede som rekrut var Jens Madsen kommet med i den frivillige gymnastik i Viborg, sådan som han som dreng og karl havde dyrket den i forsamlingshuset hjemme i Skals, og da han trådte ud af tjenesten, spurgte De samvirkende Idrætsklubbers ledelse ham, om han ikke ville påtage sig at være gymnastiklærer. Jens Madsen slog til, nok bl.a., fordi amtsfuldmægtig Jørgensen havde opfordret ham til det, for »Amtet« var næsten lige så flittig til at møde i gymnastiksalen som hjælper, som Madsen var det. Ikke, at amtsfuldmægtigen blandede sig i selve træningen og undervisningen, men han var der, og han trådte til som noget helt naturligt, hvis der ved et af redskaberne manglede en til at tage imod, ligesom han, vandrende rundt i salen under de fritstående øvelser, kunne komme med

sine små retledende kommentarer. Engang kom han til i en fortalelse at sige til en gymnast: Så træk da panden ind, mand! Han havde ment hagen, men siden da blev dette med at trække panden ind en stående vittighed, som også Jens Madsen kunne tage i brug, hvis han fandt, at han havde været lidt »hård i filten« under træningen, så man trængte til et smil i salen.

Jens Madsen kunne være streng i sine krav, ikke fordi han nød at herse med folk, men fordi han bl.a. af egen erfaring vidste, at træning først for alvor får værdi, når man tvinger sig til at fortsætte, selv om det gør ondt. I en lang år-række var Jens Madsen leder af De samvirkende Idrætsklubbers hold, som han førte frem på god gammeldags facon med hovedvægten lagt på de fritstående øvelser og de elementære ting i redskaberne.

Da Viborg Gymnastikforening blev oprettet, trådte Jens Madsen tilbage som gymnastikleder i nogle år, idet han dog vedblev at virke på Landbrugsskolen og som vikar på Katedralskolen for stabsofficiant Villadsen. Da han i 1934 afstod sin cigarforretning, fik han ansættelse på stiftamtet som kontorist, et arbejde, han i kraft af sin påpasselighed, sin ordenssans og, ikke mindst, sin smukke håndskrift egnede sig fortræffeligt til.

I vinteren 1947–48 var Viborg Gymnastikforening i nogen grad kommet i lærernød og henvendte sig til Jens Madsen med anmodning om, at han ville træde til igen. Det gjorde han, og han formåede at bygge bro over det noget gammeldags syn på gymnastikken, som han nu engang havde, og de mere moderne principper med stigende vægt lagt på redskabsdisciplinerne. Jens Madsen »gik te'en« – for at bruge et af VGF-formanden Viggo Jensens yndlingsudtryk, forlangte ubetinget lydighed i gymnastiksalen og tilsvarende respekt for det daglige program, han ønskede fulgt, og han havde den tilfredsstillelse at føre sit hold frem til erobring af provinsmesterskabet som afslutning på den første vinter. Det følgende år erobrede VGF dan-

marksmesterskabet i holdgymnastik, og sejren blev gentaget i 1950 og 1951.

Da han nærmede sig de 70, sagde Jens Madsen fra, skønt han var blevet opfordret til at fortsætte, men han ønskede ret naturligt, at yngre kræfter kom til. Betegnende for hans idealistiske indstilling var det, at han i alle disse år i VGF afslog at modtage noget lederhonorar.

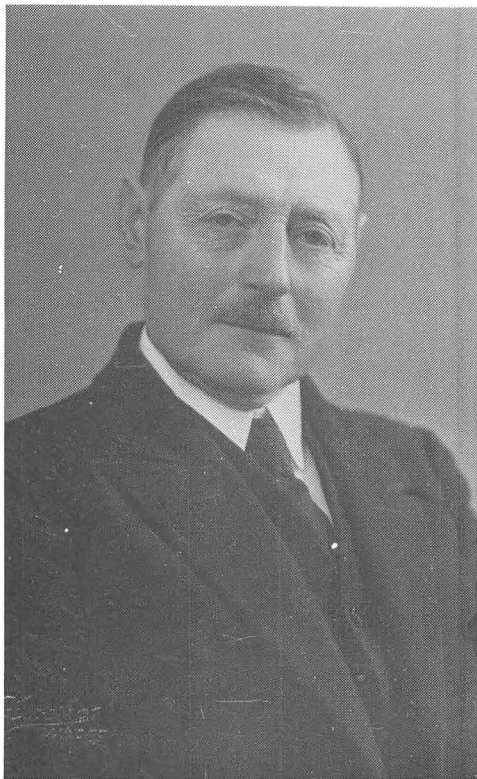
Jens Madsen vedblev at færdes i sin by rank og med holdning, og han glædede sig, når han traf tidligere elever fra de mange hold og kunne få anledning til at drøfte gamle dage. Til sidst mærkedes han dog af alder og sygdom, og en forsommerdag lød – billedlig talt – for sidste gang kommandoen: Trød af! Den 9. maj 1963 døde han, 81 år gammel.

Vaskeriejer Jens Chr. Jensen

Igennem mange år var »Avismanden« – bladhandler og vaskeriejer *Jens Chr. Jensen* – en af de kendte skikkelser på Viborg Søndermark, en af den søndre bydels mest glade og arbejdsomme mænd, liden af vækst, men stor af hjerte, så han huskes sikkert af adskillige.

Jens Chr. Jensen stammede fra Romlund, født den 16. oktober 1876, og han voksede op i et landbohjem, hvor kårerne var små. Han fik fra barns ben kendskab til hårdt arbejde, var ude at tjene og måtte tage mangt et skub, men alting bar hans glade sind ham over.

Han fik senere en ejendom i Skelhøje og drev landeri, men der var ikke jord nok til, at han kunne klare en families behov på den måde, så han blev som så mange andre på de egne arbejder på Dollerup Møllens Fabrikker hos etatsråd Jensen og måtte hver dag ase ned og op ad den stejle vej fra Skelhøje til Dolle-

Jens Chr. Jensen

rup, den, som nu ofte mere poetisk kaldes Turist-stien, men som dengang nok mere opfattedes som noget i retning af en hov-vej.

I 1919 flyttede familien til Viborg, og Jensen købte en lille ejendom, som lå lige overfor Søndre Skole. Han fik straks arbejde på Bentsens Fabrikker, kendt, som han var, med arbejdet på et spinderi fra Dolleruptiden, og senere startede han og hustruen et vaskeri for at tjene lidt mere til dækning af familiens fornødenheder.

Det var vaskeri i gammeldags forstand, ikke noget med sindrige maskiner, der klarede arbejdet blot ved tryk på en elektrisk knap. Nej, fru Jensen stod i vaskehuset ved vaskebræt og gruekedel og sled tappert i det fra morgen til aften. Jensen hjalp med, det han kunne, og han blev vaskeriets »løbende gesandt«, der kørte til og fra med vasketøj-

jet, somme tider i store kurve balancerende på cyklen, til andre tider med trækvogn, afholdt af alle, hvor han kom, for han var glad for en snak om vejr og vind, og han tog gerne et bud med, når han skulle videre på sin rute.

Det førte med sig, at han begyndte at forhandle ugeblade, og derfra var der et naturligt skridt til at handle med aviser. Først var han omdeler for Viborg Amts Social-Demokrat, men når han skulle rundt på ruten, hvorfor så ikke tage Folkebladet med? ræsonnerede han, og så blev han efterhånden til Avismanden, som hver dag var ventet med forventning.

Festlig var han, og igennem mange år var han med til at skabe en vis hyggestemning i trykkeriet på Folkebladet, når han om eftermiddagen kom for at hente den stabel af aviser, han skulle have afsat. Hændte det, at der var forsinkelse med trykningen, lød hans faste bemærkning til trykker Peter Jørgensen: Nå, skal vi så se at skynde wos – en bemærkning af den slags, som man ellers ikke afleverer til en trykker med nerverne på højkant over, at tidsplanen er blevet spoleret, men når Jensen sagde det, var det nærmest en venlighed, og som sådan blev den opfattet.

Når han så fik sin stabel, trillede han af sted på sin cykel ned ad Dumpen, muntert hilsende til højre og venstre med fingeren til kasketten. Et syn helt for sig var det at se ham, når han på visse dage, afpasset efter ugebladenes udsendelse, tog opstilling på Aarhusvej ved Riegels' Fabrikker. Han havde sine faste kunder og greb i tasken efter et ugeblad eller en avis, når han så en af dem komme kørende, rakte bladet frem, så vedkommende kunne snuppe det ud af hånden på ham i farten, og aldrig tog han fejl. De, der skulle have Folkebladet, kom ikke hjem med Social-Demokraten eller omvendt, og tilsvarende fik ugebladskunderne præcist, hvad de skulle have ved denne pudsige handel i forbifarten.

I 1938 døde hans hustru, og det var et hårdt slag for ham. En datter og svigersøn overtog vaskeriet og gav det navnet

Peters Vaskehus, og Jensen blev i adskillige år boende hos dem, mens han fortsatte med sin bladhandel. Han var også virksom på anden måde, og han glædede sig over samvær med gode bekendte, der delte hans interesse for kortspil. Vi skal ha' os en Ruppert, sagde han med sin helt private udformning af ordet Rubber, og han lavede op, når han sad ved Whistbordet.

Endnu som 79-årig tog han arbejde som altnuligmand på en gård i Vranum i nogle måneder, men efterhånden gjorde alderen sig gældende, og han kom til at tilbringe sine sidste år på De gamles Hjem. Den 1. februar 1959 døde han, 82 år gammel.

Værkfører Chr. Mikkelsen

Mangeårig værkfører på Peter Schneevoigts maskinfabrik *Chr. Mikkelsen* var smed af den gamle slags, en håndværker, der kunne sine ting, og som holdt af sit fag. Hvis nogen havde fundet på at sige, at han elskede sit håndværk, ville han være blevet lettere fornærmet og havde mumlet et eller andet om, at det var pjat at tale på den måde, for når man var smed, ja, så var man det for livet, og så kunne man simpelt hen ikke være andet.

Chr. Mikkelsen blev født i Tapdrup den 1. juni 1880, og han fik sin første håndværksmæssige uddannelse på Vibæk Mølle, hvor der dengang var maskinfabrik. Senere arbejdede han i Fredericia, men så vendte han tilbage til de kendte egne og blev ansat hos »den gamle« Peter Schneevoigt, som dengang ikke var så gammel endda – en herlig håndværker-type, ikke så lidt af en hugaf, men en mand, der kunne sine ting, og som oparbejdede en stor virksomhed, en af de største i Viborg i sin tid.

Chr. Mikkelsen

Chr. Mikkelsen blev Peter Schneevoigts håndgangne mand, og da han blev udnævnt til værkfører, fik Schneevoigt en »højre hånd«, der var mere end blot ansat i firmaet. Mikkelsen følte sig som en del af virksomheden, gik løs på opgaverne med en ildhu, der ikke kunne have været større, om det var ham selv, der havde ejet foretagendet, og tog med indædt stædighed fat på problemerne, når

der opstod vanskeligheder med et eller andet.

Han var en håndfast mand, og ingen lærling undgik vist at stifte bekendtskab med hans højre hånd, når den blev svunget til en lussing. Så kan man i dag mene, hvad man vil om den form for opdragelse – anbefalelsesværdig er den næppe i dag, men den var virkningsfuld, og jeg har aldrig truffet en Schneevoigt-lærling, der bar nag til Chr. Mikkelsen, tværtimod. Et udtryk for, hvor højt de tidligere lærlinge satte ham, fik han på en af sine fødselsdage, idet ingeniør Ivar Schneevoigt indbød til en fest for ham og som deltagere samlede så mange af Mikkelsens tidligere læredrenge som muligt. Det blev en festlig dag for den gamle smed, og han, der ellers var barsk og hård som det jern, han hamrede, var rørt og taknemlig og fældede en lille tåre af bevægelse.

Mikkelsen var i firmaet i mere end 50 år og fulgte med, da virksomheden flyttede fra Dumpen, hvor han havde tjent under to generationer Schneevoigt, til Jyllandsgade 23, hvor tredje led i slægten, brødrene Ivar og Frants Schneevoigt, videreførte den, indtil den ophørte.

Mikkelsen var over 70 dengang, og han var ikke meget for at lægge værktøjet fra sig, men han affandt sig med pensionistens tilværelse og hyggede sig i hjemmet på Sparretoften sammen med sin hustru, Kamilla. Da hun døde, afhændede han ejendommen til gas- og vandmester Magnus Hansen, der for øvrigt nogle år forinden havde købt huset dog med den klausul, at Mikkelsen måtte bo der, så længe han ville.

Sine sidste år tilbragte han i en lejlighed i Solgården, men så længe kræfterne slog til, spadserede han hver dag en tur ind til byen for at hilse på venner og bekendte, og han befandt sig godt, når han blev bænket og kom i gang med at dele fælles minder med jævnaldrende, eller han fortalte om arbejdet og vennerne i svundne dage. Så kom der varme i hans stemme og glimt i øjnene bag brilleglasene, og han kunne fortælle, så folk om-

kring ham lyttede. Nok kunne det i de seneste år knibe ham at følge med i samtalen, når der var mange omkring bordet, for hans hørelse var svækket af larmen fra værkstedet med de klingende ambolte og de hvæsende svejseapparater. I det traditionsrige smedelaug var han en velset gæst, og han befandt sig godt, når han havde samlet en kreds af sine gamle drenge omkring sig.

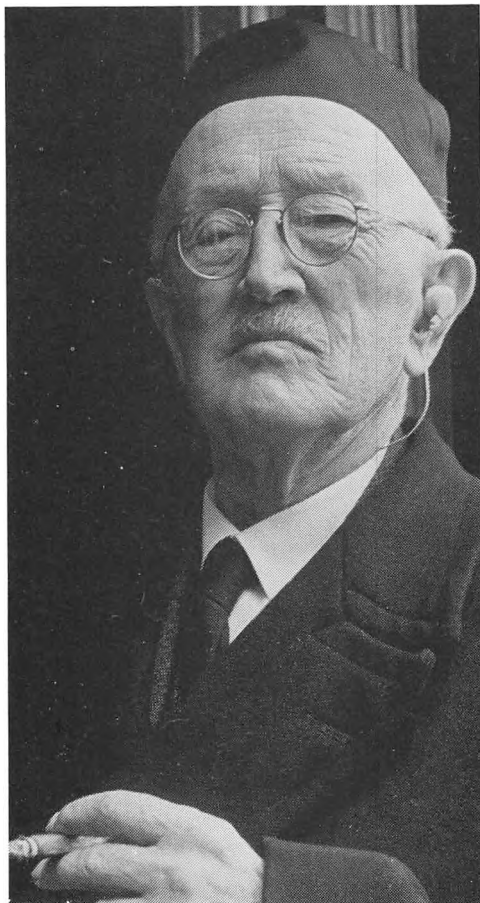
Den 13. november 1972 døde han, næsten 92 år gammel.

Malermester Christen Wire

Mange lærte malermester *Christen Wire* at kende, og det var ensbetydende med, at de lærte at værdsætte ham. Det gjaldt i særlig grad de lærlinge, han gav adgang til sit værksted, og det gjaldt tillige den skare af fagets unge udøvere, for hvem han blev en uforlignelig lærer på Teknisk Skole. Og så var der de mange, som han betjente, fordi de var hans kunder.

Christen Wire nåede højt op i alderen, født den 28. marts 1876 og død den 17. april 1963, så han blev 87 år gammel. Han var i de seneste af sine leveår mærket af alderen, men han færdedes dog langt op i oldingeårene i sin by som en kyndig og kritisk iagttager, der langt fra var tilfreds med alt, hvad den nye tid bragte med sig – i vide kredse æstimeret som en håndværksmester, der kunne sit fag til bunds, og som tillige besad betydelige kunstneriske evner.

Der var vel ikke noget i hans oprindelse, der antydede, at han skulle nå et godt stykke ad kunstens vej, og selv var han mest tilbøjelig til med den særlige vrisende facon, der var særkende for ham, at sige, at han ikke var kunstner, men maler. Han kom til verden på sogne-

Christen Wire

fogedgården i Formyre som medlem af en stor søskendefolk, og som ung kom han til Viborg for at stå i lære hos malermester N. Skow, en mand, der var optaget af andet end lige netop at dyrke snævre egeninteresser, hvilket bl.a. gav sig udslag i, at han var med til at oprette Viborg Malerlaug i 1888.

Christen Wire tog som ung malersvend til København, hvor han fortrinsvis var beskæftiget som dekorationsmaler, og han søgte tillige ind på kunstakademiet, hvor han fik en grundlæggende indføring i selve malerkunsten, så det prægede ham livet igennem.

Wire vendte tilbage til Viborg og begyndte forretning, og kort efter blev han knyttet til Teknisk Skole som lærer, en gerning, han gik op i med stor interesse,

fordi det lå ham alvorligt på sinde at give de unge i faget så god en uddannelse som muligt. I 40 år var han lærer på malerskolen, der størstedelen af denne årrække måtte virke som aftenskole, indtil der blev skabt mulighed for at koncentrere undervisningen til dagtimerne, hvor lyset jo er alt afgørende for, hvordan man ser og bedømmer farverne.

Christen Wire lavede i årenes løb mange dejlige billeder. De fleste blev op hængt eller magasineret i hans hjem, for han gav nødig sine arbejder fra sig, måske nok som et udslag af den uhyre beskedenhed, der prægede hele hans færd, måske også, fordi han holdt så meget af sine billeder, at han nødig ville slippe dem. En enkelt gang lod Wire sig overtale til at deltage i en udstilling i Viborg. Det var under krigen, da Kunstforeningens formand, amtsfuldmægtig Axel E. Wingård, tog initiativ til at skabe en stor og værdifuld præsentation af, hvad lokale kunstnere kunne yde, og når Wire gik med, var det bl.a., fordi han følte, at der også lå en national opgave i midt i en mørk tid at være med til at understrege det fælles. Senere havde han et landskabsbillede med på en udstilling i rådhusalen, arrangeret i november 1948 i anledning af Kunstforeningens 25-års-jubilæum.

Wire var på flere måder noget for sig selv. Han ønskede ikke at have større forretning, end han selv kunne kontrollere alle enkeltheder, og til gengæld fik de lærlinge, der udgik fra hans værksted, en uddannelse helt i topklassen. Wire malede Folkebladets bygning, da den blev opført i 1916, og redaktør R.K. Bertelsen sagde til ham, at nu skulle han nok få det fremtidige arbejde i bygningen. Det tog Wire som et ansvar, der var helt lagt over til ham, og igennem en lang årrække var det faktisk ham, der bestemte, hvornår der skulle males i huset. En dag dukkede han op i entre, kontorer og privatlejlighed og iagttog vægge, lofter og døre, kikkede oven over brillerne, mumlede lidt og gjorde notater, og en skønne dag rykkede han, uden at give besked forud, ind med sti-

ger, malerspande og mandskab og malede løs.

– Er der nogen, som har bestilt maleren? blev der forsigtigt spurgt i kontorer og sætteri, men det var der ingen, der havde. Wire havde blot syntes, at nu var tiden inde, og så rettede man sig pligt-skyldigst efter ham og hans vurdering af det malermæssiges tilstand og dermed følgende trang til opfriskning.

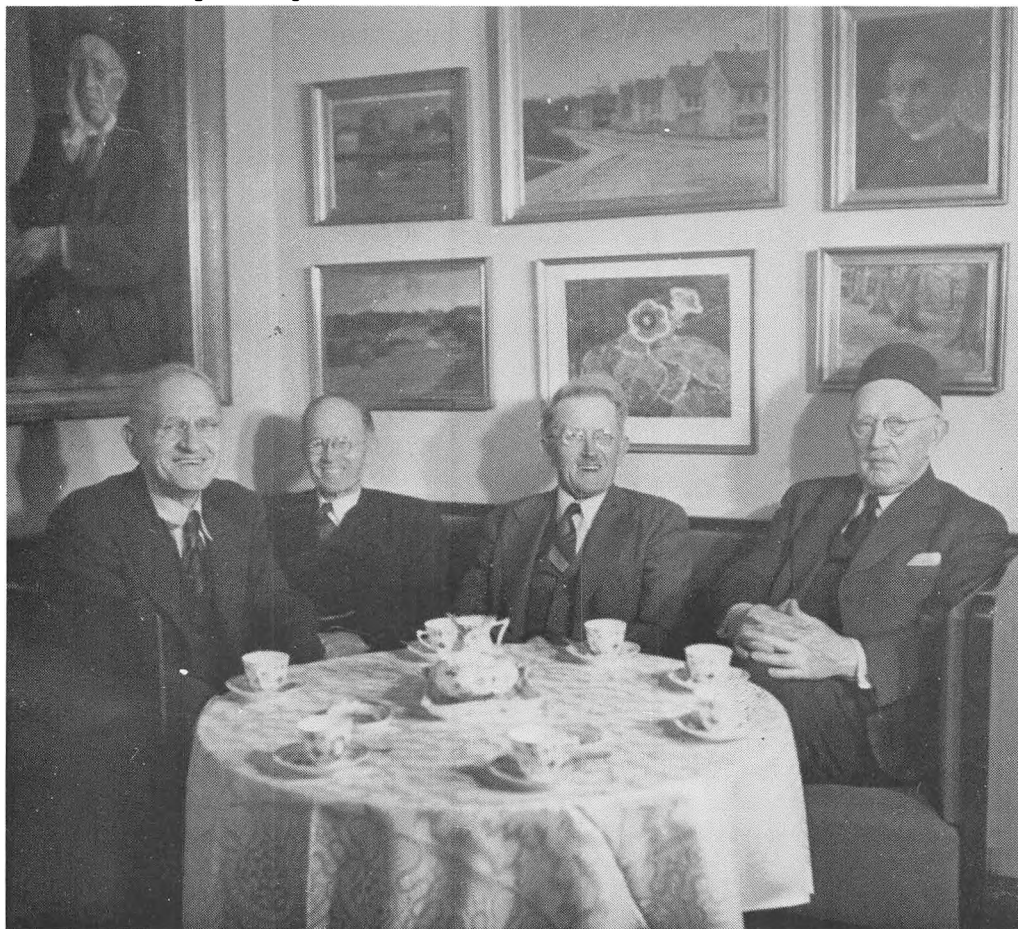
Der kunne fortælles andre og lignende træk om Wires selvstændighed og egenart, men det vil nok føre for vidt.

I Viborg og blandt malere rundt om i landet lever mindet om ham i kærlig erindring, fordi han var en ener, en

mand, der på en gang var meget lukket, bl.a. på grund af sin tunghørighed, men tillige et meget hjertevarmt menneske. Viborg Malerlaug hædrede ham ved at udnævne ham til æresmedlem, og han blev tillige æresmedlem af Centralfor-eningen af Malermestre i Danmark, en hædersbevisning, han satte pris på bl.a. af den særlige årsag, at hans svigerfader, malermester A. Kjeldsen, Viborg, havde opnået samme anerkendelse.

Efter Wire overtog Sv. Ihle forretningen, og den videreførtes senere af en af Wires gamle lærlinge, malermester Poul Carstensen.

I 1949 havde Wire besøg af tre brødre, som alle opholdt sig i Amerika. Her ses de alle fire i hjemmet i Sparregade, der var smykket med mange af Christen Wires billeder. Fra venstre maler i Desmoines, Ohio, Anton Wire, der på det tidspunkt var 66 år, og som ikke havde været i Danmark i 36 år, dernæst murerformand Laurits Wire, Cincinnati, 70 år, møbelsnedker Christian Wire, Chicago, 69 år, og Christen Wire, 73 år.

Malermester Otto Christensen

På skiftedag, den 1. november 1880, blev hjemmet hos oversergent M.C.M. Christensen, senere »benådet« med den fornemme titel: krigsassessor, beriget med endnu et barn i børneflokket, som efterhånden nåede op på 13. Den nyfødte fik i dåben navnet Otto, og han blev, ligesom en af sine ældre brødre, Martin Christensen, en velmeriteret malermester i Viborg – Otto nok den gladeste og mest optimistiske af de to, Martin mere indadvendt og streng i kravene til sig selv, men for øvrigt gjaldt, at der bestod et prægtigt broderskab mellem de to i naturlig konsekvens af et meget stærkt familiesammenhold i det hele taget. Da den gamle krigsassessor og hans hustru holdt guldbryllup, oplevede de det sjældne at have alle deres 13 børn med familie samlet om sig.

Otto Christensen kom i malerlære hos Conrad Hjermand og arbejdede et par år som svend i København. Så pakkede han sin randsel og lagde fædrelandet bag sig. På sin fod travede han gennem Tyskland og Svejts ned til Italien, gik langs Middelhavskysten ind i Frankrig og fik et langt ophold i Cannes. Tilfældigt kom han i forbindelse med en dansk hotelmand der, og i flere måneder nød han livet ved Rivieraen, mens han malede hele hotellet igennem og forsynede det med fornemme dekorationer.

Når Otto Christensen siden kom i gang med at fortælle om sine oplevelser fra den tid, var det som at have en broget billedbog for sig, en talende billedbog, for Otto Christensen var en glimrende fortæller med sans for pointen og den pudsige lille beretnings værdi.

I op imod en halv snes år færdedes Otto Christensen som kosmopolit med sin rejsebog som håndværkssvend som

Otto Christensen

adgangstegn til arbejdspladser og malerværksteder i det ene land efter det andet, og han nød disse rejseår, hvor toldere og politi ved grænserne ikke var »böse leute«, men folk, som med honnør til kasketten hilste de farende svende, når de kom med sang på læben. Mere fast blev Otto Christensen knyttet til et stort malerfirma, Buemann i Berlin, hvor han virkede med kirkemaleri som sit speciale. Han blev sammen med andre folk i firmaet sendt vidt omkring i den anledning; selv et godt stykke ind i Rusland arbejdede han engang med kirkeudsmykning.

Da det trak op til 1. verdenskrig, strammedes de før så lempelige vilkår for de frie håndværkere, og Otto Christensen besluttede sig til at vende næsen hjemad. I 1914 befandt han sig atter i Viborg og fik arbejde hos Jensenius Jacobsen, der som første opgave gav ham at male og dekorere det nye filmteater Fotorama, som Edvard Michelsen netop havde besluttet at gå i gang med.

Siden startede Otto Christensen sin egen forretning, som han indrettede helt, som han gerne ville have den. Han ønskede ikke at slå de meget store brød op og have besvær med masser af svende og lærlinge. Det tiltalte ham helt anderledes at virke på en måde, hvor han kunne være med i alt, hvad der foregik, og ikke mindst derved blev han så fortrinlig en læremester, desuden ved, at han havde det store udsyn fra sine rejse-år, så han og hans lærlinge kunne gå i gang med opgaver, der afveg væsentligt fra almindeligt hus- og plankeværksmaleri.

Otto Christensen blev sin by en god borger, håndværker til fingerspidserne, dertil en lystig mand med sang på læben og altid oplagt til en spas. Han fandt helt naturligt sin plads i Håndværkerforeningens sangkor, hvor han var en af de faste støtter i en lang periode, hvor netop det kor betød så meget i byens liv gennem glimrende koncerter og, ikke mindst, ved de ugentlige sangøvelser, hvor det gode kammeratskab dyrkedes ud fra den gamle devise: Sangen har lysning, sangen har varme.

Otto Christensen kom også i Håndværkerforeningens bestyrelse, hvor han virkede i årene 1937–56. Han var bl.a. i festudvalget og ofrede her mange timer på tilrettelæggelsen ikke mindst af de berømmelige fastelavns-gilder, til hvis program i svundne dage hørte optræden på scenen af lokale amatører, mens man nu nøjes med at forsyne deltagerne med røde fez'er og synge cand. pharm. Jørgensens fastelavnssang.

Højt op i årene blev Otto Christensen ved med sit håndværk, og hans hvidlakerede cykel blev et ydre kendetegn på, hvor han var beskæftiget, eller hvilket af de mere ydmyge steder han søgte. Aparte så denne cykel ud, men det var, forklarede Otto Christensen, også meningen, for der er ingen, som tør stjæle en hvid cykel, så jeg kan roligt lade den stå ulåst.

Efterhånden kom årene til at præge ham, og han sagde engang med et lille vemodigt smil til den, der skriver disse lin-

jer: Jeg lister af en dag lige så stille, og jeg håber, jeg forinden i et glimt mindes summen af alt det, jeg har oplevet, for jeg har haft et herligt liv.

Den 17. juli 1964 listede han af, den glade sanger og brave håndværker, 83 år gammel.

Stabslæge Erik Hartvig-Møller

Da stabslæge *Erik Hartvig-Møller* gik af som formand for Viborg Roklub, havde han i 18 år været klubbens ledende skikkelse, både dens første formand og dens førstemand i flere henseender. At han gav sit navn og sin arbejdskraft til den i 1931 nystiftede klub, betød særdeles meget for en vellykket start for klubben, og han ydede den mange tjenester i årenes løb, blev udnævnt til æresmedlem og modtog på sin 70-års-fødselsdag Dansk Forening for Rosports ærestegn.

Hartvig-Møller slog sig ned i Jylland, efter at han i et par år havde set sig om i verden som skibslæge under Ø.K., hvorefter han i 1910 begyndte som vikar hos den kendte læge Jes Rossen i Bjerringbro, en mand, der var typen på den gode huslæge, som kendte til betydningen af de medikamenter, han ordinerede, men som også var klar over, at et beroligende ord eller en kraftig opsang, når det var fornødent, kunne have lige så stor virkning – en lære, som Hartvig-Møller tog til sig og siden selv praktiserede.

Hartvig-Møller blev kompagnon med lægen i Bjerringbro og praktiserede sammen med Rossen. Så flyttede han i 1913 til Viborg efter at være blevet udnævnt til korpslæge, og siden avancerede

Erik Hartvig-Møller

han indenfor det militære lægevæsen, blev overlæge i 1921 og var chef for garnisonssygehuset fra 1925 til 1930, da han blev udnævnt til stabslæge som efterfølger for J.P. Skot-Hansen, som på det tidspunkt forlod Viborg for at overtage det høje embede som generallæge.

Hartvig-Møller gjorde sig gældende i Viborg på flere områder ved siden af sin lægegerning. Han kom med i arbejdet for spejderbevægelsen, formentlig gennem sit venskab med den berømmelige premierløjtnant Torry Gredsted, der på den tid gjorde tjeneste ved regimentet i Viborg og – bør man nok føje til – slog sine folder her. De var vidt forskellige typer, Hartvig-Møller altid rolig og afbalanceret indtil det pertentlige, Torry Gredsted stor og frodig, stærk som en okse og med på steder, hvor der skete noget. Af sine soldater var han elsket og forgudet, og det gjaldt ikke mindre drengene i den første trop, der blev lavet i Viborg.

I spejderlivet supplerede de hinanden

på en god måde, for Hartvig-Møller var den besindige, hvor Gredsted ofte bu-sede for meget på. Hartvig-Møller blev udpeget til den første chef for Det danske Spejderkorps' Nørrejske Division og fungerede på denne plads fra 1911 til 1919. Siden fik han andre opgaver, bl.a. som formand for Viborg-kredsen under Nationalforeningen til Tuberkulosens Bekæmpelse og inden for Røde Kors, og i 1931 kom så arbejdet for Roklubben.

Der var stil over stabslægen i alt, hvad han foretog sig, ikke på den måde f.eks. i hans lægegerning, at han lagde afstand mellem sig og de jævne patienter, hvis hjælper han var, men han blev aldrig en slå-på-skulderen-type. Han følte det som noget af en pligt som roklubformand at møde op til de fleste af årets kaproninger, og der blev lagt mærke til den fine ældre herre i det elegante ro-dress og den hvide kasket på samme måde, som der blev lyttet, når han på årsmøderne tog ordet for at udtale sig om sit syn på f.eks. konkurrenceidræt set fra et lægesynspunkt.

Et enkelt lille træk til belysning af forskellen mellem tiden dengang og nu:

Stabslægen ville gerne have en rotur om eftermiddagen, når han kunne ind-passe det i sin lægepraksis, og to unge funktionærer på Kreditforeningen, hvis kontor lukker midt på eftermiddagen, Knud Rønde Larsen og Anders Bundgaard, mødte tjenstvilligt, når stabslægen havde skaffet sig tid til en tur. Og så kom stabslægen kørende på sin cykel ned til pladsen ved siden af vandværket, hvor Roklubben dengang lå, fulgt af den soldat, han ifølge sin rang havde som oppasser – soldaten medbringende stabslægens taske med rotøjet, gummiskoene og de hvide sokker.

Når sligt læses i dag, forekommer det måske horribelt og verdensfjernt, men sådan var nu skikken dengang, og stabslægen formåede at forlene systemet med en naturlighed, ingen studsede over – oppasseren allermindst, for han var henrykt for den tjans, han havde fået i tjenestetiden.

Hartvig-Møller stammede fra Nykøbing Falster, hvor han blev født den 23. november 1878 som søn af en garvermester. Han døde den 28. december 1952 som 74-årig, stadig som praktiserende læge, og det var betegnende for ham, at han, skønt det var søndag, havde modtaget en patient i sin konsultation. Han gik ind i et værelse ved siden af for at hente noget, men udeblev, og da patienten slog alarm, viste det sig, at stabslægen lå død.

Samme formiddag døde dronning Alexandrine, hvis sygdomsforløb var blevet fulgt med opmærksomhed af bl.a. en gammel dame, der selv var syg. En dag sagde denne udmærkede kone: Dronningen skulle såmænd sende bud efter stabslægen, så skulle hun nok komme sig.

Smukkere kunne Erik Hartvig-Møllers lægegering næppe udtrykkes.

Arbejderformand Chr. Christensen

I året 1900 kom en sjællænder ved navn *Christian Christensen* til Viborg, hvor han fik en livsgerning eller rettere: flere, der gjorde ham til viborgenser med liv og sjæl, indtil døden ramte ham en oktoberdag for 35 år siden, i 1938.

Der er mange, som med taknemlighed mindes arbejderformand Chr. Christensen, der i en lang årrække var en nærmest lidenskabelig værner af Borgvold. Der gik ikke en dag til ende året rundt, undtagen han var en runde gennem anlægget, og der lå virkelig anerkendelse af hans indsats på Borgvold, når han i jovial jargon blev kaldt for »over-riveren«.

Chr. Christensen var 28 år, da han kom til Viborg. Han blev født den 7. maj

1872 i Ørslev ved Sorø og arbejdede som ung ved landbruget, indtil han satte kursen mod Viborg. Sin fødestavn glemte han aldrig, ej heller det sjællandske islæt i sproget, som han nød med sand oprigtighed, når han hørte det talt »rent og purt«. Derfor var han altid en sikker tilhører på en af de forreste rækker, når den vidunderlige litteraturprofessor Vilhelm Andersen kom som gæst i Folkelig Universitetsforening og holdt foredrag.

Chr. Christensen havde i sine unge dage været elev på Frederiksborg Højskole hos Holger Begtrup, og det prægede ham for livet, så han tog sig tid til ved siden af, at han udførte et stort arbejde indenfor fagbevægelsen og i socialdemokratisk organisationsvirksomhed, også at være med i de kredse, hvor man satte »det talte ord« i højsædet. Som allerede nævnt, var han stærkt optaget af Folkelig Universitetsforening, som netop i hans tid, mens folk som landsarkivar Georg Saxild og fuldmægtig på Kreditforeningen H.M. Madsen stod for ledelsen, oplevede en storhedstid, der nu er en saga blott. På tilsvarende måde levede han med i møderne i Kirkeligt Samfund.

Det kunne nemt føre til kold opremsing, hvis man skulle nævne alle de områder, hvor Chr. Christensen kom til at øve en indsats ved siden af sit daglige arbejde. Hans samfundsinteresse førte ham via fagforeningsarbejde naturligt ind i ledelsen af Dansk Arbejderforenings Sygekasse. I to perioder sad han i byrådet, i en årrække i Domsognets menighedsråd og i bestyrelsen for centralbiblioteket, men navnlig var han optaget af arbejdet i Brugsforeningen for Viborg og Omegn, hvor han beklædte formandshvervet i godt 25 år, lige til sin død.

Chr. Christensen begyndte i Viborg som arbejder på Dams Bryggeri, fik senere ansættelse på Andelssvineslagteriet og kom derefter i kommunens tjeneste. I 1920 fik han stillingen som daglig leder af arbejdet med de offentlige lystanlæg, først og fremmest Borgvold, og her kom han på sin rette hylde. Hvad han måske

Chr. Christensen

savnede i faglig uddannelse på dette felt, opvejedes af hans kærlighed til opgaven, og gennem selvstudium sideløbende med de praktiske erfaringer på Borgvold og i Forstbotanisk Have erhvervede han en betydningsfuld indsigt i alt, hvad der har med planters og blomsters røgt og pleje at gøre. Det kan lyde højtravende, men han elskede Borgvold og følte, at han havde et personligt ansvar for hvert eneste træ i anlægget.

Engang kom forfatteren af disse linjer til – helt uskyldigt, skal det straks tilføjes – at volde ham sorg og harm. Det var i efteråret 1936 nogle måneder efter, at den første af de store Viborg-fester var blevet afholdt med gøgl og boder på Borgvold. Jeg var sammen med direktør Aage Munksgaard og hospitalsinspektør Viggo Aggerholm medlem af forretningsudvalget, og en dag sagde Munksgaard til mig: Du bliver nødt til at gå ned på Borgvold, for »over-riveren« vil snakke med os! Jeg havde på forhånd en anelse om, hvad det drejede sig om, og

sammen med Christensen gik jeg hen til et træ, som han udpegede.

– Se, sagde han med næsten gråd i stemmen. Det er ved at gå ud, og det kan ikke reddes. Vi har forsøgt, desværre forgæves.

Der var sket det, at indehaveren af en iskagebod havde tømt en spand med smeltevand, indeholdende spansk salt, ud på jorden, og træet havde suget saltet til sig og dermed beseglet sin skæbne. Jeg besidder desværre ikke noget indgående kendskab til botanik og trævækst, men jeg glemmer aldrig, at der er noget, som hedder »Fligbladet eg«, og at det er en sjælden art. Ej heller glemmer jeg, hvordan Chr. Christensen med tårer i sine smukke øjne så på den fligbladede og sagde: Nu må vi fælde det! Ganske vist var det ikke mig, der havde vendt bunden i vejret på spanden med det salte vand, men jeg kan næsten føle ansvaret tynde den dag i dag, når jeg mindes Chr. Christensen.

Selv faldt han – hvis man tør bruge det forslidte udtryk – som en eg i skoven. Om aftenen den 2. oktober 1938 havde han sammen med sin hustru været på besøg hos nogle bekendte, og da han lidt over midnat, ledsaget af sin søn, skatterådsformand registrator Georg Christensen, kom til sit hjem i Vendersgade, faldt han om og døde, 66 år gammel.

Avlsbruger Niels Bilgrav

Det er kun få dage siden, han døde, men der er gået så lang tid, siden *Niels Damtoft Bilgrav* færdedes i Viborgs gader som et af de faste, karakteristiske bidrag til gadebilledet, at der kan være rimelighed i spørgsmålet: Kan De huske ham?

Niels Bilgrav på sin vante tur rundt i byen

Og der er så meget mere anledning til at mindes ham her, som han sikkert var den uigenkaldelig sidste, der til daglig brugte hestekøretøj i Viborg. Der er adskillige andre heste-venner, man kunne mindes: Store Laurits på banegården, vognmændene Frederik og Peter Frederiksen, bybud Søren Jacobsen og vognmand Alfred Østergaard for at nævne dem, der holdt længst ud, men Niels Bilgrav blev ved med at køre med sit lille enspænderkøretøj, lige til han i aller bogstaveligste forstand fik vristet tømmerne af hænde.

Endnu omkring den 1. oktober 1972 kørte han og hans trofaste hest rundt i gaderne, men så blev han ramt af en hjerneblødning, der i løbet af få øjeblikke gjorde ham hjælpeløs. Han blev bragt på sygehuset i det akutte stadium af lammelsen og fik derefter en stue på Diakonhjemmet på Aalborgvej, hvor han tilbragte resten af sin tilværelse, indtil han på det allersidste igen kom på sygehuset,

hvor han døde den 11. februar 1974. Niels Bilgrav var født i Nr. Omme den 26. februar 1903, så han blev lige knap 71 år gammel.

Bilgrav kom til Viborg i 1930 og fik beskæftigelse bl.a. hos Johan Krone, der var både avlsbruger og slagtermester samt ivrig sangerbroder med sans for det elegante i sin påklædning. Johan Krones slips a la kalvekrøs var noget helt for sig selv ...

Bilgrav fik sidenhen andre beskæftigelser, og i 1949 havde han, uhyre sparsommelig, som han var, fået samlet penge nok til at kunne købe gården Marias Minde ved Jegstrupvej. Her drev han så siden landbrug med ikke altfor mange tønder land, og især slog han sig på svineopdræt og skaffede foderet ved at køre rundt med sin lille fladvogn og samle spild egnet til at putte i de grise, han efterhånden leverede til slagteriet. Svin og heste var hans halve tilværelse. Sig selv ofrede han i det daglige ikke så

meget på. De fleste af stuerne i beboelsen på gården lejede han ud, og selv beholdt han sig et par lokaler, hvor han indrettede sig på den måde, som nu engang passede ham bedst.

Det kunne ikke undgås, at hans arbejde som spildsamler i nogen grad kom til at præge hans ydre, men når dagens dont var ovre, skurede og skrubbete han sig, så han ligefrem skinnede, og der var lys i hans rare øjne i det runde ansigt med den kraftige rødmossethed, når han drog af sted f.eks. til væddeløb i Skive, hvor han havde flere heste gående på Nordvestjysk Væddeløbsbane, eller han indfandt sig hos venner, der gerne ville have ham som gæst. Indimellem kom han bl.a. i Forsvarsbroderforeningen, hvor han blev hædret som 25-års-jubilær i 1967, en begivenhed, han ofte talte om.

Der kunne fortælles mange træk om Niels Bilgrav – her blot et par af dem. Engang havde han solgt et stykke jord fra sin ejendom til en mand, der gerne ville bygge et hus, og parterne indfandt sig hos landsretssagfører Johs. Ringgaard-Christensen for at få papirerne skrevet. Advokaten gjorde opmærksom på, at der ville gå en tid, måske et halvt år, inden selve udstykningen ville blive bragt i orden, og da køberen gerne ville begynde at bygge straks, men først skulle overtage grunden officielt, når formaliteterne var i orden, spurgte Ringgaard-Christensen, hvad man skulle skrive på som renter i den mellemliggende tid.

– Renter? sagde Bilgrav og vendte sig mod køberen: Har du råd til at betale renter?

Og da køberen er ikke så lidt af en spøgéfugl, sagde han med en flot håndbevægelse: Nej, ærlig talt, det har jeg ikke.

– Så skal han heller ikke betale renter! afgjorde Bilgrav problemet.

For nogle år siden kom kong Frederik til Viborg i en eller anden anledning, vistnok for at aflægge besøg hos regimentet, og folk stod opstillet i tætte rækker i Jernbanegade foran banegården. Og hvem kom så i netop samme øjeblik, som majestæten tren frem på banegårds-

trappen ledsaget af fine uniformerede herrer? Det gjorde såmænd Niels Bilgrav med sit enspænderkøretøj med de ikke ligefrem vellugtende tønder på ladet. Gaden var ikke afspærret for færdsel, så der var ikke noget at sige til, at Bilgrav passede sin dont, og karakteristisk for hans ro – også for hans fædrelandssind – var det, at han, idet det fornemme selskab nærmede sig de ventende biler, løftede sin pisk til højtidelig hilsen, mens han med tømme i den anden hånd tog sin gamle fedtede hat af, alt mens hans hest luntede af sted hen ad gaden. Om kongen bemærkede ham, skal vi lade usagt, men situationen havde sit særlige skær, et på én gang kønt og pudsigt billede af den nære kontakt mellem landets monark og den jævne borger, ikke mindst derved, at tilskuerne spontant brød ud i bifald, en hyldest, der gjaldt både kongen og spildsamler Bilgrav.

Malermester Jensenius Jacobsen

Malermester Jensenius Jacobsen havde den lykke at være håndværkssvend i de fredelige år lige efter århundredskiftet, så han kunne som tusinder andre unge danske håndværkere pakke sin ransel og drage syd på. Han travede masser af mil på de tyske landeveje, glædede sig over de skiftende kammeratskaber og fik øjet opladt i endnu højere grad end før for naturens skønhed og herligheder, men han fik også på nærmeste hold »de gode gamle dage«s mørke sider, sådan som de kunne opleves i storbyen Berlins fattigkvarter.

Jensenius Jacobsen blev født i Sct. Mogensgade i et kønt gammelt bindings-

Jensenius Jacobsen i godt humør

værkshus, hvor hans fader drev virksomhed som vognfabrikant. Desværre kunne huset ikke få lov til at blive stående – det ville ellers, istandsat, have været en pryd for Sct. Mogensgade – men noget af facaden er dog bevaret, idet den blev genopført i museumshaven op ad muren ind til Papes ejendom.

Jensenius Jacobsen kom i lære hos en anden af gadens håndværksmestre, malermester A. Andersen, og som ung vaklede han mellem, om han skulle blive ved det håndværksmæssige, eller han skulle følge en trang, der lå dybt i hans sind, og forsøge sig som kunstner. I 1903 opholdt han sig en tid på Akademiet i København, men økonomien og grundige overvejelser førte til, at han valgte håndværket og drog ud på valsen. De kunstneriske kræfter boede dog stadig i ham, og han mindedes siden altid med stor glæde og taknemlighed, at han i 1910 fik lejlighed til igen at færdes i den særlige atmosfære, der da herskede i Det kgl. Akademi for de skønne Kunster.

Så drog han tilbage til Viborg og slog sig ned som malermester, drev forretning her i mere end 40 år og blev en god og glad borger, der huskes med taknemlighed i mange kredse.

Jensenius kaldtes har for nemhed skyld af så at sige alle, og hans bekendt-

skabskreds var stor, for han færdedes ikke blot i egenskab af håndværker i de mange hjem – han kom også i forbindelse med en mængde som følge af sine mere kunstnerisk prægede interesser. En glad sanger var han, trofast medlem i Håndværkersangkoret og – navnlig i det blandede kor, som Viborg Korforening opretholdt i de mange år, hvor revisor Otto von Spreckelsen var den drivende kraft i foreningen, festlig i sin direktion og i pauserne, men krævende til det yderste, når der for alvor skulle arbejdes med de ofte meget store kor-opgaver, foreningen gav sig i kast med.

Jensenius dyrkede malerkunsten med flid og talent. De høje kunstneriske ambitioner havde han skubbet til side, for, som han sagde engang i et interview, jeg måtte indrømme overfor mig selv, at det er bedre at have en god forretning end at sidde og sulte på et tagkammer. I stedet for er det at male blevet min fritidsinteresse, den bedste af de mange, jeg har dyrket ...

Mange viborgensere er glade for, at Jensenius tog sig tid til at dyrke denne fritidsinteresse, for i en lang række hjem hænger billeder, som er udgået fra hans staffeli, fortrinsvis akvareller, fordi det passede bedst med hans temperament og den forholdsvis begrænsede tid, han kunne ofre på maleriet, at arbejde med akvarel-teknikken, der fordrer, at billedet skal males færdigt, når man nu engang er begyndt.

Da Jensenius fyldte 60 i 1943 og blev interviewet af Folkebladet, sagde han på et spørgsmål om, hvad han ønskede sig: At helbred og kræfter må vare ved, til jeg mindst er 70. Uden arbejde er der ikke noget ved tilværelsen.

For Jensenius Jacobsen gik dette ønske i opfyldelse. Den 1. januar 1953 fejrede han 40-års-jubilæum, og den 24. oktober 1955 døde han i sit hjem i Sparregade, knap 72 år gammel.

Vognmand Frederik Frederiksen

Vognmand *Frederik A. Frederiksen* var hele livet igennem nært knyttet til heste og vogne, og til sidst var han en af de få, der benyttede hestevogn midt i byens travle automobiltrafik. Frederiksen stammede fra Vammen, født den 11. marts 1871, og som ung fik han en betydningsfuld stilling som gårdskarl hos købmand A.W. Sandberg, der var en af byens matadorer og indehaver af en stor forretning i Vestergade med tilhørende staldplads, så han om lørdagen kunne modtage mange af de hestekøretøjer,

som bønderne fra omegnen kom agende i, når de skulle til bys.

Det var skik, at byens købmænd tog standsmæssigt mod deres gode, faste kunder fra oplandet, og det betød meget for købmanden – og for gårdskarlen til lige – at der var en medhjælper parat til at tage mod heste og vogn og sørge for, at »madammen« kom helskindet ned fra agefjælen og blev ledsaget til købmandens skænkestue, hvor konerne fik kaffe med kandis og mændene en dram til den sorte drik.

Frederik Frederiksen blev godt kendt med folk ikke blot fra oplandet, men også fra byen, og han havde et godt og solidt omdømme som rygstød, da han i 1901 købte den gamle vognmands- og avlsbrugergård Ll. Sct. Hansgade 8. Han begyndte at køre fragtmandskørsel, fortrinsvis indenfor byens grænser, og i mere end 50 år var han en af gadens kendte skikkelser.

F. A. Frederiksen på »Frederiks Plads«

Skomager Sofus Harthimmer

Efterhånden flyttede han fra kuskæsædet til læssefjælen, der var stukket ind under vognens agterparti, samtidig med at hans søn, Peter Frederiksen, i en år-række en af Kricketklubben Olympias faste spillere, overtog tømmerne og ledelsen af forretningen. Frederiksens hvileplads på fjælen, mens vognen kørte fra den ene varemødtager til den anden, kom til at spille en rolle i folkevittigheden, navnlig i de år, da de nye kvarterer mod vest fik navne: Christiansvej, Frederiksvej osv. I byrådet var der nogen betænkelighed ved at beslægtede kongelige navne til navngivning af to have-selskabs-veje, for det kunne jo være, at byen engang fik brug for at opkalde f.eks. et torv efter kongen, Christian eller Frederik.

Og så var det, folkeviddet fortsatte tankegangen med et spørgsmål: Hvorfor dog drøfte det problem? Viborg har jo allerede en Frederiks Plads.

– Hvor da?

– Bag på Peter Frederiksens vogn. Der har Frederik sin plads.

Frederik Andreas Frederiksen kom til Viborg i 1891 for at aftjene sin værnepligt ved 6. bataljon, og han vedblev at mindes sin soldatertid med glæde. Han fandt naturligt ind i Forsvarsbroderforeningen, til hvis møder han holdt af at komme. Han modtog tid efter anden foreningens hæderstegn for trofast medlemskab, og i 1947 fik han som den første i Viborg-foreningen 50-års-tegnet. Han mødte også op til de skiftende jubilæumssammenkomster for gamle soldater og nåede at få 60-års-jubilæet med.

Frederiksen var virksom indenfor sit fag og var med til at stifte Viborg Vognmandsforening, der siden udnævnte ham til æresmedlem som tak for bl.a. flere års arbejde i bestyrelsen.

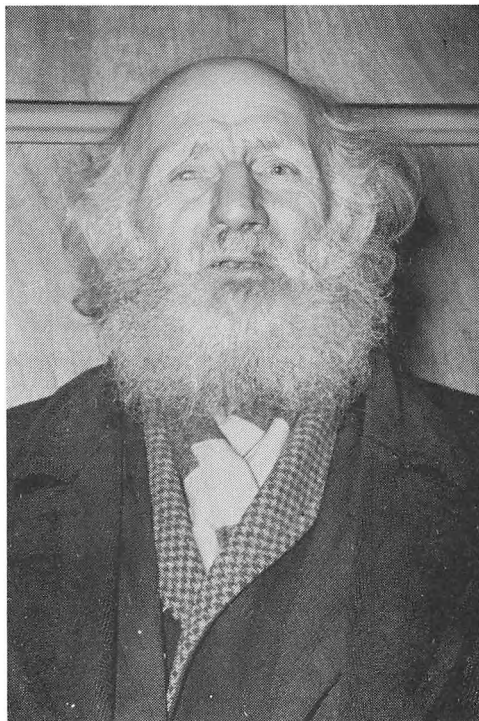
Den venlige gamle mand fik den lykke at være i vigør til det sidste. Søndag den 18. oktober 1953 var han sammen med sin familie taget på landet for at besøge bekendte, og da de var på vej til rutebilens holdeplads for at vende tilbage til Viborg, sank han sammen og var død. Han blev 82 år gammel.

Sofus Harthimmer hed han, og han var en ægte Lille Mikkelsgade-dreng, født den 6. april 1883 i ejendommen nr. 18, hvor han boede sammen med sine forældre og flere yngre brødre. Faderen var ansat på skovfabrikken, og moderen bidrog til familiens udkomme ved at oprette et lille pensionat. Faderen, Jens Severin Dusingus Harthimmer, var født i 1852, og han døde i 1928, efter at han i sine seneste år sammen med sin hustru havde haft en lejlighed i Arbejderforeningens alderdomshjem i Skottenborg.

Sofus Harthimmer voksede op i Ll. Sct. Mikkelsgade, hvor der på den tid var fire-fem skomagere, og det lå ligesom i luften, at også han skulle gå ind i det gamle håndværk, der igennem generationer havde sit særlige Viborg-præg. Han kom i 1897 i lære hos skomagermester Marturin Holm, der havde værksted i St. Sct. Pederstræde, og som tillige fungerede som kirketjener ved Søndre Sogns kirke bl.a. med den bestilling at sørge for klokkeringningen, et arbejde, Sofus som yngste lærling ofte blev sendt af sted for at klare.

Da Harthimmer havde fået sit svendebrev, arbejdede han en tid hos sin gamle mester, til han i 1902 blev indkaldt til tjeneste ved 29. bataljons 2. kompagni i Viborg, og rask og gesvindt, som han var, blev han taget til forlænget tjeneste og blev korporal.

Efter hjemsendelsen gik han på valsen i Tyskland og Svejts, og da han kom tilbage, blev han gift med en pige i København og fik senere sit eget værksted i Gilleleje. Det gik godt for ham. Forretningen voksede, familien ligeså, og alt tegnede lyst, men så kom 1. verdenskrig, og Harthimmer blev indkaldt til sikringsstyrken med langvarig tjeneste på Fanø.

Sofus Harthimmer

Under hans fravær optog hans kone forbindelsen med en tidligere bekendt, og det endte med, at hun foretrak ham, så det var et tomt hus, Harthimmer vendte tilbage til. Det bragte det afgørende omslag i Sofus Harthimmers liv. Han følte sig bitter og skuffet, realiserede, hvad han havde, og begav sig ud på landevejen, der blev hans halve hjem højt op i årene.

Det hændte, at hans vej faldt omkring Viborg, men helst valgte han andre ruter. En januardag i 1958 kom han på et kort besøg. Det var hans agt at gå en tur igennem Ll. Sct. Mikkelsgade for endnu engang at opleve stemningen fra sin barndomsgade, men da han fra hjørnet ved Blichersvej så, at nedrivningen af de gamle huse var i fuldt sving, vendte han om. Han ville ikke være vidne til gadens fornedrelse og forsvinden.

Sofus Harthimmer var på det tidspunkt 74 år gammel, og endnu havde han ikke tænkt på at indstille sin vandring. De lange ture havde gjort ham til lidt af en filosof, og han samlede sin livserfaring i

disse ord: Lykken er ikke den skæbne, man får, men det sind, hvormed den bæres.

– Jeg er, føjede han til, ikke blevet knækket endnu, og jeg har lært meget om mennesker i de snart 40 år, jeg har vandret fra by til by. Min stolthed har jeg stadig i behold, og den håber jeg at bevare, så jeg den dag, det er slut, kan gå ned med fanen højt. Måske kunne jeg godt komme ind på et alderdomshjem, hvis jeg ville tigge om en plads, men hidtil har jeg mødt afvisning, når jeg nævnte den udvej, og jeg er heller ikke sikker på, at jeg kunne stille mig ved det. Hvor længe jeg har tilbage, er ikke godt at vide, men vi Harthimmer'e er hårdføre. Jeg er blevet for gammel til at sætte mig hen, for jeg har det ligesom gamle heste i svundne dage. De holdt ud, når de først var kommet i gang, men gik de i stå, var de færdige.

D? Harthimmer »gik i stå«, var han – kan man sige – så heldig at være i Viborg. Som dreng havde han gået i skole med bl.a. senere snedkermester Georg Mathinsen, og når han kom til Viborg på sine vandringer, opsøgte han altid sin skolekammerat, for at de kunne få en snak, som oftest afsluttet med, at Marthinsen gav ham en god skilling, så han kunne klare dagen og vejen et stykke tid.

Da Harthimmer var blevet 70, begyndte det at knibe ham at holde til vandringen på landevejen, og Marthinsen sagde da til ham: Sophus, nu indretter jeg et værelse til dig i kælderen her i Dumpen. Så kan du komme og gå, som du vil, men du skal have et sted, som du kan kalde dit.

Harthimmer tog imod tilbuddet. Om det var med egentlig glæde, er nok et spørgsmål, for han havde indrettet sig på ikke at have blivende sted, men han kom dog gerne hver måned og logerede hos Marthinsen nogle dage. Så kaldte landevejene ham igen med deres dragende magt.

Til sidst ville de gamle ben ikke mere. Han var nået til optagelseshjemmet Møgelkjær, hvor han så ofte før havde været, og her blev han alvorligt syg. For-

standeren ringede til Viborg, og Marthinsen foranledigede, at den gamle mand blev hentet og indlagt på Viborg sygehus. Her lå han en tid som patient, mere og mere afkræftet som følge af en vidt fremskreden mavekræft, og stille svandt hans styrke.

Sophus Harthimmer døde den 24. juli 1960 og blev begravet på Viborg kirkegård. Den dødsannonce, Georg Marthinsen lod indrykke i avisen, indledtes med ordene: Vor gode ven gennem mange år

Markedsgøgleren professor Labri

Vi går denne gang (august 1973) lidt udenfor de egentlige lokale rammer, som har præget rubrikken: Kan De huske? Og dog: Det billede, som ledsager disse linjer, er i høj grad et stykke Viborg. Det viser nemlig boghandler Victor Christensen i lyst sommer-dress og med panamahat i færd med at tænde en cigar for artiklens hovedperson, den navnkundige professor Labri, der under et ophold i Viborg, sandsynligvis i anledning af Toftmarked, besøgte bogladen i Vestergade og hilste på Victor Christensen.

Professor Labri er forlængst heden-gangen, men mindet om ham lever stadig i det ældre slægtled, for han stod for flere generationer som et symbol på det folkelige liv, der udfoldede sig ved de sommerlige festdage, der fra by til by var kendetegnet ved årets store marked. I Viborg var det Toftmarkedet i september, der strakte sig over to dage, og det var ikke noget rigtigt Toftmarked, hvis Labri ikke var der.

Det var kummerligt, hvad han viste i sit telt – fup det allermeste, og det vidste vel de fleste, men alligevel lykkedes det

ham at få lokket folk indenfor teltdugen i kraft af sine fænomene evner som rekommendør på estraden. Frode Jensen, Mr. Jakani og andre af teltpladsernes store mænd havde flot opbyggede stilladser, hvorfra deres forestillinger blev annonceret sammen med en præsentation af »hele personalet«. Professor Labri havde som regel kun en ølkasse eller to at stå på, når han lagde for med sin talestrøm – for eksempel:

Mine damer og herrer! Ja, det er saft-suseme mig selv, den landskendte professor Labri. Træd indenfor, og De vil få lejlighed til at se mine nervepirrende numre. De vil se mig nedlægge en kerne i min høje hat, og at den vokser og bliver et træ på 3 tommer, en halv græshoppe og over halvanden sandkage – i højden. De vil se matrosernes flugt fra fængslet, Stine Viskelæders ulykkelige kærlighed og en kat, der bliver løbet træt i en tre-pæglflaske. Dette kunststykke har været forevist for peeren af Vorbasse og mange, mange flere, mine damer og herrer.

Og som det mest nervepirrende vil De komme til at opleve den garanteret ægte menneskeædende negerhøvding Ngombi, fanget i Transvaal. Skynd Dem, skynd Dem! Negerhøvdingen er sulten og utålmodig. Hør, hvor han slider i lænkerne. (Og så rystede Labris trofaste medhjælper, Kresjan, med en håndfuld ko-tøjr inde i teltet for at understrege den begyndende kannibalisme.)

Nu skal menneskeæderen fodres, og jeg trækker mig tilbage. Jeg skal berolige ham, inden publikum kommer ind.

Og så gik Labri ind i teltet, fulgt af en ikke altfor stor skare betalende, lavede et par primitive tryllesnumre og tog op af en stor kasse – et par gamle støvler, idet han beklagede, at menneskeæderen havde ædt sig selv. Kun støvlerne havde kannibalen ikke kunnet få has på.

I dag ville den slags taskenspil slet ikke kunne gå. Den gang fandt man sig i at blive snydt på professorens naivt-charmerende måde, og meget skal være ham tilgivet, fordi han i sin frodighed fandt på udtryk, der lever den dag i dag, såsom

Victor Christensen tænder en cigar for Labri

Bladhandler Jørgen Blaes Lundquist

Igennem en længere årrække rungede det hver eftermiddag i et par timer ud over gaden i Sct. Mathiasport: Folkebladet! Folkebladet! Manden, der råbte, forhandlede aviser, og han sagde ikke som de fleste andre Folkebladet med aa-lyd, men anvendte et langt og syngende »o« i første stavelse.

Manden hed *Lundquist* med fornavnene *Jørgen Blaes*, og han havde sit særlige sprog fra Amager-dialekten, for han var født i Dragør den 9. august 1889, og det var han ikke så lidt stolt af, ja, så stolt, at han kunne flyve i flint, når nogen kaldte ham for »Bornholmeren«, hvad forøvrigt mange gjorde. Hans reaktion skyldtes ikke, at han havde noget mod bornholmere, ingenlunde, men, sagde han, når man nu engang *er* fra Dragør og har sit syngende mål fra den lille skipperby med de stolte sejlertraditioner og det lige så enestående gartner-ry, så kan man nok blive harmfuld over at blive tituleret bornholmer.

Lundquist syntes, at Dragør var det herligste sted på denne jord, selv om han også kom til at synes godt om Viborg. Betegnende for hans hjemby-patriotisme var det, at han, da han engang havde undt sig selv en ferie, gik til billetkontoret på banegården og forlangte en billet, ikke til København, men til Dragør.

Som ægte »amagerkaner« fik Lundquist som ung en uddannelse som gartner i et af de store gartnerier på den flade ø lige udenfor Københavns porte, men inden han slog sig på dyrkning af tulipaner og kålhoveder, havde han været vidt omkring, for som Dragør-dreng havde han set de store skibe sejle forbi på Øresund, og han havde siddet på kajen i den lille havn og hørt de gamle gråskæggede langtursfarere berette om

Frikadellens flugt over plankeværket, Rødspættens dans over Langebro, Aaverturen til den knækkede vognstang og Maren Hansdatter, der svæver frit i luften på en trepæglflaske.

Professor Labri var Nyborg-dreng, født den 5. august 1863, og han kom i skrædderlære – nogle påstår skomagerlære, men hvorom alting er: Han fik sit gøglernavn på en typisk fynsk måde. Som ganske ung var han begyndt at optræde i det små som tryllekunstner, og en dag sagde en af hans bekendte til ham: Hvorfor fortsætte med det lapperi på værkstedet? Du er meget bedre som tryllekunstner.

Hvis man forestiller sig »lapperi« sagt på fynsk, er det ikke langt til Labri, og det blev Johannes Marius Dines Peder-sens gøglernavn.

Han fortsatte som gøgler højt op i årene, levede under fattige kår sine sidste år i Odense, hvorfra han tog rundt og solgte en lille bog, han kaldte sine erindringer – optryk af et interview, en avis engang havde haft med ham.

Den 10. marts 1935 døde han, 73 år gammel. Det var på en søndag – han havde gennem et langt liv spredt megen glæde om sig, været et søndagsmenneske.

deres oplevelser på de syv have i deres unge dage.

Lundquists far var førstemester på en C.K. Hansen-båd, der gik på langfart, og han tog sin søn med om bord, mens drengen endnu kun var 12 år, så Lundquist havde set alle Østersøstaterne og været med på sejlads til Skotland og kontinentet. Senere fik han hyre som skibsdreng og kom ud for barske oplevelser under sejlads under 1. verdenskrig, og efterhånden blev han klar over, at han hellere ville dyrke jorden end pløje bølgens blå.

Som udlært gartner kom Lundquist i

begyndelsen af 20'erne til Viborg, og han klarede sig godt som gartner, men kom efterhånden mere og mere ind på at drive bladhandel, idet han, flittig som han var, tilbød folk at komme med de illustrerede ugeblade på bestemte tider, ofte om aftenen, for så vidste han, at manden i huset var hjemme, så konen ikke skulle bruge af husholdningspengene for at få den ugentlige kulørte læsning.

Han kom oprindelig ind i bladverdenen ved at samarbejde med kioskejer Theodor Neergaard Mortensen, indehaver af Telegramhallen, men da han

Lundquist på sin plads foran Folkebladet

var kommet godt i gang, fandt han ud af, at han lige så godt kunne forsøge for sig selv, og den 1. august 1928 startede han med sin første bunke blade, købt for egen regning, under armen. Hans kontante udbytte den dag var 34 øre, så det var ikke fortjenestens størrelse i starten, der efterhånden drog ham ind i en gerning, han passede i en lang årrække. Ved siden af var han i 22 år opkræver for Julens Glæde indenfor Vanføreforeningen, og det blev til flere hundredtusinde, han hentede i småbeløb rundt omkring i hjemmene.

Folk kom til at synes om den taleivrige, glade mand med den uharmoniske latter, der kunne få det til at gjalde i gaderne og sitre i folks nerver.

Tid efter anden kom han ind på at udvide sit sortiment til at omfatte andet end ugeblade, og han mødte en dag på Folkebladets kontor og spurgte, om han kunne komme til at forhandle bladet, når han alligevel skulle rundt til så mange mennesker. Det begyndte i det små, men udviklede sig så stærkt, at Lundquist til sidst skulle have en hel taskefuld af aviser, når han startede på sin runde, i øvrigt flittigt hjulpet af sin hustru, der klarede trapperne bedre, end han kunne.

En skønne dag fandt han ud af, at han kunne blive stående på fortovet foran Folkebladets bygning, hvor jo mange folk passerer hver dag, og lidt efter lidt kom han ind på at falbyde sine varer omtrent på samme måde, som han i sine drengedage havde hørt nogle af de næsten berømte gadehandlere i København. Det ville være synd at sige, at hans gjaldende råb blev hilst med beundring af beboerne i kvarteret, men efterhånden affandt man sig med det og savnede ham alvorligt, da han en skønne dag udeblev, fordi det stod dårligt til med helbredet.

Han lå syg i sit hjem i en af lejlighederne i Frelsens Hærs bygning i Magerløse, og til det sidste kredsede hans tanker om Folkebladet og de mange oplevelser, han havde haft under sin eftermiddagsvagt på fortovet. Den 15. november 1959 døde han, 70 år gammel.

Hestehandler Victor Kisum

I denne Toftmarkedstid kan der være grund til at minde om en mand, der mere end de fleste kom til at betyde noget for udviklingen af markedstraditionen og hestehandelen i Viborg: *Victor Kisum*, der døde den 8. januar 1950. Den 26. januar ville han være blevet 75, hvis han ellers havde fået lov til at leve, men han døde pludseligt af en blodprop, mens han opholdt sig på sygehuset og sad og talte med overlægen. Kisum var den 28. november på Brønderslev marked blevet sparket af en hest, så han fik brud på et fodrodsben, og han måtte, skønt han protesterede heftigt, affinde sig med at komme på sygehuset for at få benet lappet sammen.

Victor Kisum

Victor Kisum var i mere end en menneskealder ikke så lidt af en legende indenfor hestehandelen, og det var betegnende for hans stilling i kollegers kreds, at han som noget helt selvfølgelig blev valgt til formand, da hestehandlerne besluttede at lave en landsforening. Han blev genvalgt år efter år, skønt han ikke var en formand af den slags, der sagde ret meget. Desto mere vægt blev der lagt på hans ord, når han forhandlede med myndigheder og embedsmænd.

Victor Kisum var Viborg-dreng helt igennem. Hans far var købmand i en gård for enden af Store Dump, som det hed dengang, der, hvor nu det lille torv foran sygeplejeskolen er anlagt. Meget tidligt begyndte han at drive handel. Herom fortalte en af hans skolekammerater, den senere så kendte Grønlandsforsker løjtnant Chr. Bendix Thostrup:

– Jeg var 8-10 år, da jeg blev indbudt til at være deltager i det første aktieselskab, jeg mødte på min vej. Jeg turde imidlertid ikke, dels fordi jeg manglede kapital, et par kroner, dels fordi tilbuddet i min fantasi gik op i højfinanssen. Det var en af mine skolekammerater, der var fristermanden. Vi havde mange gange handlet med hinanden og med andre drenge med kaniner eller duer, men nu kom han med et forslag, der var lige ved at slå benene bort under mig. Han boede nede i Dumpen, og jeg boede i Mattisport, så vore haver stødte op mod Sparretoft. Derfra var det nemt at smutte ned til Trekrøner, og herfra gik der en sti tværs over til Dumpen til min ven, Victor Kisums hjem. Det var på denne lille vej, vore forhandlinger førtes.

– Du, Christian, vil du være med til at købe en kalv? Jeg ved, hvor vi kan købe én, og ved også, hvor vi kan sælge den igen og tjene på den.

Jeg blev målløs af forskrækkelse over den i en naturlig og rolig tone fremsatte dristige finansoperation og af beundring over at være så nær knyttet til et virkeligt handelsgeni, thi at det var alvor, betvivlede jeg intet øjeblik.

– Det tør jeg ikke, Victor, og jeg har heller ingen penge.

– Ja, men dem kan du låne hos din far, sagde Victor.

Men, som sagt, jeg sprang fra. Om det var Victors første større foretagende, ved jeg ikke, men jeg tror det bestemt.

Så vidt Bendix Thostrup. Hans skildring giver en god baggrund for forståelse af, hvad Kisum siden kom til at betyde indenfor handelsverdenen. Straks efter, at han var kommet ud af skolen, ja, forøvrigt også før den tid, begyndte han at optræde på markeder samtidig med, at han passede sit arbejde som lærling hos en tømremester. Hans far havde holdt på, at han skulle lære et håndværk, og Victor Kisum fik svendebrev, men han benyttede det aldrig. Dertil var han alt for grebet af spændingen og stemningen ved at handle.

Det kunne føre til en spaltelang artikel, om man skulle skildre Kisums færden i de mange år indenfor hestehandelen, og det ville blive en beretning fuld af spænding. Kisum blev efterhånden hovedimportør af russiske og litauiske heste, og på samme måde, som han blev kendt på alle danske hestemarkeder, fik man også respekt for ham i udlandet. Han begav sig til de store markeder i Tyskland og i Polen uden at være udstyret med synderligt sprogkendskab, men trods dette handicap var han i stand til at tage kampen op med de jødiske hestehandlere på bl.a. et af Europas største markeder, Krakow hestemarked, hvor han i en årrække var en fast gæst. Et år, før der skulle være Krakow marked, var han kommet til skade med den ene fod, så han ikke kunne få de spidsnæsedede træsko, der ellers altid var hans vante fodbeklædning, på, og han gik derfor med et par gammeldags, hjemmesyede sutsko. Men sutter eller ikke – han skulle i hvert fald til Krakow, og så rejste han det halve Europa igennem iført et par sutter, for det vigtigste var trods alt, at han havde tegnebogen i orden.

Det var ikke altid, tegnebogen kunne rumme de bunker af pengesedler han gik med – således heller ikke en dag, han kom ind i Handelsbanken og lagde et bundt, indpakket i avispapir, på skran-

Den tyske hestehandler Haarmann fra Husum var en jævnlig gæst i Viborg som leder af de statslige hesteopkøb rundt om i landet. Den 24. oktober 1941 købte han hest nr. 50.000 i Kisums gård i Gothersgade

ken hos daværende bankkasserer Rasmussen og bad om at få beløbet indsat. Rasmussen talte med vanlig færdighed og kom til et ganske stort, men ikke rundt beløb, 24.990 kr. f.eks. Han talte efter og kom til samme resultat, hvorpå han bemærkede, at der manglede 10 kr.

– Hvor meget er der da? spurgte Kisum.

– 24.990 kr., svarede bankkassereren.

– Jamen, det var også det, der skulle være, svarede Kisum uanfægtet – ikke, fordi han havde villet drille Rasmussen, det lå ham fjernt, men fordi det nu engang var en bunke pengesedler så tæt på de 25.000 kr., han ville af med.

Rasmussens efterfølger, den elskelige bankkasserer Richardt Møller, fortalte mig engang en lille pudsighed vedrørende Kisums talbehandling. Når Kisum skulle skrive tallet 5, begyndte han med at sætte den vandrette streg for oven, hvorpå han lavede den afsluttende krusedulle neden under – altså den omvendte rækkefølge af den almindelige procedure, når man laver 5-taller. Prøv selv!

Millioner passerede gennem Kisums hænder, og hans vigtigste redskab i forretningen var en fænomenal hukommelse og en talsikkerhed, der var uovertruffet. Enkelte notater gjorde han i en lille voksdugs-lommebog, men kontrakter med stempel og vitterlighedsvidner var ikke noget for ham. Han stolede på folk, og han huskede, ja, han kunne med års mellemrum genkende en hest, som han måske kun flygtigt havde betragtet. Derom gik der mange sælsomme beretninger.

Da Kisum døde, blev der skrevet om ham i Hestehandlerbladet:

– Kisum vil til alle tider stå som den danske hestehandlerstands idealfigur, og alle kolleger over det ganske land vil ikke kunne hædre hans minde smukkere, end ved at holde den tillid og hæderlighed, den sammenholdsfølelse og den menneskelighed i ære, som Kisum selv var sindbillede på.

Malersvend Robert Justesen

Der er mange, som har savnet malersvend *Robert Justesen* ved årets juletræsfester denne gang – ikke børnene, for de kendte ham ikke, men de voksne, der mindes, hvordan han mere end nogen anden var i stand til at skabe stemning, når børnene i deres stiveste puds var samlet omkring juletræet, spændt ventende på, hvordan aftenen nu skulle forløbe.

Og så kom nissen – den skinbarlige julenisse i et antræk, der var en tro kopi af den geniale tegner Louis Moes skildring af julens rare mand med rød top-hue og bølgende skæg over brystet. Hvordan Robert Justesen kom ind på at være julenisse, ved jeg ikke, men utænkeligt er det vel ikke, at han i sin tid har måttet kikke efter det honorar, julefestarrangørerne flyede ham, hvor sparsomt det end måtte være, for en malersvends gage var ikke af en sådan størrelse, at den tillod mange udsving i retning af flottenheimeri.

Men, som sagt, hvad end årsagen til, at Robert Justesen blev julenisse, har været, så blev opgaven ham en kær pligt, og han forlenede rollen med en god del af det uomtvistelige skuespillertalent, han var i besiddelse af. Havde der været en sammenslutning af julenisser, var Justesen givet blevet valgt til oldermann, og det ville have været umuligt at finde hans efterfølger, også fordi der er gået sørgeligt svind i bestanden af julenisser især som følge af, at julenissehonorarer er blevet skatteobjekter.

Robert Justesen gik i den grad op i sin opgave, at han ikke kunne tænke sig at møde med vatskæg f.eks., og med en ikke ringe bekostning fik han lavet et virkelig gedigent udstyr, navnlig et »ægte« fuldskæg, lavet af en parykmager af menne-skehår. I årenes løb supplerede han kostumet med skinnende laksko som fast til-

Den lystige maler Robert Justesen

behør til trøjen og de grå knæbenklæder, og det var et syn helt for sig at lægge mærke til, med hvor elegante fodkast og changement-trin han gjorde sin entre i salen. Hele kostumet eksisterer for øvrigt endnu, beroende hos sønnesønnen lærer Jørgen Justesen, Bruunshåb.

På et andet festligt område spillede Robert Justesen en fremtrædende rolle, nemlig som amatørskuespiller, først og fremmest ved de revyforestillinger, som i en lang årrække hørte med til vinterlivet i Viborg. Helst ofrede han sine kræfter og sin tid på malerrevyen, men han var også med, når Socialdemokratiske Ungdom forsøgte sig med revy, og han var sammen med bl.a. Emil Frantzen (omtalt på side 101) med til at sætte liv i Håndværkerforeningens fastelavn-fester, som i mange år ikke blot omfattede grønlangkål med pølser, men også revyforestilling på scenen.

Men først og fremmest var Robert Justesen håndværker. Han stammede fra Silkeborg, hvor han fødtes den 20. okto-

ber 1893, og han kom som dreng til Viborg, da hans far omkring 1905 blev slagtemester på Andelssvineslagteriet, efter at han i en årrække havde været ansat hos Koopmann i Silkeborg. Robert Justesen kom i lære hos malermester Carl F. Sørensen i Gravene, der foruden at være malermester tillige var farvehandler og en overgang medlem af byrådet. Som svend blev Justesen medarbejder hos malermester A. Andersen i Sct. Mogensgade. Dermed indledtes et samarbejde, der strakte sig over langt mere end en menneskealder, først de mange år, da malermester Andersen drev firmaet, derefter hos efterfølgeren, malermester Aksel Sørensen.

Robert Justesen var en ferm mand til sit håndværk, tilsyneladende altid veloplagt og parat til at få mest muligt ud af dagens timer, høflig og fornøjelig at have som håndværksgæst i hjemmene og en kyndig og forstående vejleder for fagets lærlinge. Det lyse humør prægede hans hverdag, og han hørte til de håndværkere, der holdt af at synge til arbejdet. Justesen kunne gøre det, så det var en fornøjelse for andre at høre på det, og ofte morede hans mere eller mindre ufrivillige tilhørere sig over at blive indviet i nogle af revyernes hemmeligheder ved, at han, alt mens han svang penslen, øvede sig i de roller, han skulle kreere på scenen.

I adskillige år var livet i Justesens hjem i Håndværkerstiftelsen i Reberbanen præget af hans hustrus sygdom. De havde levet et rigt liv sammen, og Justesen var rørende i sin omhu for hustruen. Da hun døde, blev han en ensom mand. Som før i tiden var han tidligt på færde om morgenen, og sommeren igennem sad han gerne ved sekstiden på en bæk i Sct. Mogensgade op mod Latinerhavens stengærde.

– Jeg holder af at sidde her lige så stille og opleve, at byens liv tager fart, kunne han sige. Skønnere sted kan jeg ikke forestille mig, med udsigt til det gamle rådhus, domkirken og partiet omkring Stænderpladsen, og så mindes jeg også de hundreder af glade dage og aftener i den

gamle Håndværkerforening, på hvis scene jeg stod så mange gange og jublede og traliede i selskab med gode kammerater og scene-nervøse ingenuer. Jo, jeg har grund til nu som gammel mand med glæde og taknemlighed at huske tilbage på min Viborg-tid.

Den 1. maj 1972 døde han, 77 år gammel.

Handelsmand Ingvar Pedersen

I de strenge vintre først i fyrreerne kunne man jævnligt se en lidt undersætsig mand med vældige fedtlæderstøvler på fødderne, en kasket med øreklapper og en tyk frakke med et reb knyttet om livet som bælte færdes i byens gader med en sæk på ryggen, fyldt med gammelt brød. Det var *Ingvar Pedersen*, en pudsig og inderst inde godsindet mand, der fik en skæbne, der var mere krank, end han vel egentlig fortjente.

Ingvar Pedersen fodrer fugle ved Sønder sø den 11. februar 1942, efter at det om natten havde frosset 19,2 grader.

Jamen, han var jo tyskerhåndlanger og collaboratør, vil nogle måske indvende, og det er da også rigtigt, at han blev dømt for unational optræden, da det store opgør efter krigen begyndte, men mon dog nogen tror, at der var ret meget nazist i ham, eller at han endside skulle være danskfjendtlig? Næppe! Hans intelligenskvotient ville ikke have berettiget ham til store stillinger, og dem tragtede han ingenlunde efter, og man kunne måske i nogen grad sige om ham, som det hedder i Fänrik Stål om Sven Duva, at »et dårligt hoved havde han, men hjertet det var godt«.

Og hvem var han så, denne Ingvar dt Pedersen? Han blev født i Flensborg den 6. januar 1901, og han troede selv, at han ved genforeningen i 1920 var blevet dansk statsborger, men det var han ikke. Det kom ham til skade, da besættelsen skete i 1940, og han dermed løb ind i risikoen for at blive tvangsudskrevet til et eller andet. Hvor Ingvar dt Pedersen havde opholdt sig, inden han i 1935 kom til Viborg, ved jeg ikke, men har en formodning om, at han en tid boede på Rømø. I Viborg tog han arbejde som arbejdsmand, og han småhandlede lidt, snaksom og med evne til at komme i kontakt med folk. Familie stiftede han og kom til at bo i Ll. Sct. Mikkelsgade, hvor han faldt ganske godt til i det særlige miljø, som prægede denne gamle gade med de bygningsmæssigt ikke alt for værdifulde ejendomme, der, støttende sig til hinanden i deres brøstfældighed, udgjorde et gadestrøg, der var så specielt viborgensisk som noget – det eneste sted i Viborg, hvor man vedblev at opretholde den gode gamle borgerskik, at man om aftenen i sommertiden sad på de solvarmede trappesten og snakkede med hinanden tværs over de toppede brosten på kørebanen.

Ingvar dt Pedersen var dyreven, og da det satte i med de knugende fimbulvintre, særlig hård i 1939–40, tog han sig helt af egen tilskyndelse for at komme fuglene i Viborg-søerne til undsætning, en redningsaktion, som han senere udstrakte til andre søterritorier. Han fik

på flere hoteller lov til at hente, hvad man fik til overs af brød, og mange private sluttede op om hans arbejde, for selv om der kom rationering, var der alligevel, navnlig i de første krigsår, mange, som ikke kunne overkomme at fortære deres rugbrødsrationer. Ingvar dt Pedersen samlede ind, og han traskede i kulde på både 20 og 25 graders frost ud til sine fodringspladser og fordelte brødet. Han kom til de samme tider hver dag, for han havde »opdraget« fuglene til at møde til bestemte spisetider, og så ville han ikke svigte, selv om det føg, så kun de færreste vovede sig ud.

– Min mor var tysk, forklarede Ingvar dt Pedersen mig engang, og det var hende, som lærte mig at holde af dyr. Hun sagde altid til mig som dreng: Ingvar dt, du skal være god mod alle dyr! Det har jeg søgt at være siden, også i de år, hvor jeg var beskæftiget rundt omkring på gårdene som karl.

Som følge af sit tyske statsborgerskab blev Ingvar dt Pedersen ret hurtigt efter, at besættelsen var sket, engageret til tysk tjeneste. Hvor frivilligt det var, ved jeg ikke, men han blev sendt først til Oldeslohe i Tyskland, siden til Norge, men det var ikke ret længe ad gangen, thi formentlig kunne han ikke honorere kravene, eller måske havde han evnen til at anstille sig mindre egned, end han strengt taget var. I hvert fald befandt han sig i Viborg i vinteren 1941–42 i civil og fik meget af sin tid til at gå med at fodre fugle. Siden forsvandt han ud af billedet, men han var en overgang indrulleret i Organisation Todt, hvis sorte uniform han måtte bære. Jeg tror ikke, det skete med lyst hos ham, men har ikke haft lejlighed til at efterforske det. Derimod er det en kendsgerning, at han, der i de sidste krigsår boede i Aalborg, blev interneret den 6. maj 1945 og siden fik en dom, der bragte ham til afsoning i Fårhuslejren. Ingvar dt Pedersen forstod næppe, at han skulle være strafværdig, og den dag, dommen over ham blev afsagt, ramte det ham som et kølleslag, så han sank besvimet om i retssalen.

Jeg skal på ingen måde antaste dom-

men, fordi jeg ikke kender sagens akter, men der er næppe tvivl om, at han var en af de små fisk, som ret hurtigt kom i garnet, da efterkrigs-opgøret begyndte, mens andre og langt mere straffskyldige klarede sig. Om hans bane er endt, ved jeg ikke, men der er sikkert adskillige, som med et venligt smil og et sigende skuldertræk vil mindes Ingvar dt Pedersen i hans Viborg-tid, »handelsmand og dyreven«, som han gerne kaldte sig.

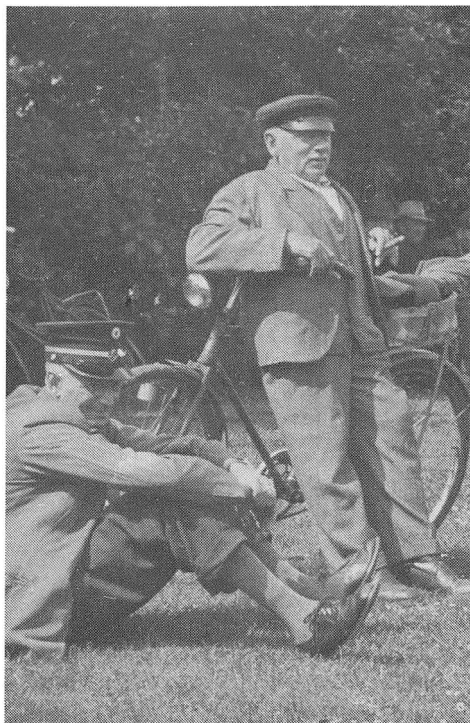
Fra tid til anden indrykkede han små annoncer i Folkebladet, når han havde et eller andet at sælge, men han ville også gerne give udtryk for sit gode sindelag som f.eks. med den annonce, vi bringer en gengivelse af, indrykket den 27. december 1941.

**Jeg ønsker alle Dyrevenner og mine
Kunder glædeligt Nytaar med Tak
for det gamle.**

**Ingvar dt Pedersen,
Handelsmand og Dyreven.**

Cigarmager Frederik Morell

Cigarmager *Frederik Morell* var en af de mange håndværkere, der havde været på farten i udlandet som naver eller, som man også sagde: rejsende svend. Han tilbragte størstedelen af sit liv i Viborg, og han var en kendt skikkelse i gadebilledet – ikke på grund af hans størrelse, snarere tværtimod, for han var som følge af en ryg-skavank liden af vækst. Det er sådan set utilstrækkeligt blot at bruge ordet »gadebilledet« i forbindelse med ham, for også i sø-billedet, om man kan sige sådan, var han en af de markante skikkelser. Han tilbragte sit

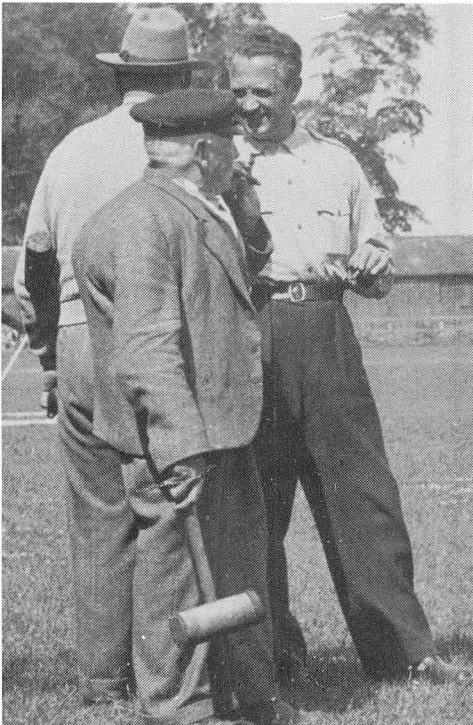
Fr. Morell, lænede sig til sin cykel, som sagkyndig krocket-tilskuere

halve liv i en båd på Viborgsøerne, og hvad han ikke vidste om søernes fiskebestand, var ikke værd at vide.

Frederik Morell blev født i Viborg den 12. juli 1878, lærte cigarmagerfaget og drog som ung mand på valsen. Bl.a. var han i længere tid i Hamborg, der på den tid var en by, som mange danske cigarmagere søgte til. Hans bysbarn, Rudolf Elsborg, opholdt sig der i flere år.

Da Frederik Morell vendte tilbage til Viborg, fik han arbejde på Kroghs Fabrikker, og da han blev ældre, sad han – som det var almindeligt dengang – hjemme med sine tobakker og rullede cigarerne på sit bord.

På et bestemt område blev Frederik Morell særlig kendt, nemlig som en af dem, der længst værnede om en pudsigt borgerskik: krocketspillet på den gamle eksercerplads. Som i franske byer skarer af borgere mødes ved aftenstid for at spille boccia på åben gade eller særlige pladser, kom mange viborgensere i

Morell ses her med den særlige kortskaftede kølle, som spillerne brugte

svunden tid på eksercerpladsen hver aften eller eftermiddag for at spille krocket. Antallet af spillere var måske ikke altid så stort, for der rådede et eget frimureri blandt krocket spillerne, så ikke alle og enhver kunne få adgang til at slå til kuglerne, men der herskede altid en fornøjelig og fordragelig stemning på pladsen, og spillerne kunne være vis på at have en sagkyndig og stærkt interesseret tilskuerskare omkring den firkant af den store plæne, hvor spillet foregik.

Som sagt, Frederik Morell var en af foregangsmændene i det ædle krocket spil, og som på billedet her forstod han sagkyndigt at vurdere, hvad folk foretog sig med kugle og kølle på grønsværen.

I 1934 var Frederik Morell blevet enkemand, og han boede i en del år alene i en lejlighed i Solgården, indtil han i 1958 fik ophold på De gamles Hjem. Han var en venlig, måske lidt fåmælt mand, hvis minde stadig lever i bevidstheden hos mange viborgensere. Han døde den 22. maj 1964 i en alder af 85 år.

Pianist Harald Laursen

Hundreder, ja, vel snarere tusinder husker ham – musiker *Harald Laursen*, først og fremmest fra de mange år, han var fast pianist i Ejner Christensens danseskole, hvor han var engageret fra skolens første dag og så at sige til sin egen sidste, ved sit klaver i danseskolen ikke så lidt af en pædagog, fordi han forstod at variere melodiernes tempo, så det kom til at svare til elevernes formåen i særlig kritiske situationer.

Harald Laursen kom til Viborg fra Højslev, hvor hans forældre drev afholdshotellet, og han voksede op med musik, idet hans søster, der senere blev gift med den såre musikalske og musikbegeistrede trafikkontrollør Georg Monsted, var spillelærerinde og underviste i klaverspil. Harald var ikke helt så begejstret som søsteren for at skulle »trampe« i pianoet, men, fortalte han engang, min søster gav mig 10 øre i timen, for at jeg skulle passe mine øvelser, og det blev min lykke, at både hun og jeg holdt ud, for at spille er jeg aldrig blevet træt af.

Harald Laursen tog realeksamen på Katedralskolen i Viborg, kom derefter i koloniallære i Højslev og var disken-springer i 8 år, den længste tid i købmandsbutikken, men i nogle år også som selvstændig cigarhandler, alt mens han ved siden af dyrkede musikken mere og mere bl.a. i samarbejde med den alsidige musiker Ejner Christensen i Viborg. I 1936 tog han springet og flyttede til Viborg, hvor han blev fast partner med Ejner Christensen og i øvrigt gjorde sig gældende i større og mindre ensembler indenfor orkesterforeningen, over alt værdsat af kollegerne som en sikker mand med evne til at kunne holde sammen på orkestersammensætninger, der måske ikke altid var lige stabile, fordi

Harald Laursen

medlemmerne ikke kendte hinanden nok.

Harald Laursen nøjedes ikke med at dyrke klaveret. Han var også guitarist og mestrede harmonikaer med snesevis af knapper, og han modtog i sit hjem på Norgesvej mange elever i alle tre musikarter. Igennem en årrække havde han en opgave, som han satte særlig stor pris på. Han var pianist og orkesterleder, når Sct. Georgsgildet opførte sine navnkundige revyer på teatret under medvirken af en kreds af sceneglade og teaterkyndige borgere: Byrge Mikkelsen, bedst kendt som Byrmi, radioforhandler Axel Jacobsen, dekoratør Olaf Hauerlev, fabrikant Jens Aage Pedersen (fabrikken Elan) og fru Hilda Dalum for blot at nævne nogle af de medvirkende. Harald Laursen forstod at holde forbindelsen mellem scene og orkestergrav ved lige, og han fik også lejlighed til at vise sine evner som komponist ved disse lejligheder. Dels skrev han egne melodier til nogle af de optrædende, dels lavede han arrangementer og transkriptioner, der bidrog til at slå succesen fast.

Harald Laursen fortalte engang, at hans yndlingskomponister var Carl Nielsen og Lumbye, og han berettede samtidig om en praktisk kombination af musik

og menu, han havde udarbejdet, nemlig et Lumbye-potpourri, som han brugte som underholdningsmusik ved familiefester. Det praktiske bestod i, at det tog lige netop så lang tid at spille det, som det varede for de fleste selskaber at spise stegen, når den blev budt rundt første gang!

Harald Laursen var født den 16. maj 1909, og allerede inden han nåede de 57, var de sidste akkorder anslået i hans livs harmoni. Han døde den 28. januar 1966.

Portner Chr. Mikkelsen

I mange år var en høj, let duknakket mand med et meterlangt fodskifte med til at præge gadebilledet i Viborg: Portner *Chr. Mikkelsen*, ansat ved Det danske Hedeselskab og sin arbejdsgiver en usædvanlig trofast og hengiven medarbejder. En mængde mennesker kendte han, og det kunne nok hænde, at der blev lidt længere, rent tidsmæssigt, mellem hans afgang fra Hedeselskabets kontor og ankomsten til posthuset f.eks., for Mikkelsen havde mange, han ønskede at snakke med, og folk ville gerne slå en sludder af med ham, så det kunne indimellem nok tage tid. Dermed være langt fra sagt, at Mikkelsen ikke passede sin dont. Det gjorde han med en påpasselighed, der ikke kunne sættes finger på, men når han kunne tillade sig de tidsmæssigt små svinkeærinder på gaden, hang det ganske simpelt sammen med, at dengang havde man ikke det forfærdelige jag, som kendetegner tiden nu.

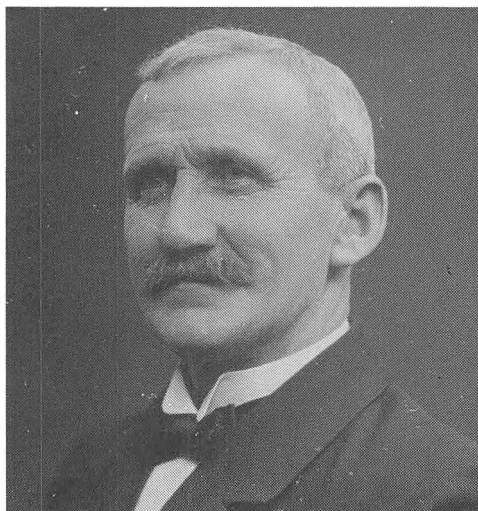
Chr. Mikkelsen stammede fra Bruunshåb, født den 9. oktober 1870, og han voksede op i et småkårshjem sammen med tre søskende. Begge forældre arbejdede på klædefabrikken, og da

faderen faldt fra i en ung alder, måtte børnene tidligt hjælpe til med hjemmets opretholdelse. Chr. Mikkelsen var den yngste af de fire, og som 10-årig begyndte han at gøre gavn for føden ved at møde på fabrikken, når skoletiden var ovre. Han arbejdede, som det nu dengang var skik, skønt endnu et barn, ved de larmende maskiner i væveriet. Som nykonfirmeret fik han heldagsplads på fabrikken og blev udlært som spinder, en dygtig og tjenstvillig arbejder, som fabrikant Bertel Bruun var glad for og lagde mærke til, så Mikkelsen fik betroet opgaver, der lå udenfor hans egentlige beskæftigelse som spinder.

Formentlig har Bruun haft noget at sige, da Hedeselskabet den 1. april 1907 skulle have ny portner. I hvert fald gav han Chr. Mikkelsen en fin anbefaling, da Mikkelsen søgte stillingen og blev den foretrukne. På sin vis kom han hovedkuld ind i bestillingen, for der blev sendt bud efter ham, fordi der var sket en vandskade i ejendommen, og den 12. marts rykkede han ind i portnerlejligheden i hovedbygningens kælderetage.

Chr. Mikkelsen gik med iver og påpasselighed i gang med arbejdet, forstod at føre sig og at finde den tone af en vis fornemhed, som prægede hele huset. Han tænkte ikke på, om arbejdet kom til at lægge beslag på ham udover de klokkeslæt, der vel kunne betegnes som normal arbejdstids ophør, for han opfattede sig selv som ét med institutionen, og når han kunne bruge en vending som »mig og direktøren har talt om«, var det langt fra af hovmodighed, men fordi han dermed refererede det naturlige forløb af praktiske problemers løsning i institutionens hverdag.

Chr. Mikkelsen havde system i tingene, for det passede ham bedst, at dagen var lagt til rette efter et bestemt skema. Derfor indfandt han sig på faste tidspunkter i salonen hos sin gode ven barbermester Chr. Dragheim, og de havde en næsten daglig snak på et andet træffepunkt, nemlig ved den Dragheimske kiosk på Hjultorvet, et i sin fremmedartede, østerlandske pagodestil her-

Chr. Mikkelsen

ligt bygningsværk, som desværre forsvandt ved en af Hjultorvs-reguleringerne.

Tænk om man i dag havde haft denne »klassiske« fremtoning som et af fikspunkterne i den Hjultorv-konkurrence, der nu er i gang!

Mikkelsen var en meget stabil mand med systematik i sin hverdag, også i sin økonomi. Det har vi haft lejlighed til at se et meget fortællende eksempel på, nemlig en indskudsbog, han havde i Sparekassen, strækkende sig fra marts 1908 til den pr. 1. november 1921 overførtes til en anden bog. Mikkelsen begynder med den 1. i hver måned at indsætte 8 kr., hvilket omhyggeligt attesteres af Sparekassens direktør samt kassereren. Et par år efter stiger det månedlige indskud til 10 kr., og det er karakteristisk, at i december reduceres indskuddet med et par kroner eller så formentlig for, at der kunne blive lidt ekstra til juleindkøb. I 1921 når de månedlige indbetalinger op på 20 kr., og da saldoen overføres til en ny bog, er den på 2434 kr., tilvejebragt gennem 13 år. Det var små penge, man regnede med dengang.

I 1932 blev Chr. Mikkelsen hyldet af selskabet, medarbejdere og venner ved sit 25-års-jubilæum. Den 30. marts 1934 døde han, 63 år gammel.

Forretningsfører Peter Mathiasen

Den 2. maj 1956 holdt Arbejdsmændenes Fagforening i Viborg generalforsamling og tog ved den lejlighed afsked med *Peter Mathiasen*, der havde siddet i afdelingens bestyrelse i 44 år, deraf 35 år som formand, en post, der var ensbetydende med, at han også var leder af fagforeningskontoret. På generalforsamlingen blev det besluttet, at de to stillinger fremtidig skulle deles, og Severin Munk blev formand samtidig med, at Peter Mathiasen lovede at fortsætte som kon- torleder, indtil der blev fundet en efterfølger.

Det blev der, men derfor hørte Peter Mathiasen ikke op med at virke; bl.a. fortsatte han i bestyrelsen i Byggefagenes kooperative Forretning, skønt han

havde passeret de 70, der ellers normalt er socialdemokratisk aldersgrænse. Selv ville han gerne blive ved at være med, og hans arbejdsfæller havde fortsat brug for hans viden og indsigt og hans evne til at skære igennem og få gjort ende på en debat.

Peter Mathiasen var Viborg-dreng helt igennem. Han voksede op i hjemmet hos senere kommunalarbejdsmand Jørgen Mathiasen som den næstældste i en børneflokk, 10 år ældre end den yngste broder, snedker, senere pedel i mange år på Teknisk Skole Christian Mathiasen.

Peter Mathiasen kom som nykonfirmeret i lære hos den gamle urmager Pape, men det stillesiddende arbejde med øje-lup og fine små instrumenter passede ikke rigtig til hans natur. Han var, som man sagde med et gammelt udtryk, noget i retning af en gudsforgåen krop med evne til at slå sig igennem, hvor man så anbragte ham. I en ung alder drog han udenlands og fægtede sig igennem Tyskland og vistnok endnu længere rundt, så mange skønne egne og oplevede meget, men efter et par års forløb vendte han tilbage til Viborg og gjorde sig hurtigt gældende indenfor sine arbejdskammeraters kreds, glødende politisk optaget, som han var, og lige så ivrig efter at gøre en indsats rent fagligt og organisatorisk.

Peter Mathiasen blev en håndfast mand i fagforeningsledelsen, og som formand var han ikke bange for at sige sine egne besked, når han fandt det fornødent. Ofte kunne han være udfordrende og skrap i sine krav, og til tider manglede det ikke på opposition til ham, men hvis man troede, nogen kunne skræmme Peter Mathiasen, blev de hurtigt belært om noget andet i vendinger, der var ramsaltede og præcise.

Samme evne til at føle sig både varm og harm havde han, når han tog ordet i forsamlinger. Af naturen havde han anlæg for at være taler – orator, kunne man måske sige med en let overdrivelse, men han var altid festlig og koncis, og det gjaldt tit for ham, at til at begynde med

Peter Mathiasen

var det ham, som holdt talen – derefter var det talen, der holdt ham.

I en periode, 1933–37, sad han i byrådet, men befandt sig ikke i sit es på denne post, så han forlod igen det kommunale for helt at hellige sig sit fagforeringsarbejde og de opgaver, han havde fået indenfor sygekassevæsenet, en tid som formand for Sygekassen Viborg.

Peter Mathiasen vidste med sig selv, at det er vigtigt at have en uddannelse, selv om man hører til de såkaldte uflaglærte, og derfor gik han med særlig interesse ind i arbejdet med oprettelse af Arbejdsteknisk Skole og var medvirkende til, at skolen udviklede sig fra en meget spæd begyndelse til en begyndingsfuld faktor i Viborgs undervisningssystem.

Peter Mathiasen var født den 26. marts 1885, og han døde den 6. september 1956 i en alder af godt 71 år. Han kom en aften sent hjem fra et anstrengende bestyrelsesmøde, blev syg og døde kort tid efter.

Gartner Theodor Jensen

I hjemmet hos købmand Johan Jensen og hustru på hjørnet af Sct. Mathiasgade og Gravene opvoksede fem børn, sønnerne Kresten, Johan, der senere amerikanserede sit navn til John, endvidere Georg med kaldenavnet Sys og, som den yngste, Theodor, og så var der datteren Valborg, der blev gift med glarmester Hougaard i Randers.

Alle sønnerne kom til Amerika, først Kresten, der bar sin farfaders fornavn, og som var udset til at skulle føre købmandsforretningen videre i 3. led, men han kunne ikke rigtig affinde sig med forholdene og besluttede sig til at drage over til de store chancers fjerne land,

Amerika. John fulgte efter og siden Georg, og de blev alle tre gode amerikanske borgere.

Også Theodor kom til Amerika, efter at han havde stået i lære i købmandsbu-tikken hos faderen og hans højrehånd igennem mange år, frk. Rødsjer, men i modsætning til brødrene kunne han ikke slå rod i det fremmede. Han vendte tilbage til Danmark, drog af sted igen til USA, og sådan gik det indenfor et vist spænd af år fire gange. Så blev Theodor Jensen nogle år i sin hjemby, hvor han i 1933 fik en stilling på Statshospitalet som medhjælper hos den gamle gartner Wendelboe. Til at begynde med arbejdede han på hospitalet her, senere på plejehjemmet på Visborggaard. Det passede ham betydeligt bedre at hæge om planter og blomster end stå bag en købmands-disk og veje mel og rosiner af.

Theodor Jensen var et følsomt gemyt med en ydmyg kærlighed til poesi. Han måtte ofte ligefrem slide med versene, når han var stødt på digte, som ikke var umiddelbart forståelige, og han kunne gå i timevis på sit værelse og læse op for sig selv for på den måde at komme til at fatte teksten bedre. Det fulgte næsten af sig selv, at han også forsøgte at skrive vers, og der var såmænd meget kønt og følt i, hvad han fik skrevet ned, men nogen stor poet var han ikke, selv om han nok fandt, at det, han lavede, var bedre end den bedømmelse, han modtog på en ofte barsk måde, når han læste op for venner og bekendte af, hvad han havde begået. Han havde samlet sine digte i et kollegiehæfte, hvor han på forsiden med en vis blufærdighed havde anført sig selv under det let amerikanserede forfatternavn Ted Jensen.

Efter at tiden som gartner på hospitalet var forbi, drog Theodor Jensen vidt omkring, var en overgang herregårdsgartner og opholdt sig en tid lang i Sønderjylland, og i en halv snes år var hans besøg i Viborg kun korte mellem-spil i en tilværelse, der vel ikke altid var lige behagelig. Men en skønne dag satte han atter kursen mod Viborg, dukkede op, som om han slet ikke havde været

Theodor Jensen

borte, og hilste som »i gamle dage« på venner og bekendte, alt mens han langsomt gled ind i byens – og sin egen – rytme igen. Han indrettede sig i sit ungarkeleg og klarede dagen og vejen på en for ham skikkelig måde, bl.a. i kraft af, at han som efterkommer af købmand Kresten Jensen kunne nyde godt af et legat, som den gamle købmand havde indstiftet i længst svunden tid.

På sine ældre dage – som pensionist – havde Theodor Jensen sine egne vaner, sine særheder, kan man måske sige. I lang tid spiste han bestemte måltider på Centralhotellet i Vestergade, en overgang tillige på Søren Vinstue, og han

forlangte, at man respekterede ham som stamgæst på den måde, at det ikke huede ham, hvis nogen sad på den plads, han var vant til at indtage. Var bordet optaget, gik han hellere sin vej, for, som han sagde, man har sine principper for at overholde dem.

Theodor Jensen holdt af at gå med en bog i lommen, så han kunne læse lidt, hvis han kom forbi en bænk og fik lyst til at sætte sig – oftest for at meditere eller fabulere småsnakkende med sig selv, men også glad, hvis nogen af hans bekendte ville sætte sig ved siden af ham og indlede en diskussion. Billedet her stammer fra en sådan lejlighed. Jeg var en dag gået ned på pladsen omkring Søndre Sogns kirke for at tage nogle billeder fra toppen af den høj, der dengang lå i det sydøstre hjørne, men som nu er fjernet. Møllejer L.K. Willesen, Nørremølle, kendt som »Spionen fra Viborg«, fortalte engang, at han fra denne høj havde iagttaget de tyske tropper, da de i 1864 rykkede frem ad landevejen fra Rindsholm og nærmede sig Viborg, og Willesen havde straks rapporteret sine iagttagelser videre til rette vedkommende.

Billedet fra højen skulle have været brugt til en artikel i anledning af 100-året for den tyske besættelse af Viborg, og da Theodor Jensen netop sad på bænken på højen, var det naturligt at snuppe et billede af ham med det samme.

– Det var sært, at vi skulle mødes, sagde Theodor Jensen. Jeg har netop lånt Henrik Wulffs bog »Da fjenden var i landet«, for at jeg siddende her på højen kunne prøve at indfange stemningen fra hine skæbnetunge dage i Viborgs historie. Det var den 28. april 1864, at okkupationen fandt sted, en solklar og prægtig forårsdag, som Henrik Wulff skriver.

Theodor Jensen blev, så længe han overhovedet kunne, ved at bo for sig selv. I lang tid havde han logi i Mageløs. Derfra kom han på Diakonhjemmet på Aalborgvej og til sidst på De gamles Hjem i Sct. Ibsgade, hvor han døde den 6. juni 1969. Han var født den 19. august 1898, så han blev knap 71 år gammel.

Torvehandler Ane Marie Knudsen

Torvehandelen i Viborg er ikke, hvad den har været, men der er da heldigvis endnu liv i en del af de gamle traditioner, som knytter sig til den ugentlige torvedag, og lørdag efter lørdag mødes sælgere og købere på Nytorv til munter passiar og købslåen.

Før i tiden var der nok flere karakteristiske typer på torvet end nu om stunder. En af dem var »Ane med kludeskone« eller rettere sat: Enkefru *Ane Marie Knudsen*, der nok er den ældste, som nogen sinde har været fast gæst på torvet året rundt uanset vejr og vind.

Ane Knudsen som 90-årig

Det er nu (i 1974) op imod 30 år siden, Ane Knudsen sidste gang stod til torvs, men hun huskes utvivlsomt af mange, ikke mindst fordi de, der hørte og stadig hører torvet til, er i besiddelse af megen trofasthed, det gælder såvel dem, der kommer med varer, de ønsker at sælge, som de kunder, som kommer for at købe.

Ane Knudsen var født i Alleskov den 16. marts 1846, og hun kom som ung til den store gård Himmestrup i Mammen som mejerske. Hendes senere mand var med i krigen 1864, og da de blev gift, fik de en lille ejendom i Finderup. Mager og fattig var jorden, og Ane og hendes mand måtte slide i det det meste af døgnet for at få det til at gå rundt. Omkring århundredskiftet blev hun enke, og hun flyttede så til Viborg, hvor hun tog fat på alt muligt arbejde hos folk, der havde brug for en arbejdsvant og rask hånd.

Efterhånden slog hun ind på at sy kludesko, en hjemlig syssel, der fik særlig stor udbredelse under 1. verdenskrig, hvor man i stigende grad måtte indrette sig på at bruge, hvad man havde for hånden, og som kludesko-syerske opnåede hun megen berømmelse, for hendes sutsko eller possisko, hvad de nu kaldtes, var gode og stærke, og de var mede dejligt.

Hun stod lørdag efter lørdag på torvet, og intet syntes at kunne hende. Hun stod der, når solen skinnede, når regnen blødte, og når kulden bed, lige rask i replikken og altid opmærksom overfor, hvor der var en chance for at slå en handel af. Hun holdt sig utrolig livlig og legemlig rask, og hun havde den mest hjertelige latter, man kunne tænke sig. Når hun satte i med den, lød det over hele torvet, og man sagde uvilkårligt til sidemanden: Så, nu har Ane sagt en vittighed, eller hun har mødt en, der er hendes ligemand i slagfærdighed!

Hun holdt på sine velerhvervede torve-rettigheder, havde sin bestemte plads på torvets brosten lidt nord for midterkrydset, og så nøje kendte hun sin plads, at hun ganske simpelt flyttede nabomandens eller -konens kurv og bal-

jer, hvis de var kommet til at beslaglægge nogle af, hvad hun kaldte sine brosten.

Endnu som 95-årig stod hun på torvet, men til sidst måtte hun give op. Hun havde i mangfoldige år en lejlighed i Gravene i regimentsmusiker Th. Flemmings ejendom. Her boede hun alene, men en dag faldt hun i sin stue og brækkede lårbenet. Hun lå længe på sygehuset og flyttede siden til en datter i Finderup, Johanne Rasmussen, og her døde hun den 11. februar 1945, knap 99 år gammel.

Fotograf Aage Munksgaard

Der er folk, som ikke huskes af så mange, når der er gået 25 år siden deres død, ja, der er dem, hvis navne helt glemmes. Til dem hørte fotograf *Aage Munksgaard* ikke. Selv om det netop i disse dage (juli-august 1974) er 25 år siden, han døde i sit hjem på Nørremøllevej, tales der gang på gang om, hvad denne mand formåede at udrette, og hvor kraftige spor han satte sig igennem de næsten utroligt mange felter, der optog hans interesser.

Hvor vidt favnende han var, fremgår bedst af en liste over de tillidshverv, han var i besiddelse af eller tidligere havde bestridt: Formand for Turistforeningen for Viborg og Omegn, formand for Viborg Erhvervsråd, formand for LABs Viborg-afdeling, medlem af bestyrelsen for Biografteaterejerforeningen i Provinzen, medlem af repræsentantskabet for Foreningen Norden, medlem af hovedbestyrelsen for Danmarks Turistforening og for Samvirkende jyske Turist-

Aage Munksgaard

foreninger, jydernes repræsentant i Turistforeningen for Danmark's filmsudvalg, Viborg amts repræsentant i Turistforeningen for Danmark's rådgivende landsudvalg, medlem af bestyrelsen for Viborg Amts landøkonomiske Forening, formand for Viborg-Dagene, formand for Dansk fotografisk Forenings 13. kreds, medstifter af Viborg Orkesterforening og denne forenings første kasserer, formand for det store udvalg, der arbejdede med etablering af en landsudstilling i Viborg i 1940, medlem af turistforeningsudvalget til oprettelse af en mønsterkro og medlem af mønsterkroens bestyrelse, medlem af turistforeningernes udvalg til oprettelse af et nyt rejsebureau i Skandinavien, formand for arrangementet af det belgiske udstillingstogs besøg i Viborg i 1937.

Jeg tør ikke helt stå inde for, at denne liste er fuldstændig, men det var de tillidsposter, Munksgaard selv kunne komme i tanke, om, da jeg engang spurgte ham derom. Det var karakteristisk for ham, at han på intet af disse mange felter søgte at smyge sig uden om arbejdet.

Tværtimod kastede han sig over opgaverne med en ildhu og en ligefrem hensynsløs iver, som dem, han samarbejdede med, havde svært ved at hamle op med. At han ved siden af alt dette også formåede at overkomme sin forretning, skal da retfærdigvis nævnes, for det var som fotograf og siden som direktør for Kinø-Palæet, han skulle tjene til livets ophold. Hans tillidshverv gav ham intet, tværtimod kostede de ham en urimelig masse penge, for han var ikke meget for at komme til de forskellige kasserere med regninger på udlæg til rejser og hotelophold. Og antallet af hans rejser var mange.

En overgang da jeg stod i nært samarbejde med ham bl.a. om forberedelserne til landsudstillingen, var han i København mindst en gang om ugen, og det var kun en brøkdæl af de udgifter, han havde, han fik refunderet. Landsudstillingen gik i vasken, for i første omgang krigsudbruddet den 1. september 1939 og endeligt og uomtvisteligt besættelsen den 9. april 1940 kuldastede enhver tanke om at gå videre med projektet. Det smertede Munksgaard dybt, ikke fordi han forgæves havde udført et kæmpemæssigt arbejde, men fordi denne udstilling skulle være hans – Viborg-drengens virkeligt store gave til den by, han elskede så højt, og for hvis virke og fremgang han stred livet igennem.

En indgående skildring af Aage Munksgaards liv og gerning kræver mere plads, end her er til rådighed. Især er det værd at fremhæve, at han i alt, hvad han foretog sig, havde sin bys gavn for øje, og så han et eller andet initiativ udfolde sig med samme sigte, var han straks parat til at hjælpe. Som eksempel kan man nævne arbejdet med oprettelse af hjemstavnsforeningen i København, der altid stod hans hjerte nær, og som han støttede på mangfoldige måder.

I sit hjem var han den festlige og opfindsomme vært, der altid gerne ville omgive sig med glade mennesker, og han og fru Ellen Munksgaard skabte et hjem, som mange hundrede kom til at stå i taknemlighedsgæld til, ja, det var til tider

fast utroligt, hvor mange de kunne samle, ikke blot folk fra Viborg, men mennesker fra ind- og udland, som de med deres stærke kontaktsøgen lærte at kende, hvor de færdedes.

Musikken var med til at præge hjemmet, som den havde præget Munksgaard selv, lige fra han som ganske ung blev ansat som spillemand I, som det hed, i regimentsorkestret. Munksgaard kunne sætte sig til flyglet, han kunne stryge sin violin smukt og følsomt, han kunne klare adskillige blæseinstrumenter, og han kunne være janitshar. Han gav sig også i det små af med at komponere, og en af hans små melodier kom til at lyde for ham den aften, hans travle liv sluttede.

Henning Høibergs orkester gav koncert en sommeraften på Borgvold, og Høiberg havde taget med på programmet to af Munksgaards kompositioner, fordringsløse ungdomsarbejder, som han ikke selv tillagde større kunstnerisk værdi. Den ene var en melodi til Ludvig Holsteins digt »Kys mig på øjnene, sol«. Mens musikken lød ud over Nørresø, levede Munksgaard sine sidste stunder i villaen ved søen, og hen på natten døde han.

Munksgaard, der var søn af underofficer, senere graver O.N. Munksgaard, blev født den 20. juli 1887 og fik i dåben navnet Niels Aage William Nielsen Munksgaard. Han døde den 10. august 1949.

Lokomotivfører Georg Sørensen

Det er i disse dage (maj 1974) 25 år siden, der på Viborg stadion blev afsløret en mindesten for lokomotivfører *Georg Sørensen*, en mand, der i højere grad end nogen anden var den arbejdsmæssige årsag til, at stadion blev til.

Georg Sørensen

Georg Sørensen levede det meste af sin tid i Viborg. Hans far var landpolitibetjent i Fjends herred og blev senere arrestforvarer, og Georg Sørensen kom som ung ind til statsbanernes kørende afdeling, hvor han avancerede til lokomotivfører i den periode, hvor DSB kørte med de store dampspyende kæmper, som det var en fryd for øjet at se.

Georg Sørensen gjorde nok tjeneste andre steder, mens han modtog sin uddannelse, men størstedelen af sin tilværelse fik han station i Viborg, og det var et stort held for det lokale sportsliv.

Til at begynde med hørte Georg Sørensen med i den kreds af viborgensere, der dyrkede kricketspillet på den gamle eksercerplads, et kapitel i Viborgs idrætsliv, der er glimrende skildret i det festskrift, Olympia udgav i 1972 i anledning af sit 75-års-jubilæum, og hvor Georg Sørensen nævnes som bestyrelsesmedlem i jubilæumsåret 1922 og i festskriftet betegnes som »en habil kricketspiller«.

Det var Georg Sørensens store drøm, at Viborg skulle have et virkeligt sta-

dion. Han kendte de forholdsvis primitive forhold, som sporten blev dyrket under på eksercerpladsen, hvad enten det gjaldt kriket eller fodbold, og han var stærkt medvirkende til den første store forbedring, rejsning af Sportshuset, en træpavillon, der på det tidspunkt var et vældigt fremskridt.

Georg Sørensen kom med i ledelsen af De samvirkende Idrætsklubber, og i 1925 den 12. maj blev han valgt til formand – meget mod sin vilje, for han kunne ikke fordrage at være i første række, var nærmest lidt sky, når det gjaldt offentlig fremtræden, men han havde den underhåndsaftale med overretssagfører Chr. Ejstrup, at »Overretten« skulle tage sig af de ting, der krævede lovkendskab m.v., og som fordrerede forhandlinger med myndighederne, en ordning, der virkede fortræffeligt, eftersom Ejstrup i kraft af sin stilling som advokat foretrak at være rådgiver. Der bestod et glimrende samarbejde mellem de to mænd, og Georg Sørensen holdt ud som formand for Samvirkensheden i 10 år og 6 måneder indtil den 6. november 1935, da købmand Viggo Lauritzen blev formand.

Georg Sørensen lagde personlig et vældigt arbejde i skabelsen af det nuværende stadion, der blev anlagt på et areal, der tidligere havde været korn- og roemark for Arbejdsanstalten, og som det efter årelange forhandlinger i by- og amtsråd lykkedes at få stillet til rådighed til sportsplads. Viggo Lauritzen gav ved afsløringen af mindestenen på stadion den 5. maj 1949 en god karakteristik af Georg Sørensens indsats, idet han bl.a. udtalte:

– Oprindeligt havde Georg Sørensen tænkt sig, at det stadion, han så brændende ønskede at skaffe Viborgs sports ungdom, skulle ligge på eksercerpladsen, men så faldt hans blik på markerne bag arbejdsgården. Hvordan det lykkedes ham at få byens myndigheder interesseret i dette arbejde, er os stadig noget af en gåde. Dengang havde sporten temmelig ringe bevågenhed hos myndighederne, men det lykkedes altså, og i

1928 toges det første spadestik. I 1931 kunne stadion indvies, og det var en af Georg Sørensens lykkeligste dage. I årevis havde han slidt på disse marker, først og fremmest personligt, men også med evne til at få andre aktiveret. Han mødte her i al sin fritid, og han forstod at få andre til at tage fat også. Skulle han møde på arbejde kl. 8 om morgenen, stod han op kl. 4 for at komme på stadion og arbejde med sin skovl.

Så vidt Viggo Lauritzen.

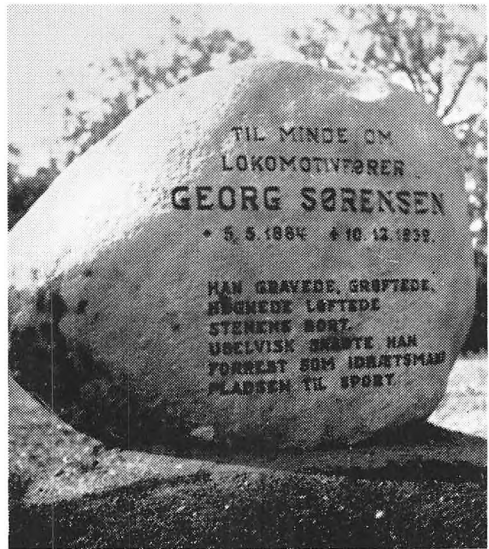
Georg Sørensen kunne ikke fordrage at holde tale. Det praktiske arbejde derimod lå anderledes nemt for ham. Derfor afstod han fra at sige noget ved stadionindvielsen den 5. juli 1931, hvor han skulle have været hovedtaler sammen med borgmester Johs. Hørring, formanden for byrådets mark- og søudvalg, vognmand A. Jensen, og garnisonskommandanten, oberst Ivan Carstensen. Højest kunne han svige sig op til at sige nogle velkomstord f.eks. ved indledningen af gymnastikkonkurrencerne i salen i den gamle håndværkerforening og som konkurrencegymnast dengang mindes jeg en pudsige episode ved en sådan lejlighed. Georg Sørensens datter var blevet konfirmeret om formiddagen, som der om eftermiddagen skulle være klubkonkurrence, en begivenhed, som Georg Sørensen ikke ville blive borte fra, pligt-opfyldende, som han var. Dagen igennem fik han i snesevis af lykønskninger i anledningen af familiefesten derhjemme, og det sad ham i den grad »i blodet«, at han, da han havde præsenteret konkurrenceholdet, som stod opstillet til parade, og skulle slutte af med at ønske publikum velkommen, kom til at sige: Og så vil jeg til sidst ønske publikum rigtig hjertelig til lykke!

Georg Sørensen blev ikke nogen gammel mand. I en altfor ung alder blev han ramt af forkalkning, så han ligesom kom til at gå ved siden af sig selv, og på sin vis var det en nådig død, der indhentede ham den 10. december 1939. Han var født den 5. maj 1884, så han blev kun 55 år gammel.

Mindet om ham lever stadig i idræts-

kredse i Viborg, og stenen på stadion vil til sene tider erindre om hans bedrift. Jeg fik – som sekretær i De samvirkende Idrætsklubber – lejlighed til at give udtryk herfor ved at have forfattet den tekst, der blev hugget i stenen:

Han gravede, grøftede,
hegnede, løftede
stenene bort.
Uselvisk skabte han,
forrest som idrætsmand,
pladsen til sport.

Mindestenen på stadion

Sygekassekasserer Peter Aarestrup

Om vi kan huske *Peter Aarestrup*? Det var også et spørgsmål! vil mange mennesker udbrøde ved synet af billedet i dag i Viborg-nyt. Dels er det kun knap seks år siden, Aarestrup døde, dels og navnlig øvede han i sit 73-årige liv så stor en indsats, at mindet om ham står lyslevende for et betydeligt antal viborgensere.

Aarestrup som ung tømrersvend sammen med tømrermester P. V. Christensen

Sagnet fortæller om dronning Dagmar, at hun på sit dødsleje bad om tilgivelse for en enkelt lille synd: Hun havde snøret sine ærmer om søndagen. På tilsvarende måde var der en lille »synd«, der pinte Peter Aarestrup: Han var ikke født i Viborg – han, der stærkere end nogen kunne tale om det herlige ved at være en rigtig Viborg-dreng, og for hvem Viborg så afgjort var det bedste sted i verden.

Peter Aarestrup så dagens lys i Dollerup den 31. marts 1895, men han var kun få år gammel, da han sammen med sin moder flyttede til Viborg og kom til at bo i Ll. Sct. Pederstræde, hvor hun indrettede sig med en rullestue og gik ind til kår, der var urimeligt trange, set med vor tids øjne. Endnu kun en lille purk måtte Peter Aarestrup hjælpe moderen med at skaffe udkommet, og han blev sendt i byen med rulletøj, hver gang

spændt på, om han nu også fik pengene med det samme, for han vidste, at moderen derhjemme savnede de få skillinger så hårdt.

Aarestrup ønskede i mange år ikke at dvæle ved den fattige barndom, han havde haft, bl.a. fordi han fandt, at mindet om hans moder, som han elskede højt, ikke skulle sættes i skygge, men senere overvandt han denne skyhed og kunne med varme fortælle om sin barndomstid, sådan som han gjorde det i nogle foredrag og i et indlæg i bogen »Tag årene, som de kommer«, udsendt i 1966. Det er en skildring, som er god at få forstand af, og som det nok ville være gavnligt, om de mange, der er utilfredse i vore dage, stiftede bekendtskab med – ikke fordi man skal ønske sig »de gode gamle dage« igen, for de var såmænd ikke altid så gode, navnlig ikke for de fattige i samfundet, men der kan være noget sundt i at erfare om tider, da overflod var et ukendt begreb for de fleste.

Aarestrup var kun 13 år, da han fik arbejde på Riegels' fabrikker, en streng tid, for først skulle han gå i skole til kl. 13 og en halv time efter møde på fabrikken for så at arbejde der til kl. 18. Med 27 timers arbejde om ugen gav det 2 kr. og 70 øre i løn, og det betød en stor forbedring af hjemmets økonomiske vilkår. Den 1. maj 1909 kom Aarestrup i tømrerlære, og han blev en dygtig håndværker med naturligt håndelag og, hvad der betød meget for ham selv, med en udpræget evne til at være sparsommelig. Af sin sparsomme ugeløn lagde han et beløb til side, en skik, som han fulgte livet igennem, og det må have været med en egen fornemmelse, sikkert også med en følelse af stolthed, at han en dag blev opfordret til at indtræde i repræsentantskabet for Sparekassen, som han havde haft kunde-tilknytning til lige fra drengeårene.

Aarestrup kom helt naturligt til at indtage en fremtrædende plads i Viborg fagligt og politisk, først som medlem af bestyrelsen for Socialdemokratisk Ungdom, siden i den række af organisationer og bestyrelser, som folk af hans slags i

Peter Aarestrup

kraft af deres interesse og dygtighed kommer med i. En bestyrelsespost i Håndværkssvendenes Sygekasse førte ham mere og mere over i sygekassearbejdet, og efter at han i flere år havde virket som opkræver samtidig med, at han passede sit håndværk, gik han helt over til sygekassearbejdet, hvor han sluttede af som 70-årig med stillingen som kasserer.

Det vil føre for vidt at opremse alle hans tillidshverv her, men især skal der mindes om hans arbejde i byrådet, hvor han indtrådte den 1. januar 1936 som suppleant for den farverige journalist Arne Riis Flor, der var blevet forflyttet til Esbjerg. Aarestrup kom – og han blev, ja, han opnåede en byrådsrekord, som det næppe bliver nogen anden beskåret at passere, idet han var med ved det kommunale forhandlingsbord i 30 år. Den 31. marts 1966 forlod han byrådet, efter at han året før havde passeret de 70.

Aarestrup kunne se tilbage på en rig og travl tid som borger i Viborg. Han kendte byen og dens borgere som få, og han havde livet igennem sine egne meninger, som han ikke var bange for at lade komme til udtryk, heller ikke overfor partifæller, og det bragte ham fra tid til anden i et modsætningsforhold til nogle af lederne, ikke mindst på det sidste, så han oplevede et par skuffelser med hensyn til sin placering på den sidste byrådsliste, han var kandidat på. Andre ville måske have reageret på en anden måde end Aarestrup, men ikke mindst i den situation viste han sig som det store menneske og den trofaste natur, så han på sin 70-års-dag i en samtale, jeg havde med ham, kunne sige:

– Vel har jeg mødt skuffelser, men en bitter mand er jeg ikke – tværtimod. Jeg er en taknemlig mand, glad for, at det skulle times mig at få lov til at arbejde i de mange år for min by og, i beskedenhed sagt, være med til at øge dens gavn.

Sådan var den sande Peter Aarestrup, og sådan huskes han af mange. Den 18. august 1968 døde han, 73 år gammel.

Gasværksformand Julius Svensson

I mange år færdedes en væver lille mand med sort oliepletet kasket og ofte med en rørtang i hånden i Viborgs gader. Det var gasværksformand *Julius Svensson*, en herlig håndværkertype og en mand med et forsorent gemyt og en herlig latter. Svensson var, som navnet antyder, svensker, født i Hällaryd sogn i Blekinge den 30. januar 1873 i en fattigmandsfamilie, hvor der var seks børn, så de måtte ud at tjene, så snart de kunne gøre en smule nytte for føden. Julius blev

sendt af sted allerede som 6-årig, så han lærte hurtigt livets barskhed at kende, for svenske hyrdedrenge havde det næppe bedre end deres jævnaldrende danske fårevogtere.

Som 17-årig kom han ud at sejle, og hans sønnesøn, slagtermester Aage Svensson, Nørremøllevej, opbevarer stadig bedstefaderens søfartsbog blandt andre familiepapirer, som bl.a. oplyser, at Svensson fik opholdstilladelse i Danmark i 1891, så hans tid som sømand har ikke været lang.

Han begyndte som medhjælper på en gård i Smørumnedre og fik siden ansættelse på Utterslev gasværk. Her var han nærmeste medarbejder hos Hjalmar Smith, der i 1901 blev antaget som bestyrer af Viborg Gasværk, der på det tidspunkt ejedes af Det danske Gaskompagni. Smith stillede dog den betingelse overfor selskabets engelske ledelse, at han kun ville til Viborg, hvis han måtte tage Svensson med, og det var årsag til, at Svensson blev viborgenser fra den 1. august 1901. Han fortalte ganske vist engang, at han straks fandt Viborg aldeles trøstesløs kedelig. Han ankom en søndag middag, og om aftenen skrev han til sin gamle formand i Utterslev, om han godt måtte vende tilbage til sin plads. Det blev dog ikke til noget, og Svensson blev så glad for Viborg som nogen. Han blev ét med Viborg gasværk i 42 år, til han faldt for aldersgrænsen som 70-årig, hvorefter han fik lov til at opleve en lang række gode år som pensionist, fortrinsvis optaget af sin have ved huset i Skottenborg, hvor han holdt af at pusle om træer og planter, så haven blev en fryd for øjet.

Svensson var en hyggelig mand, en trofast arbejdskammerat og altid den, der gik foran i arbejdet, parat til at rykke ud ved dag såvel som ved nat, hvis hans assistance skulle blive påkrævet. I hele sin lange tjenestetid havde han ikke en eneste sygedag. Engang var han på nippet til at holde ekstraordinært fri, for under arbejdet ude i byen var han blevet ramt i hovedet af en hammer. Med en fæl flænge i panden og med blo-

Julius Svensson

det løbende ned over kinden cyklede han tilbage til gasværket, fik lagt en forbindelse og stillede hos gasværksbestyrer P.S. Pedersen og bad om en dag af sin ferie.

– Jamen, De kan da bare blive hjemme, Svensson, sagde »den gamle«, og så møde igen, når De bliver rask.

– Jeg skal ikke meldes syg, holdt Svensson på, og så fik han en feriedag til at komme til hægterne i.

I 1915 fik Svensson dansk indfødsret, og han blev dansker også i den forstand, at hans svenske accent forsvandt mere og mere, i og for sig noget af et særsyn, for det er sjældent, svenskere, der opholder sig i Danmark, lærer den danske tone. Viborgenser var han med liv og sjæl, og han var ked af at skulle forlade værket, da han nåede de 70, for han mente da nok at kunne klare paragrafferne længe endnu, men aldersgrænsen måtte han respektere, og så fandt han som så mange andre lidt ældre viborgensere et fristed på den gamle eksercerplads som medlem af den navnkundige kroketsammenslutning, som ikke var en forening, men blot »et sammenrend« af borgere, der holdt af det fornøjelige spil med kug-

ler, køller og ståltrådsbuer. Når Svensson, Frederik Morell, landpost, senere forsikringsinspektør Møller og adskilligt flere mødtes til den daglige dyst, var der alvor over spillet, men også plads til godmodigt drilleri og højlydt munterhed, hvis et vigtigt slag forfejledes.

Men en skønne dag var Julius Svensson nået til den sidste bue i sit livs krocket-spil. Mens han en forårsdag gik og puslede lidt i haven, følte han smerter i brystet, gik indenfor og lagde sig, og få timer senere sov han ind i døden. Det var den 23. april 1957, så Svensson blev 84 år gammel.

Elektriker Godtfred Christensen

I årene fra ca. 1910 og et godt stykke tid derefter, bl.a. under hele 1. verdenskrig, havde fabrikant Aage Philipsen i sin i 1906 grundlagte forretning en lang række store elektricitets-forsyningsarbejder at udføre, og elektrikere fra hele landet kom til Viborg for at søge arbejde. Blandt dem var en væver lille mand fra Varde, *Godtfred Christensen*, netop udlært som elektriker i Aarup på Fyn, og han faldt godt til i det store sjak af elektrikere, som Philipsen sendte ud til nær og fjern for at foretage den rent praktiske del af elektrificeringen. De bragte det hvide lys ud til gårde og huse, sagde man poetisk.

Godtfred Christensen blev i Viborg, skønt han måske fra begyndelsen havde regnet opholdet her som en mellemstation, og han var ansat hos firmaet A. Philipsen, der senere tog navnet Philipsen & Hall, i ca. 30 år. Han blev kendt i vide kredse, for arbejdsholdene fra Philipsen

Godtfred Christensen som Kino-kontrollør

I mere end 25 år var Christensen teaterkontrollør, og han dyrkede desuden en anden form for teaterinteresse, nemlig som instruktør for det i sin tid lokalt berømte hold af amatørskuespillere, der optrådte under navnet Vesterleds Dilettanter med øvelser i det gamle forsamlingshus på Vestermarken – den bygning, der blev den første bygningsmæssige begyndelse til det industri-eventyr, der nu er kendetegnet ved navnet Frigor, men det er jo en helt anden historie.

Godtfred Christensen havde som ung elektriker på Fyn været med til at spille amatørkomedie, og han tog sig også gerne en rolle på i dilettantgruppen i Viborg, men det var først og fremmest som instruktør og praktisk scenemand, han udfoldede sig i et repertoire, der spændte over de gode »klassiske« folkekomedier som »Der brænder en ild«, »Marens kyllinger«, »Livet på Hegnsgård«, »Brødrene Østermanns huskors« osv. Det var virkeligt gode forestillinger, som ikke blot blev spillet en enkelt aften eller to, men som blev solgt

til foreninger nær og fjern, så de medvirkende opnåede at få fast greb om rollerne til gavn for hver ny opførelse.

Godtfred Christensen var meget interesseret i sin faglige forening, og han blev ved flere lejligheder hyldet som trofast fagforeningsmedlem. Han var på vej til at opleve et sjældent jubilæum, nemlig som medlem i 50 år, men det nåede han ikke. Han døde kort forinden, efter at han havde tilbragt sine sidste år på De gamles Hjem. Godtfred Christensen var født 29. august 1894, og han døde den 11. december 1968, så han blev 74 år gammel.

nåede langt omkring, og alle steder satte man pris på den lille muntre mand med det snilde håndelag og en herlig evne til at kunne snakke sig igennem de problemer, som let kunne opstå, når nogle »halvtowlige« elektrikerer kom og ville rejse pæle i marken og trække ledninger hen over fredelige bønders agre og enge.

Efter de store pionerfremstød i elektrificeringens barndom fik Godtfred Christensen sammen med flere andre af Philipsens folk sit arbejde i Viborg by, hvor han blev en kendt person på gaden, karakteristisk ved sit gemyt og det småtrav, han altid befandt sig i, når han skulle fra et sted til et andet. Hans arbejdsdag var længere end de flestes, for Christensen nøjedes ikke med at være elektriker om dagen – først i ca. 30 år hos Philipsen, derefter i 10 år hos sin søn, elektroinstallatør Arne Christensen – han tog også et aftenjob som kontrollør i Viborg Teater. Til at begynde med var det kun på de aftener, hvor der var rigtig teaterforestilling, men da der blev indrettet kinoteater i bygningen, først af billetkasserer Rasmus Zacho og siden af fotograf Aage Munksgaard, fulgte Christensen med ind i den nye filmens æra og blev kontrollør aften efter aften, hellig som søgn. Han blev efterhånden lidt af en institution i teatret, kendt af alle de faste teater- eller filmgængere og med et fikst lille honnør til den guldtressede kasket altid parat til at gøre folk en tjeneste.

Tarmgrosserer Heinrich Hollenbach

Det er nu (maj 1974) næsten 13 år siden, tarmgrosserer *Heinrich Hollenbach* døde, men hans minde lever stadig i Viborg, ja, næsten overalt i jyske fodboldkredse og specielt da i Viborg Fodboldforening, hvor »den Hollenbach«, som han tit blev kaldt med en let hentydning til hans tyske herkomst, satte sig spor af varig betydning. En herlig og jovial type var han, højt op i alderdommen levende optaget af alt, hvad der havde med sundt og godt ungdomsarbejde at gøre, specielt da fodbold, skønt hans rent praktiske kendskab til denne udmærkede idræt nok var mere platonisk end selvoplevet. Desto mere fik hans søn, Einar Hollenbach, at gøre på

Heinrich Hollenbach

fodboldbanen, i sin tid som en af Jyllands dygtigste spillere.

Heinrich Hollenbach var født i Hildesheim den 28. maj 1889 og blev i den romantiske middelalderby udlært som slagter og pølsemaker. Som 20-årig søgte han nord på for at lære danskerne, hvordan de ægte tyske »wurst« skulle laves, og i 1914 kom han til Viborg, hvor han var blevet ansat som forretningsfører for tarmfirmaet Schaub og Compagnis afdeling. Det var omtrent samtidig med 1. verdenskrigs udbrud, og da »der Kaiser« i Berlin havde brug for mandskab til sine pikkelhue-hære, var Hollenbach i alvorlig fare for at blive kaldt hjem til krigstjeneste. Det lykkedes ham at gardere sig så godt, at han kunne sno sig uden om indkaldelsesordre, men det var en nerveanspændt tid for ham, indtil det endelig blev til våbenstilstand i 1918 den 11. i 11. kl. 11.

Heinrich Hollenbach blev i Viborg og blev sin by en god borger. Tysker var han af afstamning og – forståeligt nok – også af hjerte, men han følte det som en stolthed, da han i 1930 opnåede dansk statsborgerskab og fik et nyt fædreland uden derfor at kvitte sit første. Hollenbach oparbejdede en omfattende forretning som tarmgrosserer, og han var en såre flittig mand, dels i tarmrenseriet, dels på sit kontor, og han stod sig godt med sine kunder i ind- og udland.

Det var dog ikke som forretningsmand, at Hollenbach blev »kendt ansigt« i Viborg, men som medlem af ledelsen af Viborg Fodsportsforening, hvor han meldte sig til tjeneste år efter år, når VFF skulle lave basar. Festlig som han var i hele sin væremåde, havde han sans for at arrangere fest for andre, og han glædede sig længe i forvejen til at styrte sig ud i sliddet forud for hvert basararrangement på samme måde, som han var fyr og flamme, når han befandt sig blandt tilskuerne ved en fodboldkamp. Ofte levede han mere med i, hvad der foregik på banen, end fodboldspillerne tilsyneladende selv gjorde, og det var en oplevelse helt for sig at befinde sig i »den Hollenbach«s nærhed og høre hans kom-

mentarer og iagttagelse hans gestikulationer som akkompagnement til det væld af følelser, der fyldte ham, mens spillet stod på.

Hollenbach kom i VFFs bestyrelse og sad der i mange år som næstformand, alt mens formandskabet skiftede, først sagsfører Brynjolf Pedersen, derefter konstruktør Herman Brüggmann, restauratør Octavius Nielsen, mejeriejer Jens Østergaard, fuldmægtig Peter Ditlev og fabrikant Svend Aage Ravn. I naturlig konsekvens af hans store indsats blev han på sin 60-årsdag i 1949 udnævnt til æresmedlem. Ved samme lejlighed modtog han en hyldest, der var ham om muligt endnu kærere, idet formanden for Hamar Idrettslag, Ove Kraft Lund, kom til Viborg og overrakte ham en træskulptur af en fodboldspiller og med en indgravning: Til onkel Heinrich fra HIL-gutterne!

I 1948, da der var stærke bånd knyttet mellem Viborg og de nordiske venskabsbyer, ikke mindst med Hamar i Norge, drog et fodboldhold fra VFF til Hamar på en flere dages tur som genvisit for et besøg, norske fodboldspillere havde aflagt i Viborg i 1947. Hollenbach var med som leder, et måske nok noget dristigt valg, når man tænker på, hvor forhad alt, hvad der havde med tysk færd og tale at gøre, var i Norge, en følelsesbarriere, som Hollenbach imidlertid i kraft af sin hjertelighed og sin menneskelighed var i stand til helt at eliminere. Han blev Viborg-holdets mest populære mand i Hamar, og han lærte ikke blot fodboldspillerne, men mange andre Hamarborgere at synge VFFs slagsang: Vi har hjemme i Jylland, der, hvor lyngblomsten gror – en sang, som danske og norske sportsfolk, til stor glæde for den rare Hollenbach, udvidede med et vers med begyndelseslinjerne: Vi har hjemme i Viborg, der, hvor Hollenbach bor.

I hvor høj grad han havde formået at skabe kontakter i Hamar, fremgår måske bedst af en oplevelse, en af Folkebladets journalister havde under et besøg i Hamar. Han spurgte flere tilfældige folk på gaden, om de kendte noget til ven-

skabsbyen Viborg, og det var der ikke mange, som gjorde, men flere gange lød der den tilføjelse: Men vi kender Hollenbach!

Hollenbach var virksom højt op i årene, selv om arbejdet med forretningen mere og mere gik over til sønnen, men efterhånden prægede alderen ham, og han sank lidt mere end tidligere i hvert knæ, når han i sin karakteristiske gang kom gennem byen. Han byggede den første villa i Ll. Sct. Kjeldsgade, og her døde han den 27. juni 1961, godt 72 år gammel.

Skomagemester Julius Holm

Fra ældgammel tid har håndskomageriet været dyrket med særlig dygtighed i Viborg, måske som en udløber af den store tilstrømning, der var til byen ved de store markeder, først og fremmest Snapsstingsmarkedet, der blandt andre skikke havde den, at folk kom langvejs fra for at få taget mål til sko eller støvler, som de så hentede, når de et år senere igen mødte op i Viborg.

Siden er det gået tilbage med det fine gamle håndværk, men det har da stadig enkelte udøvere i Viborg. En af de sidste af »den gamle slags«, skomagemester *Julius Holm*, var en fornem repræsentant for sit fag, en fin personlighed, der af såvel ydre som væsen måske mere mindede om f.eks. en præst end en håndværkets mand.

Han blev født i Viborg den 5. september 1869 som søn af skomagemester Marturin Holm, der otte år senere købte ejendommen Sct. Mogensgade 10, den, der ligger delvis i anlæget Hans Tausens Minde. Der var værksted over gården og butik med et lille udstillingsvindue i forbygningen dels mod gaden, dels mod Tausens Minde.

Julius Holm som yngre

Julius Holm kom i lære hos sin fader, der var en meget dygtig udøver af håndværket, og efter fire år på værkstedet kom han på fagskole i København, hvor han efter et års forløb gjorde svendestykke. Så drog han efter tidens skik på valsen i udlandet og var to år i Tyskland. I 1892 vendte han tilbage til barndomsbyen, hvor han blev medarbejder hos faderen og i året 1900 blev gift med en datter af den kendte tobaksfabrikant Chr. Krogh. Fru Holm døde forholdsvis ung, og ægteskabet kom kun til at vare 15 år.

Julius Holm havde i en årrække forretning på Sct. Mathiasgade samtidig med, at han opretholdt sit værksted i Sct. Mogensgade, hvor han til højt op i årene vedblev at arbejde ved sit håndværk, efter at han havde opgivet at drive butik. Julius Holm var meget interesseret i fagets virksomhed og gjorde meget for at højne den faglige og kollegiale standard. Ikke blot hans fader, men også hans bedstefader, Hans Holm, var sko-

mager, og Marturin Holm var med til at genstifte Viborg Skomagerforening i 1875. I tiden langt tilbage havde der eksisteret et ærværdigt skomagerlaug, men da håndværkets vilkår helt ændredes ved næringsloven af 1856, gik laugets efterhånden i opløsning og forsvandt til sidst helt, indtil der i 1875 kom en nyskabelse af foreningen.

For Julius Holm var det magtpåliggende, at det gamle laugs-navn blev bevaret, fordi han så stærkt følte de faglige traditioner i sit sind, og på hans forslag vedtog skomagerforeningens bestyrelse, som han i mange år var formand for, ved 50-års-jubilæet i 1925 at ændre navnet til Viborg Skomagerlaug. 25 år senere, da der igen var jubilæum, var Julius Holm ganske naturligt med igen, og han blev udnævnt til æresmedlem af laugets.

I mange år levede Julius Holm og hans søster, Emma Holm, i ejendommen i Sct. Mogensgade. Det var et rigtigt Viborg-hjem, præget af fin kultur og af slægts-traditioner både fra den Holmske og fra den Kroghske slægt, og det var en oplevelse at komme på besøg hos dem. Beskedne indtil selvdudslættelse var de – i tilsvarende grad omhyggelige og hjælpsomme overfor andre.

Selv om Julius Holm efterhånden prægedes af alderen, vedblev han at oprettholde sit værksted, der rummede red-

skaber fra faderens, måske også fra bedstefaderens tid, og værktøjet var så velbevaret, at det, om der havde været mulighed for det, kunne flyttes direkte over på et museum og til sene tider fortælle om, at således virkede de Viborgskomagere igennem generationer. Den daværende formand for Stiftsmuseet, amtslæge Vilhelm Kjær, var meget interesseret i at få værkstedet overladt samlet til museet, men der blev ikke noget ud af hans plan, for han var borte, da Holm døde.

Julius Holm døde på sin fødselsdag, den 5. september 1955, så han blev nøjagtig 86 år gammel. Hans ejendom blev senere overtaget af lektor frk. Ellen Billetoft, der med stor hensynsfuldhed og smag, tillige med en betydelig økonomisk indsats, har restaureret huset på så gedigen en måde, at det var med rette, at byen sagde hende officielt tak ved – uhyre beskedent – at bede hende modtage en forgyldt mursten til anbringelse i muren, hvor den tavst fortæller om svundne slægters liv og nutidsforståelse af værdien ved at værne om det gamle.

Landstingsmand Kr. Johansen, Kvosted

Vi går denne gang (juni 1974) udenfor Viborg by og fremdrager mindet om en mand, der vel havde sin gang i Viborg, men hvis virke i højere grad havde hele Viborg-egnen som sigte: Landstingsmand *Johs. Kr. Johansen*, Kvosted.

Johansen-Kvosted, som han gerne kaldtes i politisk forbindelse, var vokset op under yderst fattige kår. Hans far var landarbejder, og sønnen blev født

Julius Holm og søsteren Emma ved en fest i Skomagerlauget

den 4. januar 1878, mens familien boede i Gammelstrup. I sin opvækst kom han vidt omkring på Viborg-egnen, for faderen måtte tage arbejde, hvor der var noget at bestille, og det førte med sig, at sønnen kom til at gå i skole først i Nr. Vinge, senere i Borup i Taarup-Kvøls-Borris kommune, hvor han siden slog sig ned og fik blivende sted som indehaver af et statshusmandsbrug, som han drev fra 1908 til 1932. Så afhændede han ejendommen og bosatte sig i Løgstrup, hvor han levede til sin død.

Johansen-Kvosted fik en mere farverig politisk start, end det er timedes så mange andre, idet han, da han i 1913 første gang mødte til valg som socialdemokratisk kandidat i Skive-kredsen, havde selveste Jeppe Aakjær som ordførende stiller. Den ukendte Kvosted-husmand skulle være modkandidat til bl.a. den kendte gårdmand Hans Nielsen, Dølby, der var radikal løsgænger, og som var

sikker på stemmerne, men omtalen forud af, at Jeppe Aakjær ville møde på valgtribunen, havde fået folk i stort tal til at strømme til. Og de fik smæk for skillingen, for Aakjær var i hopla, og det morede ham øjensynligt i sin anbefaling af husmanden at være udfordrende mod Salling-gårdmændene.

I en skildring af valghandlingen skriver politikeren og journalisten Gunnar Fog-Petersen (fader til havebrugskonsulent fru Eli Mølgaard, Hald Ege) i sin bog »Vor regering og rigsdag« fra 1938 følgende referat, genfortalt ham af en tilhører, af Aakjærs tale:

– Jeg anbefaler jer at stemme på den Kvostedmand. Et fremskridt er sket her i kredsen: I har povet at opstille eders egen mand, Kristian Johansen, en evnerig, en belæst, en intelligent mand, som vil være jer til ære, hvor I sætter ham, en mand, som ved, hvor skoen trykker, fordi han selv har den på foden. Tror I,

Husmandsparret Johs. Kr. Johansen og hustru

husmænd og arbejdere, at I kan påregne nogen social hjælp hos proprietærer, der hidtil har været optaget af at skumme den fløde, som andre malkede? Tror I, at I kan vente nogen synderlig hjælp hos gårdmanden – den danske gårdmand i almindelighed, han, der efter forrige valgomgang brændte sammen med militarismen og skaffede os det militærførlig, der i fremtidens år skal slæbe som en malmkugle ved udviklingens sko. Nej, I husmænd og arbejdere! Håb ikke for meget på den hjælp, der kommer ovenfra. Stol I på styrken i eders egen arm!

Aakjærs dundertale hjalp ikke ret meget. Hans Nielsen fik som ved de to foregående valg de fleste stemmer, 1863. Højremanden M. Henriksen, Vium Mølle, fik 715, og Kr. Johansen måtte nøjes med 348, men det tog ingenlunde modet fra ham. Han havde med en sparsom skolegang bag sig givet sig i kast med læsning, når tiden som tjenestekarl tillod ham det, trofast støttet af lærer Madsen-Voergaard, der var lærer i nabolaget. Han læste, hvad der ikke netop var karlekammer-litteratur, Gustav Bangs afhandling om nationaløkonomi og Viggo Hørups taler. Landsarkivar Georg Saxild hjalp den begavede unge landarbejder med at finde frem, hvad han havde brug for i sine selvstudier, og lånte ham bl.a. værker fra sit eget bibliotek. I 1899–1900 var Johansen elev på Vestbirk Højskole, og efterhånden følte han sig så vel funderet, at han turde tage ordet på vælgermøder, hvor han talte med styrke og ud fra selvoplevelse af mange af datidens samfundsmæssige uretfærdigheder.

I 1918 blev Johansen valgt til medlem af landstinget, og han havde sæde der, til han i 1948 faldt for aldersgrænsen. Han hørte ikke til de meget talende, men han var en anerkendt arbejdskraft, og hans trofasthed overfor partiet var næsten legendarisk. Gang på gang påtog han sig at være kandidat ved folketingsvalg i kredse, hvor han ikke kunne risikere at blive valgt, men det gjorde ikke hans indsats på vælgermøderne mindre. Der blev lyttet til hans let hæse stemme, der ligesom pustede ordene ud gennem det

kraftige mørke overskæg med bl.a. den lille sproglige pudsigheid, at han ikke sagde »arbejderne«, men »arbejderne«.

I 1918 avancerede han i Skive-kredsen til at være nr. 2 med 1081 stemmer efter Hans Nielsen, der fik 3622. Senere flyttede han til Løvel-kredsen, hvor han var klar over, at han ikke kunne stille meget op overfor Laust Nørskov, men de to var gode venner, et venskab og et samarbejde, der uddybedes, da Johansen kom ind først i Hedebrugets bestyrelse, hvor Nørskov var formand, og i 1935, udpeget af Landbrugsministeriet, i Hedeselskabets bestyrelse, hvor Nørskov var næstformand.

Den flittige, trofaste slider, dels på sandmarken i Kvosted, dels på den politiske, ikke altid sten-fri, ager, var præget af sygdom i sine sidste år, som han tilbragte i sit hus i Løgstrup. Her døde han den 21. juni 1949 i en alder af 71 år.

Tømmerhandler Holger Fischer

Den 3. juni for 25 år siden (1950) fejredes – blandt sikkert flere andre – to eller rettere tre fødselsdage i Viborg. Den statelige gamle bødkermester Martin Lund i Domkirkestræde fyldte 90 år, tømmerhandler *Holger Fischer* blev 70 – og den ved døden afgangne høysalige majestæt Frederik den Ottende ville være blevet 107 år, hvis han altså ikke var død allerede i 1912.

Det var Holger Fischer, der var bindeleddet i dette højst usædvanlige trekløver, og hans kontakt til begge sider var et udmærket udtryk for den trofasthed og traditionsbundethed, der var så stærkt et karaktertræk hos ham. Hvor når han havde fundet ud af, at han og

Martin Lund havde fødselsdag samtidig, ved jeg ikke, men derimod, at han igen mange år aldrig undlod at svinge om ad Domkirkestræde, når han på sin fødselsdag gik sin sædvanlige morgenvandring ned til søerne.

Forskellige var de to brave viborgensere på mange måder, men de kunne godt lide hinanden, og hvem kunne i øvrigt stå for Holger Fischers smil og charme? Martin Lund kunne i hvert fald ikke, og han, den inkarnerede afholdsmand og mangeårige formand for Afholdsforeningen, affandt sig med, at Holger Fischer efter god gammel borger-skik godt kunne lide at starte dagen med en morgenbitter.

Holger Fischers royale kontakt til Frederik den Ottende var knyttet med musikalske bånd. Fischer var en udmærket klaverspiller, og da han fra barns ben havde lagt en vis vægt på, at han og majestæten havde fødselsdag samtidig, omend med 37 års mellemrum i alder, indgik Frederik den Ottendes honnør-

march, komponeret af Tivoli-dirigenten Balduin Dahl, i hans faste repertoire, og i hvert fald indledte den altid den 3. juni i hjemmet i St. Sct. Hansgade, hvor Holger Fischer holdt af at sætte sig til klaveret om morgenen og spille nogle numre, inden han gik løs på dagens opgaver.

På sin vis var der en ejendommelig modsætning mellem denne morgenstart indenfor hjemmets fire vægge og Holger Fischers begyndelse på dagen som chef og arbejdsgiver. Han var som ung blevet leder af den virksomhed, som hans fader, Martin Fischer, havde bygget op som købmandsforretning kombineret med jern og trælast, og som 25-årig var han vendt tilbage til Viborg efter at være blevet uddannet i branchen, dels herhjemme, dels i Sverige og endvidere som leder af en filial, Brødrene Fischer, der var blevet oprettet i København.

Holger Fischer gik ind til en gerning, der krævede meget af ham, men han kunne honorere kravene, og han voksede sig, hjemvendt til barndomsbyen,

Holger Fischer ved klaveret på sin 83-års-fødselsdag i 1963, spillende Frederik den Ottendes Honnørmarch

Holger Fischer

helt sammen med det, der for ham var specielt viborgensisk, kendetegnet bl.a. ved, at han i en årrække var med i ledelsen af det gamle traditionsrige Viborg Dandse- og Salonselskab. Holger Fischer var ikke nogen nem arbejdsgiver at være ansat hos. Han hørte, som det engang blev sagt om ham, til de mennesker, der vågner langsomt, skønt han altid var på benene ved 6-tiden om morgenen, men han skulle have tid til at finde ind i dagens rytme, og derfor havde han sit faste skema for dagens begyndelse, omfattende bl.a. turen ned til søerne forsynet med en pose med brød, som han fordelte til de ænder og andre fugle, der klogeligt havde lært ham og hans klokkeslæt-mani at kende, så de var parat til at tage imod, når han kom og fordelte posens goder.

Om fuglene kendte ham på hans udseende, er nok muligt, men andre morgenvandrere var klar over det, når han kom, for i vinterhalvåret bar han altid en sort bowler, og fra 1. maj og til september var stråhatten hans ufravigelige kendetegn. I de senere år blev bowleren udskiftet med den fornemme Eden-hat.

Hjemkommet fra sin morgenvandring gik Fischer løs på dagens praktiske opgaver i forretningen: På kontor, på lageret i den gamle gård og på tømmerpladsen ved Blichersvej, og alle tre steder kunne man høre, når han kom, for han havde sin egen måde at sige tingene på med en barskhed, der kunne forskrække ikke-indviede, men som hans faste mangeårige medarbejdere kendte ud og ind, så de tog ikke synderlig notits af, at de jævnlige blev afskediget, for de vidste, at det slet ikke var Fischers mening at ville kappe forbindelser, der havde været i årevis. Det var nu blot hans facon, og den havde de lært at affinde sig med.

Holger Fischer øvede en stor indsats for soldaterhjemmet Dannevirke, i hvis ledelse han sad i mangfoldige år, bl.a. som formand, skønt han aldrig selv havde været soldat, hvad han forøvrigt altid følte som et savn. Han var en festlig mand i Borger- og Håndværkerforeningen, i hvis ledelse han havde sæde, og han var med til at præge sammenkomsterne i Skydeselskabet – kort sagt, han var en borgerskikkelse, der var med til at tegne billedet af sin by, og han havde den lykke at kunne leve med i dens liv og i sin forretnings virke, til han kom højt op i årene, ja, faktisk omtrent til det sidste. Den 14. januar 1968 døde han i den gård, hvor han havde levet størstedelen af sit liv. Han blev 87 år gammel.

Vagabonden Peter Bjørn

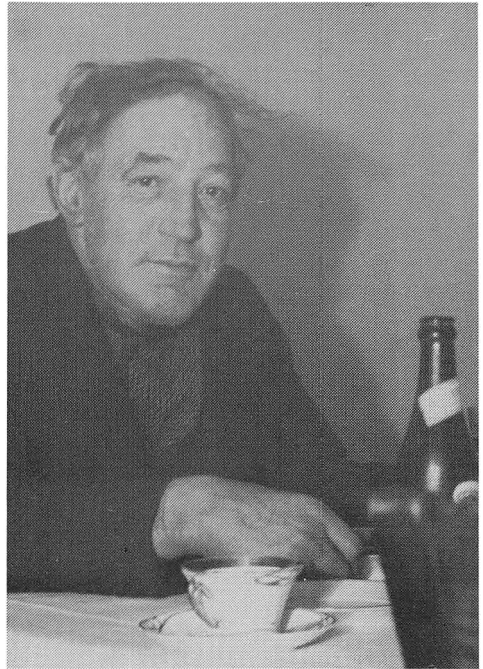
Den 28. marts 1958 døde Peter Marinus Jensen – et navn, der ikke siger ret mange noget særligt, men ændres det til, at talen er om *Peter Bjørn*, er det straks noget helt andet.

Peter Bjørn var det, og med hans død afsluttedes en menneskeskæbne, der måske kan siges at være spildt, men som dog også indeholdt positive ting, skønt – det skal indrømmes – de var ikke altid nemme at få øje på. Peter Bjørn hørte en tid til, hvor der endnu var plads for enere, eller rettere: de, der ville være anderledes end de fleste, kunne ligesom bedre få lov til det uden at løbe ind i en masse særforborg og lignende foranstaltninger – velmenende, javel, men dræbende for folk som Peter Bjørn, der bevarede sit frisind midt i al sin fornedrelse.

Vi skal ikke på nogen måde bidrage til at glorificere folk som Peter Bjørn, for sandt at sige havde han ikke altid været, som han blev i de senere år, hvor alderdommens mildhed kom til at præge også ham, men lad det nu være altsammen. Vi nøjes med at slå fast, at masser af de lidt ældre viborgensere husker Peter Bjørn, en landstrygertype, men ikke af dem, der søgte land og rige rundt. Han holdt sig fortrinsvis til de hjemlige græsgange og tog med de ubehageligheder, som kunne følge deraf: ophold i kachotten og på arbejdsgården, når han var kommet på kant med regler og vedtægter.

Der blev ikke skrevet om Peter Bjørn, da han døde, for medlemmer af hans familie henstillede så indstændigt til aviserne, at de ikke skrev, at redaktionerne følte sig forpligtet til at følge anmodningen – en hensynsfuldhed, der faktisk ikke var på sin plads, for når alt kom til alt, burde Peter Bjørn være blevet »fulgt hen«.

Et tilsvarende pres fra familiemedlemmer var årsag til, at offentligheden

Peter Bjørn med en bajer

ikke fik noget at vide om Peter Bjørns 60-års fødselsdag, skønt Folkebladet havde forberedt at skrive lidt om ham – original, som han var, og repræsentant for et stykke af det Viborg, som der også skal være plads til.

En elev på bladet, Mette Erling Kristensen, havde haft en samtale med Peter Bjørn, men, som sagt, manuskriptet blev af – nok misforståede – hensyn ikke trykt. Dog led det ikke så mange andre avismanuskripters skæbne: at havne i papirkurven. Det blev opbevaret i redaktionssekretariatet siden, og nu har vi fået anledning til at fremdrage det og trykke det. Peter Bjørn var, mente de fleste, født i Struer, men selv holdt han altid på, at han var fra Gimsing – skønt Gimsing og Struer matrikulært var et og samme på den tid. Peter Marinus Jensen kom til verden den 11. januar 1894, så det var i 1954, han passerede de 60.

Her er så Mette Erling Kristensens manuskript:

Det er få viborgensere, der ikke kender Peter Jensen, også kaldet Peter

Bjørn. Sit tilnavn fik han, da han for mange år siden boede hos en søster, der var gift med nu afdøde kontorassistent Valdemar Bjørn.

Peter Bjørn har flakket viden om i verden og var nærmest at betegne som en landevejens ridder. Han fandt dog tilbage til Viborg igen, for Viborg er ham en god by, siger han. På mandag fylder han 60 år. Han hører til i byens gadebillede.

Den velopdragne unge journalist, hvis elev-år faldt i en tid, hvor man ikke uden videre sagde du til folk, skriver videre:

Sølle så han ud i de år, da han var for glad for de våde varer. Nu har han rettet sig, er blevet hjulpet ind i en ordentlig tilværelse, og det viser sig, at han i virkeligheden er en smuk mand.

- Er De helt holdt op med at drikke?
- Det er jeg ikke. Jeg får som regel op

Peter Bjørn fotograferet af Georg Pe en sommerdag i Tausen Minde-anlægget

til tre bajere om dagen. Men jeg forstår at holde måde nu, og det er en følelse, der gør mig stærk. Som ung var jeg meget rundt i verden. Det begyndte, da jeg var på De vestindiske Øer som marine-soldat. Jeg var med det danske marine-fartøj »Valkyrien« derovre, og vi lå der i tre år under forrige verdenskrig uden at kunne komme hjem. Ja, hvad, så blev man tørstig, og så drak man, og så drak man for meget. Jeg kom hjem igen, men stak så til Amerika.

– Hvad bestilte De derovre?

– Jeg gik på landevejene. Amerikanerne er bare ikke helt sådan som danskerne. Der er nu bedst i Viborg. Jeg blev – man kan vist godt sige arbejdsmand. Der er såmænd ikke nogen storhed ved mig.

– Men for det meste havde De ikke arbejde.

– Nej. Jeg gik bare. Det er et herligt liv, vil jeg sige. Det er godt med frihed, men købes for dyrt kan den. De skal ikke tro, at det er sjovt at skulle bede andre om alt, hvad man skal bruge. Så er det, man må tage en dram. Jeg har drukket alt, hvad der kan blandes sammen med spurt, om det så er petroleum.

– Det kan da ikke være nogen nydelse?

– Joh. Det smagte godt. Og så var der det med humøret. Der skal somme tider lidt ekstra til, for at man kan se glad ud, og det skal man helst, når man kommer for at bede om noget. Det nytter ikke at komme grædende til en dør. Det har jeg også prøvet. Man må tvinge sig selv til at smile, men se glad ud, når jeg er langt nede, det kan jeg ikke.

– Er folk flinke mod en farende svend?

– Folk er oftest rørende hjælpsomme. Når der bliver sagt noget andet, må det være, fordi der er noget i vejen med dem, der ikke møder hjælpsomhed og venlighed. Forsøger man selv ikke at være ond, møder man sjældent ondskaben, der dog tales så meget om. Jeg har holdt mig inden for lovens rammer, sådan da, og jeg kan vist godt sige, at jeg ikke har en eneste uven. Selv børnene kender mig, hilser mig med et smil. Det varmer, når man er en såkaldt løs fugl.

Peter Bjørn malet af Lasse Winsløw

Viborg er min hjemby, og jeg vil nødigt herfra. Jeg er godt nok født i Struer, men mine forældre, der havde fiskeforretning, flyttede hertil, da jeg var en lille dreng.

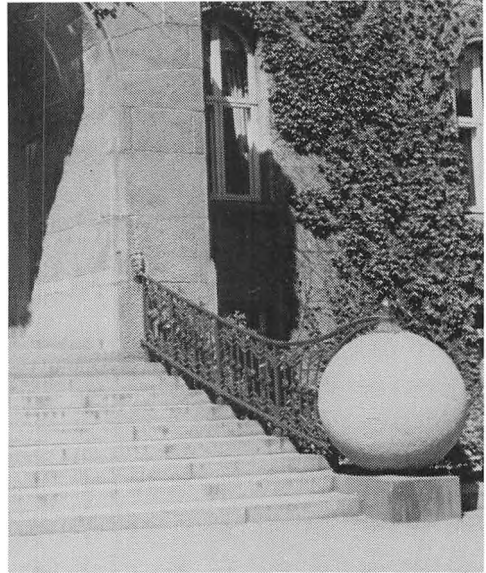
De skulle vide, hvor jeg nyder at kunne gå tur i byen som en pæn mand, sluttede Peter Bjørn.

Når han i sin sidste levetid havde rettet sig og så pæn ud, ja, som den unge journalistpige skrev: var en smuk mand, hang det mere end noget andet sammen med, at overlæge Hemming Videbech havde taget sig af ham og fik ham indlagt på sin afdeling, skønt det vel ikke netop var en øjensygdom – Videbechs speciale – han led af. Hvordan det kunne lade sig gøre at beholde ham så længe på afdelingen, var nok lidt af et mysterium, men han var der i månedsvis og betragtede efterhånden sygehuset som sit hjem, og her døde han.

Restauratør Niels Nørgaard

Det er de færreste, der har så fornemt et monument for deres indsats som håndværker som mangeårig restauratør *Niels Nørgaard*, i sin tid indehaver af Torvekafeen. Nørgaard var oprindelig stenhugger, og da Kreditforeningens monumentale bygning i 1905–06 blev opført, var Niels Nørgaard blandt de mange håndværkere, som blev engageret til at give en hånd med. Bl.a. fik han til opgave at lave de to store granitkugler, der flankerer den pompøse hovedindgang, et stykke håndværk, der er så gennemført og gedigent, at man uvilkårlig får lyst til at stryge med hånden hen over kuglernes let nubrede sider. Niels Nørgaard var med rette stolt af dette arbejde som af de øvrige granitværker, han var med til at anbringe i den store bygning. Ikke, at han ønskede at prale af disse sine fordums bedrifter, nej, han svarede med den klassiske vittighed, når folk spurgte ham, om det ikke var svært at lave en kugle ud af en firkantet blok: Nej, det er såmænd let nok. Man hugger bare kanterne og alt det andet overflødig væk!

Niels Nørgaard var viborgenser, søn af en avlsbruger og vognmand, og han kom til verden den 26. november 1871. Da han var blevet færdig med skolen, kom han til Nørremølle hos den kendte møllejer L.G. Willesen, der i 1889 havde overtaget gården og møllen efter sin mindst lige så kendte far, mangeårigt byrådsmedlem L.K. Willesen. Niels Nørgaard blev møllersvend, men han har formentlig haft lyst til at bakse med byrder, der var endnu tungere end sække med korn og mel, for han drog til Sverige og fik beskæftigelse som stenhugger. Han havde kræfter til at svinge hammeren, når de store sten skulle kløves, men han forstod også at afpasse slaget

Den ene af stenkuglerne ved kreditforeningen

mod mejslen, når det mere var fornemelsen end kræfterne, det kom an på.

I 1904 vendte Niels Nørgaard tilbage til Viborg efter at have tilbragt en række gode år i det svenske, og han fik etableret et lille værksted samt huggeplads i den vestlige ende af byen i nærheden af Kisums lade og Petroleumbakken, som ældre viborgensere stadig erindrer. Opførelsen af Kreditforeningen gav ham, som nævnt, en god anledning til at udfolde sig, og siden medvirkede han ved andre større arbejder rundt om i Midtjylland. Bl.a. var han med til at bygge flere vejbroer, hvor der skulle bruges granit, og han blev også tilkaldt ved nogle kirkerestaureringer.

Niels Nørgaard blev »bekendter« med restauratør N.A. Mathiesens datter, Mathilde, og efter at de var blevet gift, overtog de i 1910 Torvekafeen, som de drev til den 1. marts 1935, da de bortforpantede den til Ingvard J. Jensen, kendt overalt i byen som Messing-Jens, indtil da kusk hos købmand Ernst Lauritzen, og siden restauratør først på Torvekafeen, senere indehaver af Sørensen Vinstue og derefter af Karup Hotel.

Niels Nørgaard og hans hustru drev en god forretning, hvor de ønskede at

Niels Nørgaard

efterleve de traditioner, som N.A. Mathiesen havde skabt, og som rakte tilbage til 1862, da Mathiesen fik borgerkab. Der var hygge i de lavloftede stuer, og der bestod en nær kontakt mellem selve restaurationen og køkkenet, hvor fru Nørgaard residerede. Stamgæsterne kunne godt tillade sig at snige sig bag ved en lille skranke, der stod i det forreste lokale, og linde på lemmen ud til køkkenet for at spørge Mathilde, om der var en varm frikadelle eller noget andet godt på panden, og de samme stamgæster kunne udmærket risikere, hvis de var kommet i godt lag og var blevet siddende længere ved bordet, end fru Nørgaard fandt godt var, at hun trak skydelemmen tilbage og forkyndte, at nu kunne den eller den godt belave sig på at gå hjem, for nu havde det varet længe nok. Vel skulle gæstgiveren tjene til livets ophold, men det skulle ikke ske på bekostning af andre. Sådan var fru Nørgaards og Niels Nørgaards indstilling, og derfor var de frem for alt honnerte gæstgivere.

Der var stemning og atmosfære i den gamle kafe, hvor der vel ikke var så højt til loftet med de tobaksrøg-brune bjæl-

ker, som lov og politivedtægt fordrede, men det var synd og skam, at netop den restaurant faldt for den såkaldte udvikling. I 1949 købte Hedeselskabet ejendommen, og fem år senere gik myndighederne med til, at den måtte rives ned, hvorved Viborg mistede dels det hyggelige beværtnings-hjørne, dels i længen langs Store Hjultorvgade et stykke bindingsværk af stor skønhed, ikke mindst mod gårdsiden, hvor der var svalegang og åben trappe til 1. sal. I stedet for fik man Hedeselskabets nye kontorbygning, en trist kasse som hundreder andre kontorbure, en barsk kontrast til hovedbygningens fine palæstil. I dag (maj 1975), hvor så mange er optaget af, hvordan Hjultorvet fremtidig skal anvendes, ville en sådan tilladelse næppe være blevet givet, men det er jo kun en fattig trøst, at man nu er klar over, hvad der forstås ved begrebet miljø, når man ikke var det for blot 20 år siden.

I 1956 blev det gamle hjørne fjernet for at give plads til nybygningen. Det kom Niels Nørgaard ikke til at opleve. Han døde den 5. maj 1955 i en alder af 83 år.

Typograf Chris Christiansen

Han var måske ikke kendt af så mange, men de, der havde lært typograf *Chr. Christiansen* at kende, bevarer mindet om en mand af stor sjælsfinhed, en festlig og munter mand i de unge dage og en stilfærdig og beskeden, tænksom mand som ældre. Han var en af »sortekunstens sønner«, som typografiens folk siger, når de skal være lidt højtidelige, og han var dyrker af typografien og bogtryk-

Chris Christiansen ved sin sættemaskine

kunsten både rent praktisk, for det gav ham dagligt brød, og som lidenskabelig samler, for han var bidt af bibliografiens orm, og han samlede bøger med en intensitet og kærlighed, så hvert nyt bind i hans samling blev ham som et kært barn.

Chr. Christiansen, i fagfællers kreds bedst kendt som Chris, var skibonit, født den 2. november 1899 som søn af en af Skives fremtrædende borgere, vand- og gasmester L.P. Christiansen, og han fik forbindelse med det fag, der skulle skabe ham livsindhold, allerede som 9-årig, idet han blev ansat som bud på Skive Folkeblad. Siden kom han i typograflære hos bogtrykker Petersen, og da han var svend, stod en plads på Skive Folkeblad ham åben, men Christiansen ville ud at se sig om, og han var »typografmager-svend« i adskillige byer, bl.a. i Fjerritslev hos den navnkundige bogtrykker og bladudgiver Einar Damsgaard, hvis blad, Fjerritslev Avis, føres videre af 3. generation. Christiansen var også i Randers, i Thisted og flere andre steder, indtil han den 7. september 1923 gjorde sin entre i Viborg og fik ansættelse i Jens Thomsens Bogtrykkeri som håndsætter.

Han fortsatte i virksomheden, da Jens Thomsen døde, og bogtrykker Arnold Nielsen kom til, senere afløst af bogtrykker Torvald Bak Larsen.

Chris blev uddannet som maskinsætter, og han passede sin maskine med en præcision og punktlighed, der svarede til den forbløffende sikkerhed, hvormed en sættemaskine fungerer. Men en skønne dag kom der en brat omvæltning i hans tilværelse. Viborg Amts Social-Demokrat var blevet trykt – delvis – i det Thomsenske officin, men som led i koncentrationen af den socialdemokratiske provinspresse blev fremstillingen af bladet flyttet til Silkeborg samtidig med, at navneforandringen til Aktuelt foregik.

Christiansen måtte følge med, sige farvel til sin omgangskreds og sine fagfæller i Viborg og, ikke mindst, til sin kolonihave i Højtofte og drage til trykkeriet i Silkeborg, som han tjente med trofasthed indtil 1963, da der på ny skete en ændring i den socialdemokratiske blad-fremstilling. Christiansen valgte at søge tilbage til Viborg, og han såvel som hans nye arbejdsplads var glad for, at han fik ansættelse på Viborg Stifts Folkeblad,

hvor han passede sin sættemaskine med en omhu, der var ligefrem rørende, og hvor han i øvrigt gjorde sig nyttig på hvilken plads, han blev anbragt – først og fremmest opfyldt af daglig glæde over at være beskæftiget og ingenlunde fornærmet over at blive flyttet fra maskinen til en eller anden sættekasse eller til oprydning som aflægger.

Efterhånden som årene gik, blev han lidt duknakket, sank mere og mere sammen i holdningen samtidig med, at fodslaget blev lidt slæbende, men så indstillede han sig blot på, at nu tog det ham nogle minutter mere end før at gå fra sin bopæl på Aalborgvej til bladhuset i Sct. Mathiasport, så derfor startede han tidligere hjemme fra for at kunne være på sin arbejdsplads præcis som et urværk. Han var på sætteriet bærer af traditioner, der havde rod generationer tilbage, og som nu mere og mere forsvinder – og det gjorde han selv, da han fyldte 70, efter at han den 25. oktober 1968 havde fejret 50-års-jubilæum som svend.

På mange måder var Christiansens livsbane ikke synderligt afvigende fra så mange andre typografers, men han havde en hobby, der drev ham livet igennem, ja, nagede ham, sådan som det er alle bibliofilers skæbne. Han fyldte sit hjem med bøger, til tider til sin hustrus milde fortvivelse, men en dag var ikke rigtig levet for Christiansen, hvis han ikke øgede sin samling med endnu en bog eller havde set en, som han gerne ville eje. Mere end 6000 bind fik han samlet: Store bogværker i skønne bind, andre, der måtte kræve støtte for ikke at synke sammen i reolen, nye bøger, gamle bøger, men i særlig grad jubilæumsbøger. Som fagmand kunne han bedømme det vældige typografiske arbejde, der lægges i mange forenings- og institutions-jubilæumsværker, bøger, der ofte er mere prestigefænomener end litteratur i egentlig forstand, men for en stor part af dem gælder, at de jubilerende har ofret store summer på værkernes fremstilling.

Christiansen samlede på disse specielle

værker, og han fik efterhånden samlet nogle stykker, siden flere hundrede og til sidst så mange, at et par tusinde er et rimeligt udtryk for mængden – et langt livs resultat af en næsten ubændig samlerttrang. Da han døde, stod alle disse værker tilbage som minde om hans lidenskab. Hele samlingen blev afleveret til centralbiblioteket, og stadsbibliotekar Høyrup gennemgik den vældige stabel for at fordele de bevaringsværdige på steder, hvor de rettelig hører hjemme, og hvor de vil komme til at stå som minde om den stilfærdige og beskedne typograf fra Viborg, der ofrede af sin ugebløn for at kunne tilfredsstille sin bogtrang.

Den 3. februar 1974 døde Christiansen, 73 år gammel.

Mekaniker Carl Winther

Igennem mange år færdedes finmekaniker *Carl Winther* i Viborg som en af byens karakteristiske små mænd – lille af vækst, men stor af faglig dygtighed og kunnen på et meget specielt område: Alt, hvad der havde med nøgler og låse at gøre. Han var en fremragende ekspert, men han havde ikke evnen til at omsætte sin ekspertise i klingende mønt, skønt det ikke skortede på opfordringer til ham om at gøre det, men hvem kan gøre vold på sin egen overbevisning, når man er et ægte menneske – og det var Carl Winther.

Winther levede størstedelen af sin tilværelse i Viborg, men han var ikke viborgenser af fødsel. Han stammede fra Aarestrup sogn i Himmerland i nærheden af Rold skov, hvor han blev født den 28. marts 1880, og som ung mand kom han i lære hos smedemester I. Wind i Aalborg og blev udlært i 1899. Hans for-

neamt udførte svendebrev bærer datoen den 19. maj, og brave aalborgensiske håndværksmestre erklærer med deres underskrift, at Winther var vel kvalificeret i sit fag og fortjente anerkendelse af sit svendestykke.

I nogle år arbejdede Winther i et mekanisk firma i Aalborg, til sidst som værkfører og med den klausul i sine ansættelsespapirer, at han ikke måtte nedsætte sig som mester i Aalborg. Derfor brød han op i 1909 og rejste til Viborg, hvor han først havde ansættelse i et par år hos den navnkundige Hansen Taul, senere i det lige så kendte viborgensiske familieforetagende A.L. Brems.

Den 2. juni 1914 etablerede Winther sig som selvstændig mekaniker med værksted i Jernbanegade, og her residerede han til 1927, da værkstedet blev overtaget af Hansen Tauls hidtidige mestersvend C.H. Grotrian. Winther indrettede sig i Vendersgade i et hjørne af Centralmejeriets gård under ret primitive forhold, men her befandt han sig faktisk helt anderledes i sit es end før i tiden, da han stod med ansvar for svende og lærlinge og var den, der måtte tage diskussioner med mere eller mindre forstående kunder.

I sit eget lille værksted, indrettet som man kunne tænke sig, en Ole Opfinder ville gøre det, kunne Winther gå og tumle med sine opgaver, og efterhånden var alle i byen klar over, at når det drejede sig om et eller andet finmekanisk problem, kunne man ikke gå til nogen bedre end Winther. Karakteristisk for ham var det, at han aldrig på forhånd sagde, at det skulle han nok klare, selv om han måske ved første øjekast var klar over, at det ville være barnemad for ham at ordne problemet, men han mobiliserede altid en vis skepticisme overfor sig selv, for tænk, om problemet kunne være større, end han havde antaget? Så var det ikke rart at have udstedt en forhåndsforsikring, og det med at prale, det lå Winther uendelig fjernt.

I stigende grad blev arbejdet med låse Winthers speciale, og selv de mest ind-

Carl Winther

viklede låsemekanismer måtte give op overfor hans kunnen. Det hændte, at en bankboks, stor eller lille, gik i baglås, og så var der ikke andet at gøre, hvis man ville have uheldet klaret i en fart, end at sende bud efter Winther. Så bevæbnede han sig med sin lille håndkuffert af jordermodermodellen, sprang på sin cykel og indfandt sig hurtigt på åstedet.

Jeg har set ham arbejde både i Privatbanken, hvis store bronzedør engang ikke ville lade sig åbne, og i Handelsbanken samt i Sparekassen, og det var ikke så lidt af en oplevelse at se ham bakse med problemerne. Den uundværlige cigarstump flyttede sig fra side til side, og den gamle fedtede hat fik et lille skub om i nakken, alt mens han med sine instrumenter arbejdede sig frem gennem kodelåsens virvar af tilholdere, rigler og fjedre. En rent ud forbløffende fornemmelse af, hvad der skulle gøres, havde han i spidsen af sine smidige, arbejdsvante fingre, og ellers lyttede han sig frem, alt mens låsens mekanisme stump for stump tegnede sig for hans indre øje.

Det kunne hændte, at han på vejen mod løsningen blev mødt af et detailproblem,

som ikke rigtig ville falde til rette for ham. Så kunne han finde på at bryde af, køre hjem og lægge sig på divanen en times tid, småblundende, men pludselig helt klar over, hvordan problemet skulle løses, hvorpå han jog tilbage og dirkede den drilagtige lås op.

Han var virkelig et geni på sit felt, men han havde det ikke som mekanikeren, om hvem det fortælles, at han fik en maskine til at gå ved at slå et enkelt slag med en hammer, hvorpå han sendte en regning på 1000 kr. Ejeren fandt, det var lovlig meget, og bad om en specifikation, der kom til at lyde således: An 1 slag med en hammer 1 kr. At vide, hvor meget slaget skulle slås, 999 kr.

Winther forstod ikke at skrive regninger, der svarede til hans præstationer, og det fortælles, at han en dag fik en regning retur fra et pengeinstitut, han havde hjulpet med en drilagtig lås – ikke, at regningen var for stor, tværtimod. Man bad om at få en regning, der på rimelig måde kunne give ham vederlag for hans indsats, for i det særlige tilfælde havde man ellers måttet rekvirere to specialister fra København, men nu klarede Winther det ganske alene, og det skulle han knageme også have et rimeligt honorar for.

Winther elskede sit værksted, og han vedblev at komme der daglig, også efter, at hans søn, Allan Winther, var kommet til at stå for styret og – med smuk forståelse overfor de traditioner, faderen havde skabt – ledede forretningen ind i et mere moderne og effektivt spor. Endnu som 85-årig kørte han på sin cykel til og fra hjemmet i Jyllandsgade, men noget bidrag til øgelse af trafiksikkerheden ydede han ikke, og en dag sagde hans kone til ham, at nu »piftede« hun begge hjul på cyklen – og så måtte han værsgo lade køretøjet blive stående!

Winther holdt sig forbløffende godt op i årene, men til sidst gjorde alderens krav sig gældende, og den 30. marts 1971 døde han, to dage efter, at han havde fyldt 91 år.

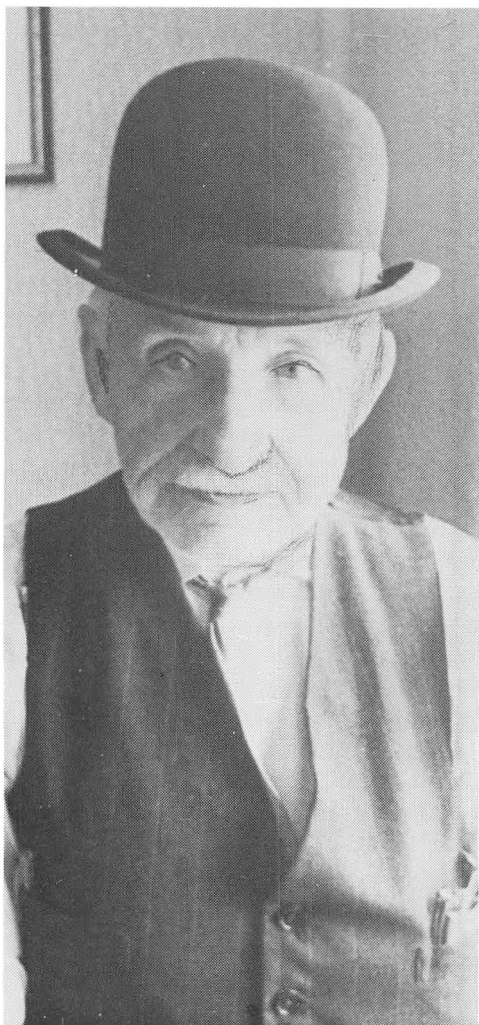
Snedkermester Martin Laustsen

Han var den sidste – i hvert fald en af de sidste – der gik med bowlerhat til daglig, ikke fordi han ville være »fin på det«, som det nok ville betragtes i dag, om man daglig promenerede med sort stiv hat. Tværtimod var den lille snedker *Martin Laustsen* noget af det jævreste og mindst fordringsfulde, man kunne tænke sig. Sin bowler blev han ved at bære til det sidste, og det var nok anledning til, at de, der ellers ikke kendte ham, lagde mærke til ham, ikke mindst, når han på sine gamle dage futede rundt i byen på knallert – indtil en dag, han væltede og blev klar over, at nogen styrthjelm var hans bowler nu ikke.

Martin Laustsen stammede fra Ørum-egnen. Han blev født i Vels den 12. februar 1886, og han kom i lære hos sin svoger, snedkermester Jesper Blomkvist i Vels Mølle, en god læreplads, men streng tillige, som det var skik dengang, for arbejdsdagen strakte sig fra den tidlige morgen til hen på aftenen, og betalingen i læreårene var kost og logi hos mester. De lommepege, han skulle bruge, måtte han skaffe sig ved at fuske lidt i faget i den sparsomme fritid. Jeg kunne, fortalte han mig engang, tjene 25 øre på en aften, når jeg hængte i et par timer med at lave tobakskasser og andre småting.

I 1909 blev Martin Laustsen gift med en pige fra Lee, snedkerdatter og fra barnsben vant til at bestille noget. De bosatte sig i Viborg, men flyttede snart til Rødding, hvor Laustsen begyndte for sig selv.

Folk kunne godt lide den venlige lille mand, og han havde meget at bestille både ved nybyggeri og reparationsarbejde, men i længden blev det til for lidt, syntes han, og så vovede han springet tilbage til Viborg, havde en kort tid afholdspensionen Landbohjemmet i Gra-

Martin Laustsen

vene, købte så Engelsborg Mølle og byggede senere et hus lige ved vejgaflen og begyndte købmandsforretning.

Martin Laustsen og hans hustru, Kristiane, flyttede ind til Viborg, da de i 1930 afhændede forretningen, og fik en lejlighed i det gamle hus, der lå på hjørnet af Rosenstræde og Sct. Nicolaigade, det, der siden blev revet ned for at give plads til udvidelsen af Østre Skole. I dag er der opført en grim, bunkerlignende cementmur på stedet, hvor det lange, lave hus før lå med en, set udefra, idyllisk åben gårdsplads med gammeldags

træpumpe, men det var så som så med bekvemmeligheden i de små lejligheder.

Martin Laustsen og hans kone beklagede sig imidlertid ikke. De syntes tværtimod, at de havde det rart, og hyggeligt var det da også at få en snak med dem eller stå i det lavloftede kælderrum, hvor Laustsen havde sin høvlebænk stående med så kneben plads, at han knap og nap kunne komme til med de ting, han arbejdede med. I adskillige år var hans hovedbeskæftigelse hjemmearbejde for Riegels' fabrikker, sådan som det dengang var meget almindeligt. I mange private hjem og på små værksteder var folk beskæftiget med at samle halvfabrikata, som de modtog fra fabrikken, når kuskens Wik kom med sit hestekøretøj, kendt overalt i byen, og læssede af. Desuden var Martin Laustsen flink til at klare småopgaver rundt i hjemmene, og mangen husmoder tænker med venlighed på, hvor snildt han kunne anbringe en praktisk hylde eller få en drilsk knagerække til at sidde fast i muren.

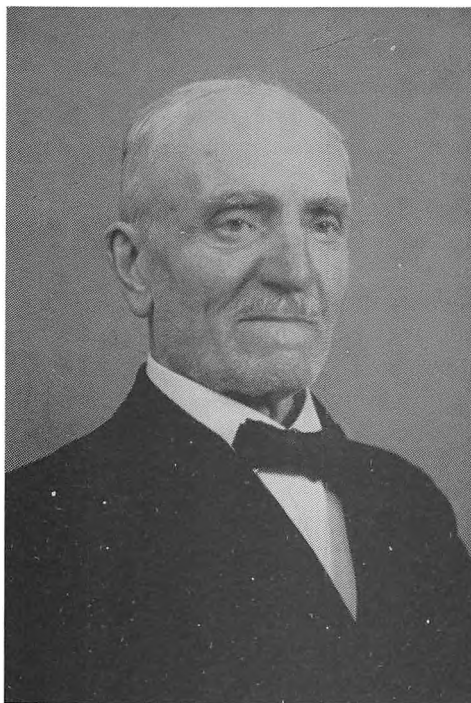
I 23 år boede Laustsens i Rosenstræde. Så flyttede de ind i en af aldersrentelejlighederne i Ringparken, men derfor lagde han ikke op. Han fik et rum til leje hos vognmand Rasmus Lysdahl i Sjællandsgade og indrettede her et værksted, hvor han kunne fortsætte med at pusle med sine ting, for han kunne ikke rigtig forlige sig med, at hans høvl skulle stå tavs og rust samle sig på hans stemmejern. Året efter, at de havde holdt guldbrillup, døde Kristiane Laustsen, og dermed forsvandt en del af grundlaget for den gamle snedkers tilværelse. Han fik en lejlighed i Solgården og var glad for at være her, men det var tydeligt, at han nu mærkedes mere af årene, og når man talte med ham, blev hans øjne blanke ved tanken om alt det, der havde været engang.

Længe blev han ved at færdes på sin cykel, der var lav i sadlen og høj i styret, så han indtog en pudsig ride-ranke-stilling, når han kom hjulende, men efterhånden fandt han ud af, at også den form for befordring var han blevet for gammel til. Så flyttede han ind på Sct. Ibs-

gård, og mens han før hver søndag var kommet på sin cykel til gudstjeneste i domkirken, tog han nu turen op ad bakken til kirken til fods, tit i sit karakteristiske småtrav, men lige så ofte – betegnende for hans gode sind – hjælpende en af de andre beboere på hjemmet, som han syntes var ringere gangendes end han selv.

Men en dag havde han taget turen til kirke for sidste gang, og lige før jul i 1970, den 21. december, døde han, 84 år gammel.

Magister J.C. Hansen

Magister J. C. Hansen

I mange år færdedes i Viborg en høj, stilfærdig og fin gammel herre i byens gader, kendelig bl.a. ved, at han året rundt bar sort stiv hat og den samme lange, sorte overfrakke. Det var magister *J.C. Hansen* en typisk forsker og som oftest en ret fåmælt mand, med mindre han traf folk, med hvem han kunne dele sine historiske interesser, eller som ytrede interesse for de opgaver, han beskæftigede sig med.

J.C. Hansen blev født på Vinde Vestergaard ved Skive den 6. juli 1862 otte år før sin senere så kendte broder, redaktør Carl Hansen, Skive Folkeblad. Jens Christian Hansen havde helt fra drengsårene lyst til at læse, men han kom først i gang med studier i en forholdsvis sen alder, efter at han havde arbejdet som tjenestekarl flere steder i Salling. Han blev student som privatist og afsluttede i 1893 et universitetsstudium som cand. mag. med dansk, latin og græsk som fag. En tid derefter virkede han som huslærer samt ved Ordrup Gymnasium, indtil han i 1898 begyndte egen skole som bestyrer af Trustrup pri-

vate Realskole. Den drev han til 1909 og var derefter i tre år leder af en tilsvarende skole i Sindal.

Siden da helligede han sig udelukkende sine genealogiske og historiske studier, men bevarede sin tilknytning til den praktiske lærergerning i sin egenskab af censor ved lærereksamen, en bestilling, som han havde fået overdraget i 1906, og som han vedblev at varetage til højt op i alderdommen. Da han trådte tilbage som censor, udtalte staten sin anerkendelse af hans gode arbejde ved at yde ham et årligt beløb på finansloven. Det var ikke store penge, men alligevel en kærkommen indtægt for den spartansk indstillede mand. Hans fordringer til livet var små, men hjemmet for sig, sin hustru og deres to børn skulle jo opretholdes. Det tør siges, at verden ikke gav ham mere end det knappest tilmålte hverken af jordisk gods eller menneskelig anerkendelse af hans indsats, men det gjorde ham ikke bitter. Tværtimod vedblev han til det sidste at være den samme blide, gamle mand, tjenstvillig og imø-

dekommende overfor alle og taknemlig for enhver nok så lille påskønnelse.

Magister Hansen var en ypperlig forsker. Han havde både al den viden, en mand skal have, når han giver sig af med sådanne studier, og tillige instinkt til at søge sit stof i netop de kilder, hvor der er noget positivt at finde. Af den store offentlighed var han ikke kendt, og kun ved enkelte lejligheder skrev han noget, der henvendte sig til større kredse, som f.eks. jubilæumsbogen i anledning af Salling Landboforenings 100-års-jubilæum, et stort og stateligt værk, som det kostede ham et kæmpearbejde at samle stoffet til. Resultatet blev en afhandling, der både var foreningshistorie og tillige en glimrende oversigt over dansk landbrugs forhold og udvikling igennem 100 år. Heller ikke dette store arbejde, som fik sin ganske særlige værdi ved, at det var en mand på 80 år, der havde magtet at gennemføre det, fik han ordentligt anerkendt rent økonomisk. Da bogen var trykt, og hans honorar skulle beregnes, var der ikke ret mange penge tilbage, og han måtte nøjes med nogle få hundrede kroner.

Blandt andre lokalhistoriske arbejder skrev magister Hansen i 1938 en længere artikel i Viborg Stifts Folkeblad med en skildring af Løvel sogns historie, en afhandling, der kan stå som noget af et mønster på en sognebeskrivelse. Et par år efter kastede han sig ud i et andet emne med tilknytning til sognet, nemlig tydingen af indskriften på den såkaldte Løvelbro-sten, der dukkede op, da man foretog en regulering af åen i forbindelse med bygning af den nye vej ved Løvelbro. Andre forskere var ikke enig med magister Hansen i hans tyding, men det gør ikke hans arbejde med opgaven mindre, og der er sikkert adskillige, for hvem det stadig står som en oplevelse, at de hørte den gamle magister fortælle i et foredrag i Historisk Samfund om begrundelsen for det resultat, han var kommet til. Han var 78 på det tidspunkt, og i to timer holdt han sine tilhøreres opmærksomhed fanget med et foredrag, som han gennemførte med

blot nogle få notater på en lap papir som støttepunkt.

Allerede i 1922 mistede magister Hansen sin hustru, og han levede derefter som en enlig mand. Hver dag havde han sin gang på Landsarkivet, og han blev en af gadens kendte skikkelser, som han kom ad den nøjagtig samme rute hver dag mellem sit hjem og arkivet. Med alderen fik han en knude i panden, som tvang ham til at vippe sin hat af på en ganske særlig måde, og på tilsvarende måde måtte han, når han havde afsluttet sin ærbødige hilsen til den, han ville salutere som den grandseigneur, han var, balancere hattens kant ind under knuden for at få hatten på plads – et tilsyneladende ubetydeligt lille træk, men alligevel et, som de, der husker den gamle magister, mindes med et lille vemodigt smil ved tanken på, at der ligesom ikke i vor forjagede tid er plads til typer som J.C. Hansen.

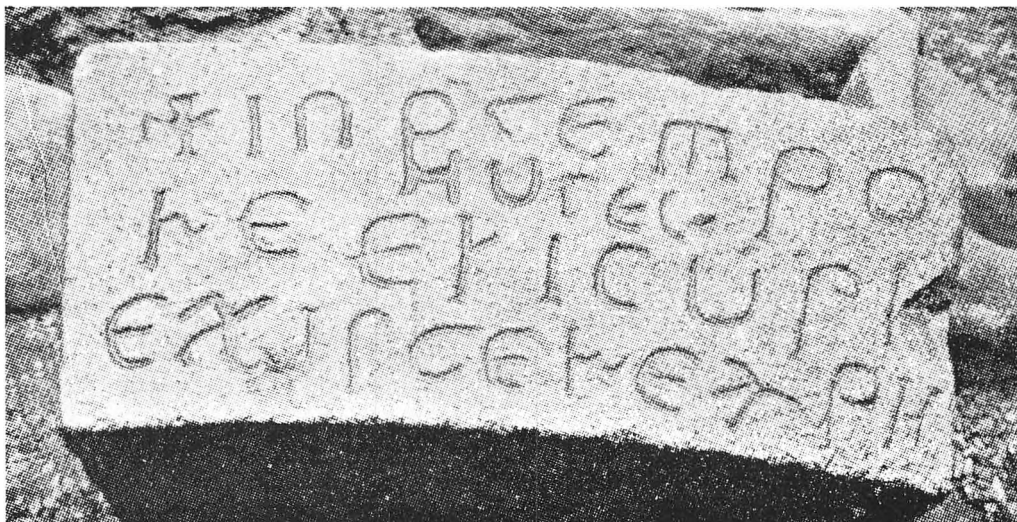
Han døde den 20. marts 1944 i en alder af knap 82 år.

Forfatteren *Aage V. Reiter*, mangeårig medarbejder i Kreditforeningen, sendte et supplement til artiklen om magister Hansen, som han havde lært at kende nøje, idet han sammen med en kollega på Kreditforeningen, den senere direktør Ejner Wittrup, fik J.C. Hansen som lærer, da de ønskede at forberede sig privat til studentereksamen. Reiter skriver:

Magister Hansens viden var omfattende. Os underviste han i tysk, historie, oldtidskundskab og latin. Desuden ville han, om det var blevet nødvendigt, have undervist os i fransk og engelsk. Trods hans store beskedenhed opdagede vi lejlighedsvis, at han havde studeret sanskrit, kunne russisk og en del år var censor i græsk ved universitetet.

Han havde i adskillige år været rigsdagsstenograf. Da han i en historietime gennemgik afsnittet om Alberti, trak han et lommeur med inskription op af lommen og fortalte, at det havde han fået af Alberti efter 10 års tjeneste som redaktionssekretær ved »Dannebrog«.

Hansen var medlem af Det radikale

Runeteksten på bropillestenen fra den gamle Løvelbro, bygget på Erik Menveds tid

Venstre og en tid formand for vælgerforeningen i Viborg.

Engang havde han haft besøg af en portør ved Statsbanerne, der ansøgte om en stilling, men manglede fortalere. Magister Hansen, som kendte daværende statsminister Niels Neergaard personligt, rejste til København og opsøgte statsministeren, der modtog ham yderst elskværdigt. Han hørte på magister Hansens forebringende og slog det lidt hen, men sagde så: »Er der ikke noget, jeg kan gøre for Dem, Hansen?« »Jo«, sagde magisteren stilfærdigt, »hvis De vil tage Dem af den sag, jeg her har forelagt Dem, så vil det være en retfærdig gerning – og tillige en glæde for mig.« Portøren fik sit ønske opfyldt.

Mens Wittrup og jeg læste hos magisteren, døde Blicher-forskeren lektor Hans Hansen. Katedralskolens rektor tilbød magister Hansen den afdødes skoletimer i resten af skoleåret og lektorens løn i dette tidsrum, men magister Hansen, der var fattig som en kirkerotte, afslod, idet han henviste til, at han underviste to unge mennesker til studentereksamen, hvad han ikke kunne gennemføre samtidig med undervisningen i Katedralskolen.

Storsindet var han, den gamle, en fornem karakter. Han var nøjsom med hen-

syn til sig selv – og så havde han humor. Han kunne fortælle morsomt. Et enkelt træk skal her gengives. Magisteren fortalte, at man i Hobro havde en vægter, der hed Lukasen, »men han blev kaldt Lusk a'sen, fordi han gerne bragte sig i sikkerhed, når der var uro«.

Det var, mens Wittrup og jeg læste hos ham, at han tydede Løvelbro-stenen og fandt ud af, at teksten var på vers – ni-belungen-strofen – og at der var indskudt nærmere forklaringer mellem linjerne. Hans tolkning blev anfægtet, og jeg ved godt, at hvis den virkelig var rigtig, kunne den medføre, at Nationalmuseet måtte omgruppere visse samlinger, men jeg har nu lov at tro på, at Hansens tydning alligevel var den rigtige.

Om sine forældre, Christen Hansen og Ingeborg Jensdatter, og deres slægter udgav han 6. juli 1942 et lille værk på 120 sider, som han forærede mig med følgende dedikation: »Til min fordums kære Elev, Aage Reiter fra Forfatteren«.

Det hører til mine klenodier.

Handelsmand Alfred Thomsen

De særprægede skikkelser bliver færre. I det moderne samfund er der ligesom ikke plads til dem, og det er nok en skam, for det er ikke givet, at det for alle mennesker er livets lykke at skulle presses ind i en social skabelon, selv om det er ensbetydende med, at man har daglig mad på bordet og tag over hovedet.

En af dem, der gerne ville være sig selv, og som var det på en i bund og grund velment måde, var *Alfred Thomsen*, der levede størstedelen af sit 69 år lange liv i Viborg, hvor han blev født den 28. januar 1893. Han kom til at gå i skole i Viborg, men meget fik han ikke ud af skolegangen, for alt dette her med pen og blæk, læsning og regning var ikke hans stærke side, så efter tidens skole-skik fik han mange hug, inden han kom på afstand af skolen og dens skrappe disciplin.

Alfred Thomsen hed han, men det var sjældent, nogen brugte hans efternavn, endstige titalte ham med det, og efterhånden accepterede han også selv, at man sagde Vrik-Alfred om og til ham. Måske havde kaldnavnet generet ham engang, men Alfred var godmodig af sind, og formentlig har han ræsonneret som så, at han ikke blev mindre af, at folk gav ham et navn, der hentydede til det slingrende, der nu engang var over hans trit.

Dette særpræg hang nok sammen med, at han i altfor tidlig en alder fik livets barske virkelighed at føle. Sin mor havde han aldrig kendt, for hun fik ham i utide, og faderen var vistnok svensker. Alfred voksede op i hjemmet hos bedste-forældrene, kom ud at tjene, da han var blevet stor nok til at kunne håndtere en tøjrekølle, og måtte som dreng udføre voksen-arbejde. Med taknemlighed mindedes han nogle år, han var på Vordegaard hos Valdemar Villumsen, men

Alfred Thomsen »kanonfotograf-skudt« på Rødevej

ellers var det såmænd ikke blide kår, der prægede hans hverdag.

Alfred Thomsen boede det meste af sit liv i Viborg og havde forskelligt arbejde, i længst svunden tid som gårdskarl hos købmand Marturin Gregersen. På de store markedsdage var han hestetrækker for Victor Kisum i Viborg og Laust Nielsen i Skals, og i adskillige år var han en kendt person på gaden, når han kom kørende med sit enspænderkøretøj som spildsamler. Der var intet ondt i Alfred Thomsen, og kunne han hjælpe nogen med det lidt, han selv havde, var han ikke bange for det. En venlig mand var han, ikke så lidt af en charmerende tillige, og han var glad, når han sad i sin stue eller på en trappesten med sin harmonika. Store fordringer stillede han ikke, og han var taknemlig, når nogen viste ham en venlighed, for han kunne nok til tider døje med at få pengene til at slå til.

Alfred havde mere end det ene tilnavn: Vrik-Alfred. Han blev også kaldt Vorbasse-Alfred, måske en hentydning til hans funktion som hestetrækker og dermed en mindelse om Vorbasse marked, men den forklaring er dog kun lidt underbygget. Andre gav ham et helt tredje navn, idet de, det var vist navnlig samtidens drenge, lidt drilagtigt vendte op og ned på ordet og kaldte ham Basse-vor Alfred.

Som nævnt, var han spildsamler eller jernopkøber, om man vil, og han forbavse sine omgivelser ved en skønne dag at kunne møde med egen hest og vogn. Det sagdes, at det var produkthandler Morten A. Petersen i Nytorvgyde, der havde finansieret hestekøbet mod at få eneret som aftager af, hvad Alfred kunne samle af gammelt jern, en klausul, som produkthandleren næppe har indføjjet for egen fordels skyld, men mere som en tillidserklæring overfor Alfred, der på den måde fik sin selvagtelse stivet af.

– Sådan handler altså Morten Ben og jeg, erklærede han med værdig selvhævdelse.

Det var vel ikke altid Vorherres bedste børn, Alfred kom sammen med, når han havde sin opgaver at løse på markederne og som hestetrækker, men det anfægtede ikke hans i virkeligheden barnlige sind, og det var karakteristisk for ham, at han aldrig rørte spiritus. Så længe som muligt klarede han sig selv, også da alderen begyndte at tynde ham, men han måtte som andre erkende, at sygdom er hvermands herre, og en skønne dag blev han indlagt på sygehuset.

Det viste sig, at han havde fået koldbrand, og lægerne måtte sætte hans ene ben af. En af hans venner, Charles Jungdahl, der havde været flink til at besøge ham på sygehuset, fortalte mig:

– En dag, da jeg kom på sygestuen, lå Alfred og smådøse, men vi kunne da snakke lidt sammen. En sygeplejerske fortalte mig stilfærdigt, at de havde taget Alfreds ene ben, og at han nok ikke selv var klar over det, så jeg snakkede da

ikke om det, men prøvede at muntre ham lidt op:

– Se nu at tage dig sammen og bliv rask i en fart, så vi kan få det hyggeligt ligesom før.

– Tror du det, Charles. Jeg tvivler selv, hviskede Alfred.

– Selvfølgelig tror jeg det, måtte jeg svare, og så gik jeg hjem.

To timer efter kom der besked fra sygehuset om, at Alfred var død. Og det var nok det bedste for ham...

Vrik-Alfreds død indtraf den 25. september 1962, så han blev 69 år gammel.

Den bette amtmand, Chr. Sørensen

Den 16. april 1959 døde den mangeårige altmuligmand på amtsgården *Chr. Sørensen* i en alder af 86 år. Han stammede fra Sødal i Rødning sogn, født den 7. marts 1873, og som ung havde han arbej-

Chr. Sørensen i sin stue i Gråbrødre Kloster

det hos baron Poul Ludvig Petersdorff på hovedgården Sødal. Siden lykkedes det Chr. Sørensen at skaffe penge nok til udbetaling, da han købte et lille husmandsbrug i Foldsbjerg nord for Nørresø, et brug, der ikke var stort nok til at kunne give føden til familien, så han rykkede ind til Viborg og kom i tjeneste hos købmand Marturin Gregersen, der havde en af butikkerne på hjørnet af gadesammenstødet St. Sct. Hansgade, Ll. Sct. Hansgade og Reberbanen.

Det var på den tid, da de store købmandsgårde betød noget for såvel indehaveren som byen, fordi bønderne fra oplandet først søgte til deres købmand, når de kom til byen for at handle. For en gårdskarl med det rette humør og med håndslag til at behandle både heste og vogne var der gode penge at tjene, når der på bestemte lørdage og de faste markedsdage var særlig stort rykind, og Chr. Sørensen var som selvskreven til at klare alle opgaverne.

Fra købmandsgården rykkede Chr. Sørensen senere ind i amtsgården, hvor han fik ansættelse som gårdmand, gadefejer, fyrbøder m.m., mens Trolle Friis var stiftamtmand, og det blev indledning til en tjenestetid i amtsgården på mere end 25 år, først 9 år hos Trolle Friis, derefter 17 år, mens kammerherre S.A.R. Buchwald var stiftamtmand.

Chr. Sørensen forblev den samme under alle forhold. Sit kraftige jyske sprog bevarede han til det sidste, og sin skrå ville han grumme nødig give afkald på så lidt som sin pibe og en kaffepuns eller to, ja, til tider flere. Han var en god fortæller om forholdene i gamle dage, og han lagde ikke skjul på, at livet i amtsgården ikke ville gå sin vante gang, dersom han ikke var til stede, altid parat til at klare de opgaver, der lå for. Han gjorde det ikke for at prale, for i sit inderste var han en beskeden og sagtmodig mand, men det blev ham mere og mere en talemåde, at »mæ og amtmanden har bestemt«, at sådan og sådan skulle det være.

Chr. Sørensen blev i årenes løb en kendt skikkelse i gadebilledet, og han

Pilot Niels Buchwaldt

havde hilsener både til højre og venstre, når han efter endt dagværk besteg sin gamle camecykel og hjulede af sted til sit hjem på Ålborgvej. Den bette amtmand holdt op med sit arbejde i amtsgården, da han blev 75. Nogle år senere fik han en lejlighed i klostret i Sct. Mogensgade, og sine sidste år tilbragte han på De gamle Hjem i Sct. Ibsgade.

Da stiftamtmand Buchwald og fru Bodil Buchwald i 1947 forlod Viborg, bosatte de sig ved Torbenfelt gods, og her fejrede de guldbryllup den 15. maj 1957. Fru Buchwald var født baronesse – ud af slægten Juul Rysensteen – og ægteparrets bekendtskabskreds var stor, så der var mange »fine folk« med til guldbryllupsfesten. Typisk for fru Buchwalds sande væsen og varme omsorg for andre var det, at hun fandt det helt naturligt, at også Chr. Sørensen skulle med til festen, så han var med blandt dem, der blev indbudt. Skønt Chr. Sørensen havde store betænkeligheder med hensyn til, hvordan han skulle klare sig ved en sådan fest,

tog han af sted og sad med til højboards – en oplevelse, som han, den lille husmand og gårdskarl, naturligvis aldrig kunne glemme, og som han aldrig blev træt af at berette om.

Stiftamtmandparret havde ved krigens slutning den tunge sorg, at deres eneste barn, sønnen Niels, omkom som engelsk pilot, skudt ned over hollandsk område. Han var en prægtig ung mand, student fra Viborg Katedralskole 1934 og en af dem, hvis navn står på mindetavlen på skolen til erindring om de elever, der satte livet til. Da krigen kom, var han marineflyver, og i 1942 lykkedes det ham at flygte til Sverige, hvorfra han siden kom til England. I 1943 blev han udnævnt til Flying Officer i RAF og foretog mange togter ind over kontinentet. Den

13. oktober 1944 omkom han, da han blev skudt ned i nærheden af Schoondijke i Holland.

Ad lange omveje kom der besked til amtsgården om, hvad der var sket, og budskabet mærkede naturligvis amtmandsparret, men i øvrigt var det et emne, man ikke talte om – ikke før efter den 5. maj 1945, da befrielsen kom.

En måneds tid senere satte fru Buchwald sig til sit skrivebord for at sende et brev til Chr. Sørensen, der stadig havde sin gang i amtsgården – et brev, der betød meget for »den bette amtmand«. Den 23. juli 1957 døde stiftamtmand Buchwald og den 14. august 1960 fru Buchwald. Nu så mange år efter deres og brevmodtagerens død mener vi det forsvareligt at offentliggøre brevet trods

Niels Buchwaldts kiste i Viborg domkirke den 2. november 1946

dets private karakter, fordi det fortæller et stykke historie – et stykke Viborg-historie, om man vil – som også andre bør kende. Brevet er dateret: Amtsgården juni 1945, og det indledes med: Kære Sørensen! og fortsætter:

Niels holdt så meget af Dem. Han syntes, De hørte med til hjemmet her, det hjem, som han elskede, og vi vil derfor gerne give Dem medfølgende billede til erindring om ham og samtidig fortælle Dem lidt, som vi ikke har kunnet fortælle Dem om før den 5. maj.

Vi vidste godt, at Niels ville rejse, og vi gav ham vor tilladelse. Vi sagde til ham, at vi ønskede, vor søn skulle gøre det, han syntes var rigtigt, det eneste, man aldrig fortryder, hvordan det så end går.

Vi talte aldrig direkte om det. Niels var så bange for, at hans rejse skulle skade hans fars stilling. Så ville den gavn, han kunne gøre, måske være mindre end den skade, han forvoldte, sagde han. Han ville, at vi med sandhed kunne sige i et eventuelt forhør, at vi ikke kendte hans forberedelser.

Vi vidste ikke, hvordan han ville komme af sted eller hvornår, men De kan tro, vi vidste gensidig, hvor vi havde hinanden. Det var en glæde for os at se, hvor omhyggeligt han havde forberedt alt med hensyn til sin rejse. Han har engang sagt til mig, at jeg kunne være rolig for, at han ikke skulle løbe nogen unødvendig risiko. Han havde planlagt alt til de yderste detaljer, også med hensyn til os, hvordan vi kunne høre fra ham, og vi har også i disse år hørt mange gange fra ham. Han skrev til Sverige, og de derovre sendte så beskeden videre, enten det var en hilsen pr. telegram eller et brev. Det sidste brev, vi har fået fra ham, er skrevet på hans fødselsdag den 1. august 1944, og det sidste telegram er afsendt i oktober, det år altså, hvor han døde den 13. oktober, og det telegram var beregnet som en fødselsdagshilsen til mig.

Den dag, vi kom til København lige efter hans afrejse en mørk nat i kano over Øresund, blev vi modtaget af en nær ven af os, en ældre mand, oberst Ramsing,

der holdt så meget af Niels og var hans fortrolige. Han fortalte os, at Niels var rejst, og bragte os den smukkeste hilsen fra ham.

Alt det har vi jo i disse år ikke kunnet tale om, men det har hjulpet os nu i vor længsel og sorg. Livet bliver aldrig det samme for os uden Niels. Vi vil altid længes efter ham, men vi ønsker ikke et øjeblik, at han var blevet hjemme. Vi synes, han har handlet, som han skulle, og vi synes stadig, at det er det eneste, man aldrig fortryder, hvordan det så end går.

Jeg sender Dem et aftryk af et blad, hvor Niels er omtalt, og sådan får vi breve fra England, hvor de sørger over hans død, og hvor de skriver så smukt om hans ærlighed, hans ridderlighed og hans dygtighed som flyver. Og sådan skriver de fra Sverige, hvor han var i omtrent fire måneder, inden han kom til England. Sådan talte hans kammerater om ham. Vi traf nogle af dem, da vi nu var i København. Hos min søster sørger de, som om han var deres egen dreng. Det er en trøst og en glæde for os, at så mange har set det samme i ham, som vi har.

Niels er begravet i Holland i en landsby, hvor beboerne på den mest rørende måde værner om hans grav. Tyskerne tog hans papirer, men disse mennesker fik lov til at begrave ham. En ung pige syede et dansk flag til hans grav. De har skrevet til det danske gesandtskab og bedt om Niels' billede, der nu hænger på deres væg, og i et meget smukt brev, som vi har læst, og som de har skrevet til gesandtskabet, fortæller de, at de har plantet blomster i røde og hvide farver på graven, så de danner det danske flag. Vi har et billede af graven, men det er fra i vinter.

Fru Buchwald slutter sit gribende brev således:

Jeg har skrevet alt dette, fordi jeg synes, De skal høre det, og jeg tror, at jeg dårligt vil kunne tale om det.

Mange hilsener sendes Dem og Deres kone fra Deres hengivne

Lynne & Nelsi Røderer

I efteråret 1946 blev Niels Buchwalds bære ført fra Holland til Danmark, og i Domkirken holdtes den 2. november en højtidelighed, ved hvilken biskop Axel Malmstrøm talte, inden kisten førtes til Bislev kirkegård ved Nibe, hvor den blev anbragt i Rysensteen-slægtens gravsted.

Installatør Emil Frantzen

Elektriker *Emil Frantzen* var Viborgenser om en hals, og det kunne nage ham en smule, at han ikke var født Viborgdreng, men han havde nu ikke svært ved at komme over denne lille skuffelse, dertil var hans sind altfor glad og lyst. Han blev født den 3. juli 1897 på Dania ved Mariager, hvor hans far dengang var ansat. Kort tid efter slog familien sig ned i Viborg, hvor faderen først var beskæftiget på elektricitetsværket, senere som maskinmester på Riegels' fabrikker.

Emil Frantzen havde fra sin far arvet lysten til at optræde og spille komedie, og havde det stået til ham, var han gået til scenen, så snart han havde skoletiden bag sig, men faderen var fornuftig nok til at forlange, at han skulle lære et håndværk, og derfor blev Emil Frantzen en af Chr. Hansen Tauls »drenge«. Denne udmærkede Viborg-mester var både mekaniker og installatør, og de folk, der gik tiden ud på hans værksted, var godt hjulpet rent fagligt resten af livet, for de havde gennemgået en lære, der, set med nutids-øjne, nok var barsk, men som først og fremmest var lærerig.

Da Emil Frantzen var blevet svend, opholdt han sig først en tid i København, og »teatertosset«, som han var, løb han til alle de forestillinger, han kunne overkomme. På en eller anden måde lykke-

Emil Frantzen

des det ham at få lejlighed til at spille med i en sommerrevy i Horsens, og her, eller måske var det allerede sket i Viborg, fik han forbindelse med Harald Stabehls teaterselskab.

Som en let lapset skuespiller-spire dukkede han i 1918 op i Nykøbing Falster, hvor Stabehls selskab skulle indstudere »Dollarprinsessen« med bl.a. Liva Weel, og her skulle Emil Frantzen være med, ikke netop i nogen hovedrolle eller en anden af de store opgaver på scenen. Han skulle først og fremmest være regissør og ind imellem overtage en plads i koret, men for ham var det ensbetydende med opfyldelse af et af sine ønskers mål. Dertil kom, at han rent menneskeligt fik succes ved samme lejlighed, idet han lærte karakterskuespillerinden Helene Christiansens datter, Agnethe, der også var med i forestillingen, at kende. De blev gift samme år, drog landet rundt med opretteturneen, men indså, at kunstens vej er lang og trang, og at det kun er de færreste beskåret at opnå virkelig succes.

Emil Frantzen vendte tilbage til Viborg, arbejdede en tid hos Philipsen og fik så mulighed for at overtage sin gamle læremesters installationsforretning. Han indrettede værksted i fabrikant Chr. Olms gård i Sct. Mathiasgade, nu Dansk-Svensk Stål, og flyttede senere til en bagbygning i Sparretoftstræde. Emil Frantzen indtog sin plads i byens liv dels som en dygtig håndværker, dels som en mand, der havde lyst til at se liv og glade dage omkring sig og selv være med midt i laget, altid bidragende til stemningens forhøjelse. Teaterbacillen sad ham i blodet, og han havde sin faste gang bag scenen, når de rejsende selskaber kom – senere sin lige så faste plads på 2. balkon, hvorfra han og hans hustru overværede alle forestillinger.

I Fodsporforeningens revyarrangementer var han en drivende kraft, og han påtog sig gerne at hjælpe amatørselskaber med at få en forestilling til at gå nogenlunde skikkelig over forsamlingshusenes mere eller mindre primitive scener. I årenes løb fik han anvendt mange kilo sminke og mastiks i bestræbelserne på at forvandle unge landboere med scenelyst til helte og skurke, ingenuer og gamle koner, og herskede der liv på scenen, gjaldt det ikke mindre i omklædningsrummet, når Frantzen huserede der.

I nogle år sad Frantzen i bestyrelsen for Viborg Fodsporforening, bl.a. da man i 1936 fejrede foreningens 40-års jubilæum, og som næstformand i bestyrelsen gik han levende op i arbejdet, også i de mange diskussioner, som på den tid førtes indenfor foreningen, og som navnlig kom til udfoldelse på generalforsamlingerne. I 1939 trådte han ud af ledelsen, men hans interesse for VFF var usvækket, og han bar med stolthed den æresnål, han fik, efter at foreningen i 1941 havde indført denne form for hæder til veltjente medlemmer. Han modtog den, for at skjule sin bevægelse, med et af sine yndlingsudtryk: Den er fidong! Det var hans egen, helt private oversættelse af det franske udtryk *fi donc*, der ellers betyder noget i retning af: Fy dog!

Emil Frantzen bevarede livet igennem ikke blot sit teatersind, men også et let anstrøg i det ydre af skuespiller fra den tid, da en teatermand i sin påklædning gerne skulle være lidt af en certosa, alt efter, hvad tidens mode fordrede. En lille reminiscens af denne dandy-trang var det, at han stadig iførte sig gamacher, når han trak i søndagstøjet, længe efter, at alle andre havde kvitteret denne mode.

Da Frantzen den 1. januar 1952 holdt 25-års forretningsjubilæum, fremhævede Folkebladet som et karakteristisk træk i hans karakter, at han nødtigt forsømte en spadseretur med børnebørnene efter fyraften. Der skal, hed det, meget til, før han giver afkald på denne private lille tradition, og der er så meget af skuespilleren tilbage i ham, at han kan blive barn med børnene og falde i drenget glæde over herlighederne bag et butiksvindue. Verden ville måske se bedre ud, hvis man kunne sige det samme om alle, der har passeret de 50.

En forårsdag, den 18. maj 1964, døde Emil Frantzen, knap 67 år gammel.

Barbermester Chr. Schrøder

I 1906 kom en 20-årig frisør eller barbersvend, som man dengang sagde, *Christian Bernstorff Schrøder*, fra Randers til Viborg, hvor han fik beskæftigelse i byens, tør man nok sige, mest kendte barbersalon hos Christian Dragheim, en forretning, der har rod langt, langt tilbage i tiden – men det er i denne forbindelse en anden historie. Christian Schrøder var en ung mand med mod på livet, flot at se på med sin store, naturligt krøllede hårpragt, slagfærdig og vittig i

en grad, der måske ikke altid var gouteret af de fornemme standspersoner, som kom i forretningen, men den almindelige mening om ham var, at han var en rigtig liebergut. Han kunne sit fag, men han forstod også at få noget ud af sin fritid, selv om den var yderst sparsomt tilmålt dengang, for da blev man længe ved lørdag aften og åbnede igen søndag morgen for at kunne være parat med sæbeskål og kniv, når det passede borgerskabet at møde op for at blive smukkeseret.

Christian Schrøder, født den 10. september 1886, faldt godt til i Viborg, og da bagermester N.A. Christensen fortsatte det byggeri, fabrikant Julius Brems havde indledt med opførelsen af hjørnejendommen Westend og fløjen op ad Gravene, blev der i N.A. Christensens ejendom langs Vendersgade en ledig butik, som Schrøder lejede for selv at starte forretning.

Han tog nok nogle af sine stamkunder med, og andre kom til, fordi det hurtigt blev kendt, at der var festligt i lokalet, hvor Schrøder svang kniv og saks. Senere fik han assistance i salonen af sin broder Wilhelm, der også var blevet udlært i faget i Randers, og siden igen ankom en tredje broder til Viborg, Aage Schrøder, der var blikkenslager og rør lægger, og som bedst var kendt under det herlige fagnavn Fitteren.

Alle bar de det fornemme mellemnavn Bernstorff, hidrørende fra, at deres faders oldefar af en eller anden grund havde opnået den gunstbevisning hos en af bærerne af det adelige navn, at hans sønner måtte blive døbt Bernstorff med understregning af, at tilladelsen kun gjaldt børn af mandkøn, ikke pigerne. I flere generationer blev denne fordring overholdt, men Christian Schrøder gav nu sin datter Bernstorff-navnet, da hun blev holdt over dåben, og det samme gjorde broderen Wilhelm – uden at denne krænkelse af den grevelige bestemmelse har voldt malheur.

Christian Schrøder var selvskreven til at blive medlem af det helt selvbestaltede sogneråd i Gravene, ja, han var vel en af ophavsmændene til etablering af den

Chr. Schrøder i sin have

særlige borgergruppe, der beskykkede sig med sognerådsnavnet og udstyrede sine medlemmer med messing-brystplader som tegn på deres værdighed, at bære ved passende lejlighed. Hvor mange dette commerseråd bestod af, foreligger der ikke noget nedtegnet om, men hovedmændene var foruden Christian Schrøder farvehandler Knud Gildsig og fotograf Aage Munksgaard, desuden bl.a. skræddermester Chr. Jensen, der havde strenge ordrer til omhyggeligt at vogte sognerådets kasse, hvori der aldrig var en rød øre.

Mangen herlig spas blev udpønset og realiseret, og der går endnu frasagn om flere af dem. En enkelt af disse godmodig drillende tildragelser skal erindres:

I 1926 holdtes i Viborg en stor Hans Tausen-fest til minde om reformationen, og kong Christian og dronning Alexandrine overværede en festgudstjeneste i domkirken som indledning til dagens øvrige højtideligheder. Nogle dage efter udstillede møbelhandler Prip i sit forretningsvindue i St. Sct. Mikkelsgade to fine armstole med brokadesbetræk og anbragte et skilt, der forkyndte: I disse

stole sad Deres Majestæter kong Christian den Tidende og dronning Alexandrine under Hans Tausen-festen.

I købmand Johan Jensens ejendom skråt overfor Schrøders barbersalon, omtrent der, hvor senest slagtermester Viggø Olsen havde forretning i Privatbankens ejendom, boede bagermester Chr. Jensen. Han havde for vane, når vejret var godt, at flytte en ret bedaget kurvestol fra sit lille kontor bag butikken ud på fortovet, og så sad han her i sit bagertøj og med et forklæde, der bar tydeligt spor af arbejdet med dej, sprøjtecreme og syltetøj, hilsende på venner og bekendte og følgende med i, hvad der tildrog sig.

Det gjorde han også en dag, mens de Prip'ske stole endnu stod til parade og kaldte på dels beundring, dels smil, og da Chr. Jensen lettede sig fra sin stol og gik ind, skyndte Schrøder sig over gaden med en plakat, som blev anbragt på kurvestolen: I denne stol sad bagermester

Chr. Jensen under hele Hans Tausen-festen!

Måske forekommer det ikke en nutidslæser særlig morsomt, men dengang var Viborg ikke større, end de fleste kendte hinanden, og man levede i nogen grad efter devisen: Vi har ikke anden sjov end den, vi selv laver! Folk morede sig længe over begge plakat-arrangementer, men Chr. Jensen, der ikke just var typen på en humorist, var nu ikke rigtig tilfreds med, at hans stol var blevet gjort til grin.

Christian Schrøder drev sin forretning til 1939. Så afhændede han den til sin førstesvend, Knud Juhler Jensen, samtidig med, at broderen Wilhelm Schrøder begyndte egen forretning i Vestergade.

Resten af sin tid helligede Chr. Schrøder sig helt musikken, som han altid havde dyrket, bl.a. som organist i Odd Fellow-logen, hvis arbejde lå ham stærkt på sinde, og i årenes løb spillede han klaver ved hundredvis af fester. Sit musi-

Chr. Schrøder som nystartet foran sin butik, der også omfattede tobakshandel, foruden at han havde, som det hed »antiseptisk« barber- og frisørsalon

kalske talent havde han fra sin fader, der var både børstefabrikant og musiker i Randers, og Schrøder fik som dreng en musikalsk uddannelse, der satte ham i stand til at ernære sig udelukkende ved musikken, da han sagde sit egentlige håndværk farvel. Han overvurderede ikke selv sine præstationer ved klaveret og nærrede ingen falske ambitioner, men han nød at skabe fest omkring sig, og der var varme i hans blik, sved på hans pande og fryd i hans stemme, når han trallede og sang, mens fingrene dansede over tangenterne.

Men en skønne dag tav også Schrøders klaver. Den 29. november 1962 døde han, 76 år gammel.

Tømrmester N.C. Nielsen

Tømrmester *N.C. Nielsen* var bedst kendt som »Cykeltømreren«, men han brød sig vist ikke om at blive tiltalt sådan – selv ville jeg aldrig have vovet det, selv om vi kom til at kende hinanden ret godt og bl.a. var i hjemmeværnskompagni sammen. Han døde den 26. august 1960 i en alder af 73 år.

N.C. Nielsen var en særpræget mand, en håndværker af den gamle skole, krævende i sine fordringer til det arbejde, der skulle udføres, men krævende måske mest af sig selv. Dertil kom, at han var viborgenser med liv og sjæl. En overgang som yngre håndværkssvend opholdt han sig i København, men hovedstadslivet huede ham ikke, og han søgte tilbage til sin hjemstavn.

N.C. Nielsen blev født den 2. juli 1887 som søn af stenhugger Hans Nielsen, der huskes af de ældre som en herlig gammel gråskæg, der havde sin huggeplads på hjørnet af Skivevej og Sct. Mogensport,

N. C. Nielsen instruerer en af sine lærlinge

der, hvor Sct. Mogensgaard nu ligger, og hvor han som nabo havde en af de kønne gamle avlsgårde, som i svundne dage prægede Sct. Mogensport, en bindingværksgård, hvor alvsbruger, forligsmægler N.S.Frost boede. Frosts gård og Hans Niensens stenhuggeri med en gavl af fornemt satte natursten var et yndet motiv for mange malere og fotografer.

N.C. Nielsen blev uddannet i sit fag hos tømrmester Chr. Jørgensen i Skottenborg, og han arbejdede senere hos tømrmester Johan Klinge og tømrmester A.K. Kristiansen, inden han begyndte egen virksomhed. I 1929 overtog han Viborg Dampsave- og Høvleværk ved Randrupvej, en virksomhed, der i lang tid var af ret stort format, men det brændte, og Kjærsgaards Tømmerhandel overtog derefter tomten og genrejste savværket.

N.C. Nielsen købte i 1940 Karnapgården i Sct. Mogensgade og ofrede som god viborgenser både tid og kræfter på vedligeholdelse af den gamle bygning, hvor han havde værksted i gården. Med Nationalmuseets tilslutning fik han lov til at foretage en delvis ombygning af sidefløjen, der blev forsynet med en etage mere, et arbejde, der stadig kan stå som udtryk for en fin og nænsom røgt af en historisk ejendom. Men særegen, som

N.C. Nielsen kunne være, lod han en overgang gården fylde op med tømmer og materialer, og da han stilfærdigt blev spurgt, om det ikke ville være praktisk at finde en anden form for opmagasiner, rystede han bare på hovedet som tegn på, at han selv og ingen anden skulle bestemme tidspunktet for en forandring i tingenes tilstand. På nogenlunde samme måde demonstrerede han sin ret til at være sig selv og selvbestemmende i en kontrovers med kommunen, da han opførte den ejendom i Sct. Mogensport, der ligger, hvor i gamle dage barber Bechs yndige lille hus med det røde bindingværk lå.

N.C. Nielsen var i bund og grund en godsindet mand – barsk og utilnærmelig i det ydre, men et hjertemenneske i mangt og meget. Det brød han sig blot ikke om at vise ud ad til. De lærlinge, der kom på hans værksted, forlod det som fuldfarvede svende, formentlig besjælet af den respekt og ydmyge kærlighed, han nærede til sit fag. Denne indstilling kom til syne bl.a. igennem mange års medlemskab i Teknisk Skoles bestyrelse og som formand for Viborg Tømrermesterforening.

Da Borger- og Håndværkerforeningen i 1947 overtog den gamle klubbygning, hvor foreningen nu holder til, Palæ, og der skulle foretages en ret omfattende nyindretning af bygningen, var arkitekt Jens Madsen i nogen grad i klemme med den vindeltrappe, han havde tegnet som forbindelse mellem vestibulen og 1. sal.

Et par stykker kviede sig ved at gå i lag med opgaven, men så spurgte Jens Madsen »Cykeltømreren«. N.C. Nielsen kikkede på tegningerne, grundede lidt og sagde så på sin karakteristiske måde: Jeg skal nok lave dig den trappe! Og det gjorde han så – et stykke håndværksarbejde, der er blevet beundret af mange kyndige, og som stadig står som et smukt monument over håndværkeren og borgeren N.C. Nielsen.

Hvorfor han blev kaldt »Cykeltømreren«, står os ikke helt klart. Formentlig hænger det sammen med hans flittige

Cykeltømreren på vej op til storkereden på Karnapgården

brug i de yngre dage af det tohjulede køretøj. Men der er måske nogen, som har en anden forklaring?

Det afsluttende spørgsmål gav anledning til flere henvendelser, og en håndværksmester sagde:

– Det er ikke så svært at finde ud af, hvorfra cykel-tilnavnet kom. N.C. Nielsen var nemlig, for øvrigt ligesom jeg selv, en lille mester i sin tid, og han måtte fragte sine materialer fra sted til sted på en cykel eller en trækvogn. Han var en ren virtuos i henseende til at »pakke« en cykel til med værktøj og brædder, og deraf kom navnet.

I slutningen af november 1967 holdt fotografen Georg Pe et lille foredrag i regionalradioen om tømrermester N.C. Nielsen på grundlag af et ret nært kendskab til ham, og vi bringer en del af denne skildring her:

Første gang, jeg kom ham på nærmere hold, var jeg ved at bygge et træhus, og han havde lovet mig at levere nogle profilbrædder fra sit savværk. Da bræd-

derne langt om længe kom, var det ikke mig, men ham, der skældte ud. Han skældte mig pelsen fuld, fordi jeg til tømmer skelettet havde anvendt svensk i stedet for dansk træ. Det stred mod hans økonomiske sans.

Da jeg havde fået min omgang, futede han igen af sted i en gammel Ford, som han brugte til sine længere ture. Den var ikke så god i byen, for den havde den kedelige fejl, at den ikke kunne bremse. I den Ford kom han engang kørende ad den smalle grusvej ned til Hjarbæk i selskab med en af sine kvindelige sommerhuskunder, der havde fået kørelighed. Op ad bakken kom med besvær en cyklende mand med en gammeldags hølé på nakken og med skæret af leen vendende ud mod færdselssiden. Det var brandulovligt, men altså en kendsgerning.

Cykeltømreren trådte uden synderligt held på bilens bremsepedal, men da den åbne bil kun øgede farten ned ad bakken, og der var snæver passage på vejen, svingede han resolut over grøften og derefter i en elegant bue ud på vejen igen, efter at høstmanden var passeret. Det var nærmest, som havde han manøvreret en flyvemaskine under landing, men hans eneste kommentar til den let chokerede passager var: Vi klarede den!

I forbindelse med hans sommerhusbyggeri kom en rejsende svend og spurgte om arbejde.

– Kan du afbinde tømmer og forskalle? spurgte N.C. Nielsen brysk.

– Joh, det mente manden da nok.

– Så kan du få ansvaret for et sommerhus.

Og inden manden næsten fik set sig om, var de på vej til byggepladsen, hvor ar-

N. C. Nielsen ejede Karnapgården og var dermed i en årrække vært for skiftende storkefamilier. Det hændte, at en unge faldt ned og kom til skade, så Nielsen måtte have den i pleje. Her er et billede fra den 9. august 1951, da han i overværelse af en flok børn slap en restitueret unge løs på Borgvold.

bejdet forlængst skulle have været i gang. Nu skete der allerede en af de første dage det uheld, at den nye medhjælper, der nok mest var vant til at balancere på landevejen, faldt ned fra stilladset og på et stykke værktøj skar en sene i håndledet over. Det bevirkede et sygehusophold af flere måneders varighed, men den travle mester, der ikke kunne få sine arbejdsopgaver færdig, mødte troligt op på besøg, udbetalte løn, som om manden var i fuldt arbejde, og manden havde det næsten som Jeppe i baronens seng. Da han endelig blev udskrevet, kunne han fortsætte, hvor han slap, for med sommerhuset var der ikke sket noget i mellemtiden.

I nogle karakteriserende ord siger Georg Pe om N.C. Nielsen bl.a.:

– Hans blik var strengt og myndigt ligesom hele fremtoningen, men indvendig boblede han af humor, og få kunne som han fortælle en historie, både når han omtalte fagets trængsler, og når han gengav pudsige træk om sine medborgere eller en historie, hvor han selv var genstand for morskaben. Som håndværker var han dygtig og ærgerrig, i ordets fulde betydning en farverig original med hjertet på rette sted.

Blomstergartner Peter Hvass Nielsen

Han var en festlig mand – *Peter Hvass*, en Viborgenser med slægtsrod i byen og tilsvarende slægtstraditioner i sit fag: gartneri. I mere end 50 år var han i bogstaveligste forstand et oplivende moment i byen, slagfærdig, fyldt med sjove ideer og altid parat til at deltage i en spøg af den godmodigt drillende slags, som i

svundne tider, da hastværket var mindre end nu, hørte med til dagligdagen for en god del af borgerskabet.

Peter Hvass Nielsen var søn af indehaveren af det gamle gartneri ved Rundebænken, og han kom til verden den 16. marts 1878, blev tidligt medarbejder i virksomheden og blev udlært som gartner, hvorefter han »strakte sine vinger« og lagde Viborg bag sig for at lære andet og mere, end barndomsbyen kunne tilbyde en videbegærlig mand i begyndelsen af 20'erne. En periode arbejdede han i England, og den oplevelse glemte han aldrig, heller ikke den nødtørftige mængde af engelsk, som han var nødt til at kunne for at klare sig i det fremmede.

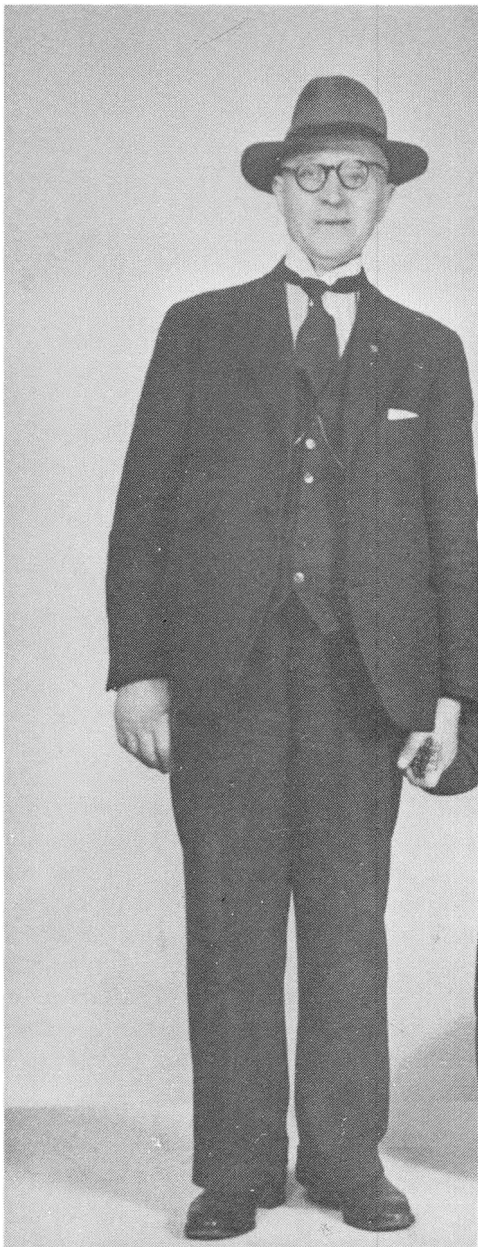
Hjemvendt til Danmark var han en overgang herregårdsgartner på Fyn, og så satte han atter kursen mod hjembyen, nedsatte sig som kransebinder og vedblev at farte rundt i landet som repræsentant for sin egen engros-forretning i gartneriartikler. Samtidig havde han blomstergartnerforretning i Viborg, indrettet i en butik på Hjultorvet, på den østre side, som han altid regnede for den fine side, når han i sine daglige diskussioner med gørtler Niels Jensen på den modsatte side af torvet skulle forfægte sine påstande. Tit førte de deres debatter tværs over torvet, stående på hver sit fortov, og det føg gennem luften med udfald og indfald, som regel resulterende i, at enten gik Peter Hvass tværs over torvet, for at de to i fællesskab kunne »slutte forlig« over en tepuns på Hotel Dannebrog hos Jens Christensen, eller gørtleren kom over på østsiden, så de kunne følges ad op på Torvekafeen hos Niels Nørgaard.

De fulgte derved en god gammel borgerskik, at man aldrig skulle have mere travlt, end at man kunne tage sig tid til et krus øl – præcis det samme, som moderne byplanarkitekter i dag docerer som en af betingelserne for at skabe miljø, medvær og nærdemokrati. Dengang fandt man bare ud af det ganske af sig selv.

Peter Hvass havde ikke altid lige meget at bestille i sin forretning, men

han stred sig igennem, og i mange år hørte det med til gadebilledet, at han besteg sin cykel for at køre ud på Nørremøllevej, hvor han havde et stykke jord, hvis afgrøder han forhandlede i forretningen. Efterhånden gik han helt over til blomsterhandel, og han indrettede en butik i ejendommen Sct. Mathiasgade nr.

Peter Hvass Nielsen

45 og svang sig her ikke så lidt i vejret, om man kan sige det om en mand, der holder til i en kælderbutik.

Peter Hvass havde sin egen facon, og han havde en latter, der kunne give genlyd vidt omkring, og som var ham et nyttigt våben, når han ved sin frimodighed havde vovet sig måske lidt længere ud, end godt var. Enhver måtte overgive sig, når Peter Hvass løsnede for sin latters sluser, og altid havde han en eller anden historie parat, som regel afpasset i pænhed efter, hvem han nu stod overfor. Repertoiret skiftede alt efter, om det var en af bonkammeraterne eller det var stiftamtmandinden, han havde som tilhører og kunde.

Her er lidt af, hvad jeg skrev om ham i Folkebladet, da han i 1948 fyldte 70:

Det drengede, ja, kåde er ikke gået af ham. Respektløs og frygtløs siger han ting til kunder og bekendte, som, sagt af en anden, ville rejse en storm af protest og måske harme, muligvis også forargelse, men det tænker Peter Hvass ikke på. Han dur ikke til at gå med sine meninger skjult og sine ord pakket ind. De kommer frit og ramsaltet til høj og til lav – og på samme måde behandlede han under besættelsen de tyskere, der vovede sig ind i hans bod. Han talte engelsk til dem, så det stod efter, og nød at få opfrisket sit engelsk fra dagene som ung gartner i London, suppleret med den rigdom af kraftudtryk og sælsomme besværgelser, som det engelske sprogs anvendelse igennem generationer som sømandsprog så overdådigt har udstyret det med. Peter Hvass slap godt fra det, og han er sluppet forbi mangt et Scylla og Karybdis i sin tilværelse. Der skal meget til at spolere hans humør.

Sådan var Peter Hvass som 70-årig. Han vedblev at drive sin forretning, selv om årene i nogen grad begyndte at tynde ham, og i 1953 afhændede han den til den nuværende indehaver, blomsterhandler Tage Thorsen. Selv blev han boede i lejligheden på 2. sal, over butikken, og han vedblev at følge med i, hvad der foregik.

Sine daglige ture gik han, og efterhånden kom han ind på at slå følge med pens.

stationsforstander Vilhelm Vater, hans næsten jævnaldrende, men dog halvandet år yngre, hvad der kunne få Peter Hvass til at udbryde: Jamen, De er jo kun en knægt! Det var som oftest Peter Hvass, der førte ordet, når de to gamle herrer trippede af sted ned mod Rundebænken og videre ad Randerschausseen, og han havde sin spas af at fortælle selvkomponerede rygter eller andre ting, der kunne få det til at gibbe i den pertentlige stationsforstander, som ind imellem blev opbragt og gik over på det andet fortov, men inden vejs ende mødtes de igen, lo hjerteligt og fulgtes op ad bakken, forfriskede hver på sin vis og allerede ved afskeden glædende sig til næste dags tur og dens småskænderier.

Den 19. august 1958 døde Peter Hvass, 80 år gammel.

Andreas Mortensen

Sadelmager Andreas Mortensen

Sadelmagermester *Andreas Mortensen* var en mand, der satte præg på sine omgivelser, festlig og hyggelig, som han var i al sin færd. Andreas Mortensen var viborgenser om en hals. Her var han født, og her fik han sit virke, optaget af sit håndværk næsten lige til det sidste. Han var født den 13. december 1877, og hans død indtraf den 10. september 1948, så han blev næsten 71 år gammel.

Der var noget festligt over Andreas Mortensen ikke blot i det ydre med den sorte bowler og det fint viksede overskæg, men også i hele hans optræden og hans sans for en rammende bemærkning. Fart havde han altid på, når han kom hen ad fortovet med den uundvær-

lige cigar som et mindre bovspryd under overskæggets muntert svungne spidser og med den sorte stive hat i hastigt sving fra højre til venstre, efterhånden som han hilsende banede sig vej gennem skaren af venner og bekendte. Den halve by var på hat med Mortensen, og mange fik også lov til at opleve ham som det festlige menneske, den gode kammerat og den traditionsstærke håndværker.

Mortensen hørte ikke til blandt dem, der gik med hjertet på læberne. Langt snarere lod han en vits eller en historie, som ofte kunne være drøj og ramsaltet, skjule, at han på bunden var et letbevægeligt og følsomt gemyt. Det erfarede man, hvis man kom ham på tomandshånd og fik ham til at fortælle om, hvordan han med hele sit hjerte hang ved Viborg og minderne om sin barndomstid her.

Få kendte som Andreas Mortensen sin by og dens borgere, og han forstod at forene en levende interesse for, hvad der foregik omkring ham, med et sikkert blik for, hvad der forretningsmæs-

Mekaniker Niels Bruun

sigt kunne være ham til gavn. Han kunne tale med den jævne bondemand, der kom for at få sit seletøj standet, og han snakkede med borgerfruerne med samme frimodighed som den, han lagde for dagen, når han underholdt sig med sine faste genbo-kunder: de skiftende stiftamtmand og amtmænd. Mortensen havde sit eget sprog, ofte mere frit, end andre ville turde anvende, men til ham passede denne facon, og sådan var han hele livet, også til det sidste, hvor sygdom plagede ham hårdt. Sit lyse sind og sit ukuelige humør bevarede han til det sidste, og som patient ærgrede han sig over, at han måtte kvittere sin vante formiddagsrundtur med besøg på et par restauranter for at træffe andre gode borgere og få en snak over en tepuns eller to.

Andreas Mortensen hørte med til det faste klientel, der kom i Dansk Arbejderforening i Grønnegade, først i Ole Thomsens værts-tid, senere mens Peter Hopp stod for styret og i de gamle lokaler skabte en stemning, der var noget helt for sig selv. Meget bynyt blev drøftet ved disse formiddagssammenkomster, og Andreas Mortensen var en svend til at bringe emner på tale, hvis snakken om de gamle problemer efterhånden blev lidt slidt i kanten. Lidt bidsk kunne en og anden måske nok komme under diskussion ved disse lejligheder, men fortrinsvis var det harmløs snak, og karakteristisk var den venskabeligt drillende tone, der prægede samtalen mellem disse gode borgermænd.

For folk, der kun læser om det, kan det måske forekomme som noget af en grovhed, når de hører, at en af Andreas Mortensens faste hilsener, når han mødte en bekendt, i al sin bastanthed lød: Ka' du hold' di maw varm? (Kan du holde din mave varm?) Et underligt spørgsmål, med mindre man var klar over, at der bag spørgsmålet lå en indirekte opfordring til, at man skulle følges ad ind på en restaurant for at få en tepuns, så den eventuelle kulde i de indre dele kunne blive jaget på en behagelig flugt.

Mekaniker *Niels Bruun* var en særpræget viborgenser, ikke så lidt af en buldrebase og med en røst, der kunne høres på lang afstand – så kraftig, at han havde for vane, når han drejede fra St. Sct. Hansgade ind i gården til sit værksted og sin bopæl, at råbe tværs over gården: Valborg, hvad skal vi ha' til middag? At han alligevel ikke fik svaret, før han var kommet inden døre, anfægtede ham ikke, for det lå nu for ham at »give lyd fra sig«, så det kunne høres.

Et andet karakteristisk træk hos ham var det, at han helst gik ude midt på gaden, for der var ligesom ikke plads til ham på fortovet, og måtte han, hvad naturligt var, vige for en bil, fik chaufføren ofte en barsk hilsen med på vejen.

Niels Bruun var viborgenser helt igennem, søn af en af tidens kendte borgere, Eduard Bruun, der havde gennemgået en omfattende uddannelse indenfor finmekanikken, hvad der berettede ham til at føre den fornemme titel: Mekanikus. Niels blev udlært på fade-

Niels Bruun som kontrol under en hjemmeværnsøvelse

rens værksted og overtog forretningen, da faderen døde i 1929, efter at de to i en årrække havde stået side om side på værkstedet. I perioder rejste Niels Bruun vidt omkring i landet, en overgang som knyttet til et engelsk selskab og i øvrigt anerkendt som specialist i petroleumsmotorer og benzintankpumper.

I mange år havde han sin daglige gang på bryggeriet Odin, som han knyttedes naturligt til gennem sin svoger, direktør Peter Hviid, og Bruun blev som en levende bestanddel af bryggeriet, hvor han færdedes i alle afdelinger, brummende og småskældende, som oftest med en rørtang i den ene hånd og en nævefuld tvist i den anden og med brillerne skudt op i panden parat til at gå løs på opgaverne – for den sags skyld også på mennesker, han traf på, og som han uden videre betroede sin mening i et ordvalg, der struttede af mandfolkeagtig karskhed og inderlig overbevisning om sin egen uforgribelige menings vægt. Nye folk på stedet kunne måske blive bange for at se dette kraftcenter rulle frem. Andre var klar over, at det bøse kun var noget udvendigt hos Niels Bruun, og at hjertelaget hos ham var godt, ligeså hans vilje til at række en hjælpende hånd, når det skulle være.

Niels Bruun holdt af sin by, og da besættelsen kom, og andre pludselig ville til at bestemme over alt det, han følte som en del af sit eget, blev han gram i hu. Han havde måske ikke tidligere beskæftiget sig synderligt med nationale spørgsmål, men nu stod det ham klart, at hans frimandsret var blevet trådt for nær. Så flammede han op i protest og gik den naturlige vej i en sådan situation: Ind i modstandsbevægelsen, hvor han øvede en god indsats, selv om det ind imellem kunne knibe for ham at tøjle sit sind og sit temperament.

Fra befrielsesdagens hektiske vagt-tjeneste gled han naturligt over i hjemmевærnsforeningen og siden i det officielle hjemmевærn, hvor han bl.a. som anerkendelse af hans alder blev den første, der fik udleveret uniform, da den egentlige iklædning begyndte i sommeren

1949. Han blev i hjemmевærnet til sin dødsdag. Ganske vist talte han ofte om, at han med årene var blevet for gammel til at være med, men hans kammerater slog sådanne bemærkninger hen, og sandt var det da også, at det ville have smertet ham, om han skulle have sagt farvel til sin uniform og sit gevær. Han stod i nummer ved stabskompagniet sammen med bl.a. portner Søren Laursen, hans nogenlunde jævnaldrende, og de to gamle fyre mødte op, så længe de overhovedet kunne komme af sted.

I de sidste mange år boede Niels Bruun og hans hustru i Håndværkerstiftelsen i Reberbanen, hvor de indrettede sig hyggeligt i de små stuer. Det bøse var gået noget af ham, og det var smukt at iagttage, med hvilken rørende omhu han passede sin hustru, der var syg igennem adskillige år og trængte til pleje.

Niels Bruun blev knap 79 år gammel. Han var født den 5. august 1886 og døde den 26. januar 1965, efterladende sig sin hustru.

Ølhandler Chr. Christensen

Ølhandler *Christian Christensen* var i adskillige år en af mange kendt skikkelse i Viborg, måske ikke kendt af offentligheden i bred forstand, men hos købmænd og restauratører var Christian Ølkusk en mand, der blev lagt mærke til, for ikke at tale om kredsen af medarbejdere, såvel mandlige som kvindelige, på bryggeriet Odin.

Christian Christensen døde som en holden mand, men han havde også, hvad han ikke lagde skjul på, været så fattig, som et menneske næsten kan blive. Han brød sig, forståeligt nok, ikke meget om at snakke om den tid, og filosofisk anlagt

Chr. Christensen

var han langt fra, men han kunne, når man havde ham på tomandshånd, sige noget både karskt og endegyldigt om penge, deres betydning og deres værdi.

Christian Ølkusk var født på en lille ejendom i Navntoft den 8. januar 1900, og han havde efter den tids skik en streng

barndom, således at forstå, at han tidligt måtte ud og gøre gavn for føden, så det blev så som så med den skolegang, han fik, men han mindedes dog med glæde tiden i Lyngsø skole, for der lærte han i hvert fald at regne, og det kom ham til gode livet igennem.

Som ung mand ville han som så mange andre søge lykken i Amerika, og i 1926 var han en tur i USA, men det blev kun til et 4-måneders ophold. Så fandt han ud af, at han nok trivedes bedst på den danske jord, og han vendte tilbage, arbejdede med, hvad der kunne falde for, og var flere steder rundt om i landet. I 1933 kom han i gang i den branche, som skulle blive hans resten af livet. Han fik ansættelse som medhjælper hos ølhandler Jens Andersen, en dygtig og fin mand, hvis hele færd og fremtoning bar et vist præg af, at han som ung havde været herskabstjener hos en fornem mand i Aarhus.

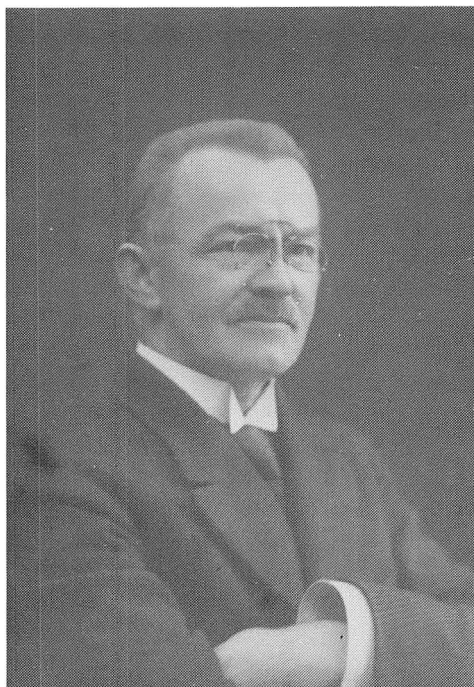
Christian Christensen blev medhjælper hos Jens Andersen på lager og på turene rundt til kunderne, og der opstod et sjælden godt forhold mellem principal og medhjælper, så de ude omkring på salgsruterne betragtedes som en helhed, når de dukkede op.

Christian Ølkusk var ansat hos Jens Andersen i 16 år og boede i 13 år hos Andersen i en villa på Skivevej. Det faldt helt naturligt, at han overtog forretningen, da Jens Andersen døde i 1949. Han forstod at få det til at løbe rundt, så der altid blev en god rest tilbage til ham selv, og han blev efterhånden en holden mand, påpasselig, men ikke påholdende, hvad der bl.a. kom til udtryk, da han købte en gård i Nordsjælland til et af sine børn og blot sagde: Værsgod! Nu er den jeres!

Christian Ølkusk boede i en længere årrække, da han kom op i alderen, i en lille lejlighed i Kompagnistræde samtidig med, at han var fast pensionær på Søren Vinstue. Et ganske særligt forhold havde han til de halvville katte, der holdt til i kvarteret. Hos fiskehandler Smidt-Jensen købte han fisk – ikke affald, men de fineste filet'er, og på tilsvarende måde

var han kunde hos slagtermester Per Nielsen, når en efterhånden ældre kat, der var hans bedste ven, skulle have sit daglige foder. I sin dør skar han et hul, så katten kunne komme ind om natten efter at have været på togt, som det er kattes natur, og han forkælede det dyr – for andre at se: ud over alle grænser, men med den kunne han føre lange samtaler, og det var ikke for meget sagt, at da den en dag lå død i sin kurv, fik han et knæk. Da jeg en dag sad sammen med ham på Søren Vinstue og uden at vide, at katten var død, spurgte til den, brast den ellers på andre måder robuste mand i en hjertereskærende gråd, en ejendommeligt gripende situation, hvor Christensen midt i restaurations-larmen gav udtryk for sine inderste følelser.

På det sidste svandt hans kræfter, og han fik en stue på Blichergården. Her døde han den 22. juli 1971.

Valdemar Mikkelsen

Isenkræmmer Vald. Mikkelsen

Blandt de mænd, der var med til at præge billedet af Hjultorvet, huskes isenkræmmer *Valdemar Mikkelsen*, en festlig og særpræget mand, der drev en god forretning, og som ret hurtigt fandt sin plads i Viborgs borgerskab – på sin vis ikke så lidt af en foregangsmand rent handelsmæssigt, fordi han kom som ung mand med åbne øjne, ikke mindst for de muligheder, der var i en forholdsvis stillestående by, som Viborg var omkring århundredskiftet. Bl.a. tog han nye metoder i brug, når han ved avertering skulle henvende sig til »det ærede publikum«.

Ganske pudsig er ordlyden af en løbeseddel, han fordelte til byens husstande omkring århundredskiftet, for han har

åbenbart haft så travlt med at få manuskriptet fra hånden, at en eftersætning er smuttet for ham. Hør bare:

„Idet jeg ved nærværende Meddelelse ønsker at gøre min Forretning bekendt i størst mulige Kundekreds, for at enhver, der vil gøre fordelagtige Indkøb af Avlsredskaber, Isenkram og Udstyrsartikler, Glasvarer, Porcellæn, Fajance, Gryder m.m.m., idet jeg henviser til mine billige Priser med stadig stigende Omsætning, som jeg ved at beregne den mindst mulige Fortjeneste og billige Indkøb kan tilbyde enhver, der vil gøre sit Indkøb i min Forretning.“

Man er helt stakåndet, når man er kommet til ende af den lange opremsning og, som sagt, forgæves må efterspore den grammatikalske afslutning. Valdemar Mikkelsen så stort på, at han kom til at gøre vold mod syntaksen. Vigtigere var det for ham at få gang i forretningen, og det fik han.

Han stammede fra Braarup i Grønbæk sogn, født den 20. juli 1870, og kom i isenkramlære i Randers i 1884, var der i

fem år og fik så stilling som kommis i Varde. Han spejdede efter en chance til at begynde for sig selv og har formentlig drøftet mulighederne med de handelsrejsende, der kom på besøg i forretningen, og i 1895 vovede han springet og startede butik i Viborg den 24. august. Han lejede sig ind i urmager Foghs ejendom, der lå, hvor nu Sparekassens bygning dominerer gadebilledet, og her var han, til huset i 1901 blev revet ned for at give plads til den nye Sparekasse. Valdemar Mikkelsen flyttede ind ved siden af i kancelliraad Møllers ejendom eller den Bøndingske gård, som den også kaldtes. Her var han i 30 år, så måtte han for anden gang vige pladsen, fordi tømrermester C.W. Jensen, der da ejede ejendommen, gik i gang med opførelsen af den nuværende nr. 66. I »udlændighedstiden« måtte han klare sig med midlertidige lokaler på Hjultorvets sydside, men han rykkede tilbage til den vante plads, da byggeriet var ovre, og her var han i funktion så at sige lige til det sidste, selv om det væsentligste arbejde i de seneste år hvilede på sønnen Aage Mikkelsen.

I den foran omtalte meddelelse til kunderne nævnte Valdemar Mikkelsen blandt andet, at han var leveringsdygtig til meget billige priser i »Hegn- og Piggetråd«. Om det hidrører herfra, skal vi lade usagt, men i hvert fald fik Mikkelsen hurtigt navnet »Valde Pigtråd«, og det udtryk blev med tiden så alment brugt, at han selv accepterede det og i hvert fald ikke følte sig stødt, når han blev tiltalt med det i den fornøjelige kreds af borgere, som hver dag til bestemt tid mødtes på Torvecafeen til et hastigt spil kort og lidt snak om dagen og vejen samt, i al venskabelig ordentlighed, udveksling af rygter, som f.eks. sadelmager Andreas Mortensen havde opsporet på sin vej rundt i byen. Valdemar Mikkelsens let gnækkende stemme og hans hikkende latter var med til at sætte tonen ved disse sammenkomster, der altid fandt sted ved samme bord, og der blev skulet lidt, hvis nogen i forvejen havde slået sig ned netop der, hvor

Valde Pigtråd og hans kreds helst ville være.

Valdemar Mikkelsen havde i de mange år sit hjem på Nørremøllevej, og de fleste af årets dage tog han turen ind til forretningen og hjem igen på sin gammeldags cykel. Han og Petrus Christensen var de sidste i Viborg, der besteg deres cykler ved at sætte venstre fod på baghjulets flyvepind, skubbe fra med højre og lade sig falde frem på sædet, og da Petrus Christensen gik over til at bruge damecykel, var Mikkelsen den eneste dyrker af den kavaler-mæssigt korrekte opstigning på en velocipede, en manøvre, som stedets børn iagttog med megen undren, og samtidig et lille træk til belysning af Valdemar Mikkelsens samhørighed med tider og skikke, der lå langt tilbage i tiden.

Valdemar Mikkelsen bevarede sit held bred næsten lige til det sidste, sit humør ligeså, også da han blev indlagt på sygehuset for at gennemgå en operation. Det gjaldt for ham som for Terje Vigen, at »til pigerne havde han skæmtsomme ord«, når sygeplejerskerne puslede om ham, men hans kræfter svandt, og den 19. juli 1943 døde han, 73 år gammel.

Brændselshandler Rantzau Hansen

»Brændselshandler« kalder vi *Rantzau Hansen*, men det er kun en enkelt af de mange bestillings-betegnelser, man kan knytte til hans navn, for han prøvede meget, og han var altid parat til at gøre en indsats. Bomstærk var han, og han havde slidt i det fra barnsben og blev ved med det, indtil han, et år før sin død i 1959, måtte erkende, at »værket« var slidt op.

Rantzau Hansen blev født i Brøndbyvester ved Glostrup den 17. juli 1889,

men familien flyttede senere til Falster, og i Rantzau Hansens skudsmål-bog, som »ethvert tyende skulle være forsynet med« ifølge en forordning fra Justitsministeriet fra 1880, står der, at han 1. søndag efter Mikkelssdag, 4. oktober 1903, konfirmeredes i Nr. Alslev kirke.

Rantzau Hansen havde en fattig barndom, og han var ikke større, end han lå i en trækasse med et par hjul under, mens han var med sin moder, når hun arbejdede i gartnerier eller, endnu hårdere, om efteråret var beskæftiget i sukkerroemarkerne med at tage roer op. Selv blev han tidligt sat på hårdt arbejde, og han havde, oplyser den nævnte skudsmål-bog, sin første plads på Bøgeskovsholm i Nr. Alslev i et år fra 1. november 1903, til han ved næste skiftedag fæstedes til tjeneste på en anden gård på egnen. Et par år senere kom han til København, siden igen på landet som tjenestekarl på Sjælland samt et år i Guldager ved Esbjerg, inden han i 1913 kom til Viborg og fik ansættelse på sindssygehospitalet.

Senere blev han en af de mange medarbejdere på Kroghs Tobaksfabrikker, og det var formentlig på hans forslag, at moderen flyttede til Viborg og fik arbejde på tobaksfabrikken. Der herskede det smukkeste forhold mellem den kæmpestore Rantzau og hans legemligt lille mor, Sidsel Marie Hansen, og han kunne få bevægelse i stemmen og blanke øjne, når han fortalte om, hvordan hun havde slidt og slæbt for ham, mens han var barn. I alle andre forhold var han sej og hård som en egestolpe – overfor hende så blød som voks, optaget af, at hun skulle have en fredfyldt alderdom efter de mange års hårde arbejde. Hun døde i 1939 på De gamles Hjem, 77 år gammel.

Da arbejdet på Kroghs Fabrikker hørte op, tog Rantzau Hansen fat på forskelligt arbejde, og med sine arme, der var tykke som bjælker, kunne han klare manganen byrde, som andre måtte lade ligge. Da købmand Johan Jensen året før sin død i 1937 ønskede at afhænde sin forretning, overtog hans mangeårige førstekraft i butikken, frøken Rødsjer, kolonialafdelingen, og Rantzau Hansen

Rantzau Hansen

købte brændselsforretningen på Vesterbrogade takket være juridisk og anden bistand fra hans bekendt gennem mange år, sagfører Carl Handberg.

I 9 år drev Rantzau Hansen handel med kul og koks, kørte byen rundt med brændselsækkene på en fladvogn, trukket af to store heste, og sled i det om aftenen med at få regnskaberne til at stemme. Krigen med rationering og knaphed voldte ham for mange bryderier til, at han havde lyst til at fortsætte, så han holdt op og var beskæftiget bl.a. med havearbejde for adskillige mennesker, indtil han fik en stilling ved kommunen, som han varetog til året, før han døde. Han slog aldrig af på kravene til sig selv, og da han ikke var så parti-overbevist som flertallet af sine arbejdskammerater, udviklede han sig ofte i nogle gevaldige diskussioner, hvor han ikke lagde skjul på sit sindelag og sin mening.

Nogen belæst mand var han ikke, men han følte med hjertet, og følte stærkt, hvorfor han var varmt optaget af det sønderjyske og det sydslesvigske spørgsmål. Det fik jeg engang et temmelig overraskende bevis på. Jeg havde kendt Rantzau Hansen fra den første tid, jeg kom til Viborg, og vi fik ofte en snak sammen, ligesom jeg fra tid til anden besøgte ham i det hjem, han indrettede sig i

en træ-villa på Tjørnevej sammen med sin hustru, Oline – der senere vakte ikke så lidt opmærksomhed, da hun, som enke, trådte frem i den offentlige debat om Worres Minde som en velformulerende og virkningsfuldt argumenterende læserbrevsskribent.

Dette lille sidespring som overgang til beretningen om den antydede oplevelse: En dag, da jeg gik over domkirkepladsen, var Rantzau Hansen samtidig som kommunalt ansat arbejdsmand i færd med at slå græs med en plæneklipper på arealet foran Morvilles gård. Og pludselig gjaldede hans stentorrøst med den let lollandske accent ud over pladsen: Hov, du! Er du medlem af Sønderjysk Forening?

Det var jeg heldigvis, så jeg kunne glæde mig som mangeårigt medlem over, at foreningen havde fået en så energisk akkvisitør som Rantzau Hansen.

Et andet udtryk for Rantzau Hansens indstilling var det, at han, skønt oppe i årene, gik ind i hjemmeværnet og tog sin tørn der. Han døde den 23. januar 1959 i en alder af 69 år.

Politimester Hack Kampmann

Politimester *Hack Kampmann* var den sidste embedsmand af den gamle skole i Viborg. Dette med »den sidste« er naturligvis en påstand, men at han var af den gamle skole, vil ingen, der kendte ham, benægte – den gamle skole i den forstand, at der krævedes en uimodsagt respekt for et kongeligt embede og den til betjening af dette embede kongeligt udnævnte embedsmand.

Politimester Kampmann var en smuk mand med en på én gang milde og hvasse øjne, men ud ad til bar han mest det

Politimester Kampmann

hvasse til skue, og han kunne i den ilterhed, der greb ham, hvis han ikke på stående fod fik svar på et stillet spørgsmål, godt forivre sig og sige ting, han bagefter ikke var så glad for.

Han havde begyndt sin karriere flere år, før retsreformen trådte i kraft den 1. november 1919 og dermed knæsatte offentlighedsprincippet i retsplejen, og den ændring i forvaltningen af landets justitsvæsen ville han vel acceptere, men han havde svært ved at forsones sig med offentliggørelsesprincippet og ville med forfærdelse have set på de nyeste bestemmelser om den absolutte offentlighed i den almindelige forvaltning. Han betragtede journalister som nysgerrige, arbejdsforstyrrende fyre, som, havde han konstateret, tilmed kunne begå fejl og gøre sig skyldige i misforståelser. Sådanne forseelser voldte Kampmann svære ærgrelser, selv om det måske kun

drejede sig om mindre betydende ting, for som den gennemførte ordensmand, han var, kunne han ikke forlige sig med unøjagtigheder. På sit eget kontor og i sit eget embede havde han pinlig orden, og der stod virkelig respekt om ham, også hos hans undergivne, som ellers godt kunne få hans temperament at føle, men ud ad til værnede han om sit personale, og hændte det, at der skete en fejl, hvor han stod med embedsansvaret, tog han uden at blinke byrden på sig og skånede den pågældende.

Kampmann var i bund og grund retsindig. Selvbevidst tillige – javel, men helt fri for den ærgerrighed, der tragter efter publicity. Hans særpræg i så henseende fik forfatteren af disse linjer engang et markant bevis på. Jeg havde i en eller anden sag skrevet i Folkebladet om politimesteren og brugt vendingen »Hack Kampmann«, hvilket resulterede i en op-ringning dagen efter med forespørgsel: Hvorfor skriver De »Hack«? Svaret skulle synes ganske nærliggende, men det blev affejtet med en hvas bemærkning: Jeg ønsker selv at vælge, hvem der skal tiltale mig med fornavn!

Dermed var den samtale og den belæring ovre.

Politimester Kampmann var – man er lige ved at sige: karakteristisk for hans ordenssans – født på årets første dag, den 1. januar 1878 i Hjørring som søn af distriktslæge Willemoes Kampmann, og han var ud af en embedsmands- og akademikerslægt, hvor hans specielle fornavn er en af traditionerne, mest kendt vel som knyttet til arkitekten Hack Kampmann, der har sat sig stærke spor i Viborg som skaber af Landsarkivet, der blev hans gennembrudsarbejde, endvidere Kreditforeningen og Toldkammeret.

Kampmann blev student i Randers og tog embedseksamen i 1902, var herredsfogedfuldmægtig i Roskilde i en lang årække, praktiserede en kort overgang som sagfører, men slog så igen ind på embedsvejen. Han blev politimester i Thisted i 1921 og kom efter 10 års tjeneste der til Viborg, hvor han virkede, til

han faldt for aldersgrænsen som 70-årig og blev efterfulgt af politimester Viggo Glente, nu Hobro, den sidste, der kom til at beklæde embedet som politimester i politikreds 58, Fjends m.fl. herreder, inden politikredssammenlægningen.

Kampmann var ved sin afsked stadig en rank og stout mand, men et pludseligt anfald af gigtfeber bøjede hans ryg og gjorde hans skridt slæbende. Han havde netop købt villa i nærheden af København efter at have solgt ejendommen Sct. Kjeldsgade 7, da sygdommen brat tog en alvorlig karakter, og søndag den 20. november 1949 døde han, 71 år gammel.

Bogbinder Laur. Laursen

I dag (januar 1975) er ejendommen Sct. Mathiasgade 86 forlængst borte – først brændt, siden nedrevet – og borte er også de beboere, som i tidens løb var med til at sætte præg på ejendommen:

Laursen i en for ham karakteristisk arbejds- og læsestilling. Sådan huskes han af mange fra værkstedet i bagbygningen.

den Clausenske familie og blandt mange andre også to bogbindere. Den ene er den mest navnkundige: Go'e Jensen eller bogbinder og konservator Peder Kryssing Jensen. Den anden hed *Laurits Laursen*, en mand, der, i nogen grad som modsætning til Go'e Jensen, ønskede at leve sit liv så ubemærket som muligt, optaget først og fremmest af sit håndværk.

Laurits Laursen var viborgenser helt igennem, født den 25. oktober 1871. Hans far var avlsbruger og vognmand og kom ulykkeligt af dage ved en løbskørsel, da sønnen Laurits var 9 år gammel, og enken sad tilbage med en større folk uforsørgede børn. Laurits måtte som sine søskende hjælpe til med hjemmets opretholdelse, og mens han gik i friskolen i Rosenstræde, fik han en stilling som sangdreng i Søndre Sogns kirke i et kor på seks drenge, der blev indøvet af kantor Albert Philipsen og organist Poul Jensen. Philipsen var foruden at være kantor tegnelærer på kommuneskolen, og han tog også, hvad man i dag ville kalde sociale hensyn, når han blandt sine elever skulle udvælge de drenge, som skulle hjælpe ham med at lede salmesangen i kirken. Laurits Laursen var med i koret i fire år og fik lov til at fortsætte ud over den alder, hvor drengenes stemmer normalt gik i overgang, for der var brug for pengene i drengens hjem.

Den ugentlige tjeneste i kirken, suppleret med den medvirken, som fulgte med, når der var bryllup eller begravelser, førte med sig, at Laurits Laursen kom til at hjælpe med at ringe med klokkerne, og da han viste sig at være ferm til denne bestilling, som krævede ikke blot kræfter, men også en vis musikalsk fornemmelse, fik han, stadig væk kun en dreng, en opfordring til at være ringer i domkirken. Først begyndt blev han ved, og i samfulde 32 år sørgede han for klokkeringningen søndag efter søndag og ved andre lejligheder, når kirkens klokker skulle tone ud over byen, et arbejde, der f.eks., når der skulle kimes store bededag, til påske eller pinse, krævede en besætning på fem mand.

Bogbinder Laurits Laursen som 85-årig

Laurits Laursen kom som ung i lære hos Go'e Jensen, der på det tidspunkt havde tre lærlinge, og medens Go'e Jensen havde sit værksted med indgangsdør ud mod Sct. Mathiasgade, indrettede Laursen sig, på sin vis typisk for hans natur, i bagbygningen ind imod Gl. Amtstuegårds gårdsplads, da han besluttede sig til at begynde for sig selv. I mange år sad han her, stille og flittig, og arbejdede med sit snørebord, sin pressemaskine og sine klisterpotter, pålidelig og ordholden og frem for alt en dygtig håndværker, især når det gjaldt om behandling af de store protokoller, som i hine tider hørte med til føring af ethvert større regnskab. Som kunder havde han bl.a. Handelsbanken og Hedeselskabet, og han bandt bøger ind for Centralbiblioteket, da det endnu holdt til i forholdsvis trange lokaler på 2. sal på hjørnet af St. Sct. Mikkelsgade og Nytorv.

Laurits Laursen var en stille, nærmest sky mand, der passede sit, takksom og på sin vis selvoptaget, eftersom han udmær-

ket kunne få tiden til at gå i eget selskab. Men han var interessant at besøge på værkstedet, for han kunne med sin, næsten hviskende, stemme fortælle meget om Viborg i svundne dage, alt imens han fortsatte sit arbejde for at kunne tage tiden i agt og ikke øde den hen blot med snak.

Omsider gjorde alderen sig gældende, og han lukkede sit værksted, der siden blev fyldt til mere end bristepunktet af mekaniker Martin Høys cykler. Laursen, der i mange år boede sammen med en søster, flyttede ind på De gamles Hjem, hvor han var glad og taknemlig for at være, og her døde han den 20. august 1961, næsten 90 år gammel.

Arkitekt Søren Vig-Nielsen

Ingen arkitekt i nyere tid har fået så stor indflydelse på byggeriet i Viborg som arkitekt *Søren Vig-Nielsen*, der virkede i Viborg i mere end 60 år, og hvis bygninger mange, mange år ud i fremtiden vil stå som smukke monumenter over hans skaberkraft og bygningssans.

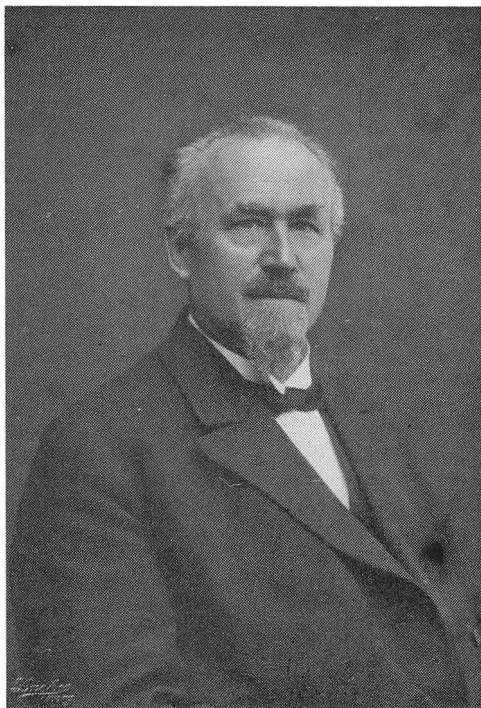
Søren Vig-Nielsen var sjællænder af fødsel, søn af en skibskaptajn, der havde sit hjem i Havnlev ved Rødvig i Præstø amt, når han ikke, hvad han fortrinsvis gjorde, sejlede alle syv oceaner tynde på månedlange farter. Sønnen ville ikke til søs. I stedet for kom han i tømrer- og snedkerlære, og værktøjet faldt ham godt i hånden. Han ville ikke nøjes med at arbejde efter andres tegninger og forslag. Han ville selv skabe, og han gik studievejen, afsluttet med teknisk afgangseksamen, hvorpå han virkede som bygningskonduktør forskellige steder, indtil

han kort efter århundredskiftet kom til Viborg for at medvirke ved opførelsen af Kreditforeningen, hvis byggeri stod på i 1905–06 efter arkitekterne H. Kampmann og Vald. Schmidts planer. Det var et byggeri helt efter Søren Vig-Nielsens hoved, for så vidt som der her var tale om brug af materialer af gedigen karakter: granit og kvadre samt tømmer helt op til 16 gange 16 tommer.

Vig-Nielsen blev i Viborg, da arbejdet med Kreditforeningen var færdigt, og han blev en lidenskabelig elsker af byen og egnen, omend han havde det sådan, fortalte han engang i et foredrag til de unge i Teknisk Skole, at han helst mindst en gang om året skulle tilbage til sin barndomsegn for at soppe en tur i vandkanten langs den strand, »hvor jeg leged' som barn«. Vig-Nielsen begyndte arkitektvirksomhed for sig selv og havde tegnestue først i Sct. Nicolaigade, senere i Jernbanegade og i Dumpen, indtil han omkring midten af tyverne købte den store ejendom Sct. Mogensgade nr. 7.

– Det var for mig et voveligt spring at købe den gamle gård, fortalte Vig-Nielsen mig engang, da han imødekom et ønske om at måtte få lejlighed til at se husets tagkonstruktion, et af de smukkeste stykker tømrerarbejde eller rettere: tømrerkunst, der findes noget sted i Viborg. Jo, fortsatte arkitekten, jeg syntes faktisk ikke, jeg havde råd til at købe ejendommen, men min hu stod til den, og da lejlighed bød sig, slog jeg til. Jeg skulle måske have tinget mere om prisen, men det ville bekomme mig ilde, så jeg slog til og gik hjem til min hustru og sagde: Så, mor, nu har jeg sat alle vore tærepengene i mur og sten, men jeg håber også, at vi dermed har fået et hjem, der kan betrygge vor alderdom.

Vig-Nielsen fortalte en anden gang, at han, første gang han kom på Nytorv, var faldet i stille betagelse ved synet af amtsgården, den Friederichske gård med den elegant svungne frontispice. Det var, sagde han, som om dette arkitektoniske mesterværk, denne herlige bue, der på en gang løfter og sammenfatter facaden, sang sig ind i mit sind og min

Søren Vig Nielsen

sjæl, og jeg sagde til mig selv: Søren! Her har du haft en oplevelse, som skal spore dig i din fremtidige gerning.

Denne frontispice blev virkelig sølvtråden i Vig-Nielsen senere virke, og han lagde aldrig skjul på, at det var den, der gik igen i mange af hans værker: Generalkommandoen, Handelsbanken, Folkebladet, KFUM i Trekroner, soldaterhjemmet i Boyesgade for blot at nævne nogle. Han byggede solidt og stærkt, og han glædede sig navnlig over at se dygtige tømrere i arbejde, især dem, der kunne bruge de store tilhugnings-økser, den såkaldte bred-bil. F.eks. fik han, også af beskæftigelsesmæssige grunde, gennemført, at der blev brugt håndhugget tømmer til tagkonstruktionen i Vestre Skoles nye gymnastiksal, den ud mod Skovgårdsvej. Moderne arkitekter bruger i rigeligt mål træ udvendigt. Vig-Nielsen var også træ-elsker, men han foretrak det til »indvortes« brug, og han frydede sig af hjertet, når han fik opgaver, hvor han fik lov til at boltre sig på

denne måde. Blandt hans seneste arbejder var opførelsen af direktørboligen bag Kreditforeningen. I dette nydelige privathus står de svære tagspær så tæt, at man var lige ved at kunne undvære lægter, da tagstenene skulle lægges på ...

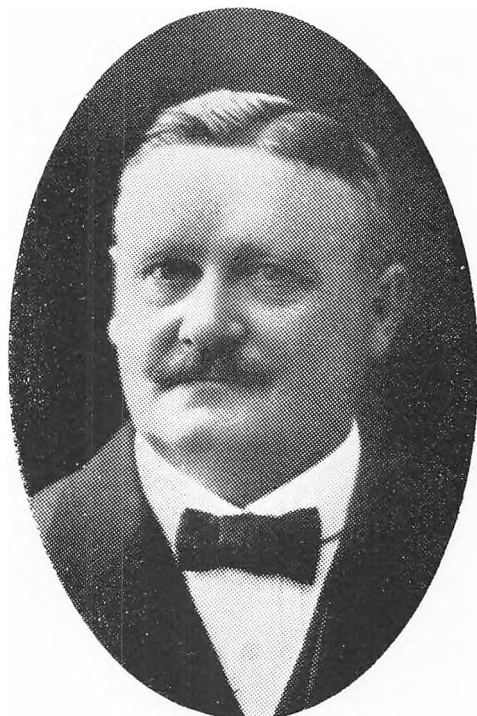
Der kunne skrives meget, meget mere om Vig-Nielsen – om hans indsats i Søndre Sogns menighedsråd igennem masser af år, på Teknisk Skole, hvor han var forstander fra 1915 til 1923, og i hvis bestyrelse han sad fra 1912 til 1950, de 21 år som formand. Men især huskes han for sit arbejde indenfor den grundtvigske menighed i Viborg. Han var grundtvigianer med liv og sjæl. Det sporedes i hans tale, som vi allerede har forsøgt at gengive med hans eget ordvalg, og det sporedes i hans færden. Han var den sidste i Viborg, der gik med den sorte, bredskyggede grundtvigianerhat – så længe, at den bar kendeligt tegn på mange års brug i alkens vejr, og det var ham en sorg, da den en skønne dag ikke kunne hænge sammen længere. I mange år havde han en hatte-kollega i lærer Thorolf Kristensen fra Vinkel, en kæmpestor og hærdebred mand med en gjaldende røst, der satte præg på alle møderne i Kirkeligt Samfund – men Thorolf's hat kunne ikke holde så længe som hans kæmperøst, og til sidst var Vig-Nielsen ene om at promenerer de gamle grundtvigianeres sorte hovedpryd.

Vig-Nielsen var født den 8. april 1876, og han døde som 88-årig den 14. april 1964, forøvrigt på sin hustrus 88-års fødselsdag, en tilfældighed, som får mig til at mindes et af de mange træk til belysning af Vig-Nielsens karakter og menneskelighed:

Der var sammenkomst i Skydeselskabet, som Vig-Nielsen var et ivrigt medlem af, omend ikke »nogen ørn« som skytte, men han mødte altid op. Vig-Nielsen talte ved den nævnte sammenkomst og mindedes en bestemt skydning: I det første skud, mine skydebrødre, var mit resultat, kun kummerligt, for jeg havde ikke fået mine briller med, men – hvor lykkeligt – så mærkede jeg, at jeg

ved en fejltagelse havde fået min hustrus briller stukket i lommen. Dem tog jeg på, og åh, venner, så klarede mit syn, og jeg kunne se det mål, der tegnede sig for mig fjernt på skydeskiven. Den oplevelse blev for mig ikke blot midlet til en bedre indsats ved skydestanden, men også en bekræftelse på, at det ofte her i livet gælder om, at vi mænd skal se på tingene med andre briller, og kan det da times os, at det er vor hustrus briller, vi ser igennem, kastes lyset desto stærkere og varmere over vor vej og vor færd.

Sådan talte han, den gamle grundtvigianer, og sådan følte han.

Niels Schou

Restauratør Niels Schou

Der var forleden i fjernsynet et glimt af en af fortidens store sportshelte, Magnus Bech-Olsen, den senere cirkusdirektør, der tillige var bryder af sværvægtsklassen og blev verdensberømt, da han kastede en frygtet tyrkisk bryder og derved erobrede et gyldent mesterskabsbælte til at spænde om sin tykke vom. Fra Bech-Olsen gled tanken naturligt hen på en af hans venner i Viborg, restauratør *Niels Schou*, også en mand af den svære klasse.

Bech-Olsen havde som ung »ligget ved dragonerne« i Randers, og han var rekrut sammen med senere oversergent og derefter glarmester i Viborg Peter Petersen – Peter Ritmester kaldet, da han blev forflyttet fra dragonerne til infanteriet i Viborg. De to dragonkammerater havde altid et festligt og stormende møde, når Bech-Olsen kom til Viborg, og som oftest mødtes de på Teatercafeen hos Niels Schou, der, skønt »kun« infanterist, alligevel faldt godt til i selskabet,

som ind imellem også talte enkelte andre fra Bech-Olsens og Peter Ritmesters rekruttid i Randers, bl.a. engang den senere så kendte teatermand Axel Frische.

Der kunne fortælles meget om disse sammenkomster, der gerne lagde beslag på det meste af dagen, fra Bech-Olsen kom om morgenen med alt sit habengut, dyr, telte og vogne, til han om aftenen stod i manegen i sit kjolesæt med den hvide vest og svang pisk og chambrieren over sine heste.

Men, som sagt, det var Niels Schou, det gjaldt denne gang. Han blev født den 10. august 1874 i en by, hvis navn kom til at passe på hans senere gerning, nemlig Ølby, og han kom til Viborg, da han skulle aftjene sin værnepligt. Da han var færdig med soldatertiden, blev han ølkusk for Dams bryggeri, og den 1. april 1900 overtog han Kafe Nørrejylland, der lå i Reberbanen omtrent der, hvor fabrikant Poul Kalhave har kontor og motorbådsudstilling (senere udstillingslokale for firmaet Schousen og nu tomt,

ventende på, hvad der skal ske med hele hjørnet).

Den 1. april 1907 overtog Niels Schou Kafe Børsen i Gravene, og den 18. oktober 1910 åbnede han Teaterkafen på hjørnet af Gravene og Vestergade.

Niels Schou var en betydelig personlighed, og han forstod at føre sig i forsamlinger, så det var ret naturligt, at han kom med i ledelsen af restauratørforeningen, Viborg Gjestgiver- og Vertshusholderforening, som den oprindelig hed. Han var med i bestyrelsen i længere tid end nogen anden hverken før eller efter, og i 1912 indvalgte han i Centralforenings hovedbestyrelse, hvor han blev siddende til sin død.

Niels Schou var meget optaget af dette hverv såvel som af sit 23-årige formandskab i den lokale forening, og der var stil over ham, når han med sit altid elegant viksede overskæg optrådte på standens vegne. Bl.a. husker jeg ham for den værdighed, hvormed han deltog i en række forhandlinger, de lokale organisationer førte med Foreningen af jyske Landboforeninger forud for ungskuet i Viborg i 1927.

I 1922 var Niels Schou blevet medlem af byrådet, fordi han som medlem af repræsentantskabet for Den konservative Vælgerforening havde ladet sig opføre på kandidatlisten, hvorved han blev suppleant. Da snedkermester Chr. Marthinsen ønskede at udtræde af rådet, kom Niels Schou til, men han blev der kun perioden ud og ønskede ikke genopstilling til valget i 1925. Det var ikke ofte, han tog ordet i byrådet, men én bestemt sag rejste han flere gange, nemlig et forslag om at få gaden bag teatret ført igennem til Sjællandsgade, hvor der var en ejendommelig spærring med et plankeværk tværs over gaden.

Niels Schou gjorde en betydelig indsats for kolonihavebevægelsen i Viborg, og han elskede at kunne slappe af i sin have fra det til tider byrdefulde arbejde i restaurationen. Han var en hyggelig mand at besøge, i sine sidste år plaget af sygdom, og han døde i en forholdsvis ung alder den 17. december 1931.

Graver Chr. Andersen

I godt 65 år var graver *Chr. Andersen* viborgenser, en mand, der på flere måder blev en kendt person i byen, fordi hans virkefelt var omfattende, hans interesser mange og hans flid stor. Andersen stammede fra Aalestrup, født den 4. april 1885. Faderen var teglbrænder, og der var absolut ingen velstand i hjemmet, så drengen kom ud at tjene som 6-årig. Sådan var vilkårene for et stort antal af børn dengang, så Chr. Andersen havde lært arbejdets nødvendighed og velsignelse, om man kan sige så om en lille hyrdedrengs bestilling, at kende fra barns ben. Efter at han var blevet konfirmeret, kom han i snedkerlære i Randers, og som ung svend kom han til Viborg i 1905.

Han fik først arbejde hos en af den tids mest fremtrædende håndværksmestre, tømremester V.M. Stein, og siden hos

Chr. Andersen

C.W. Jensen, i hvis firma han arbejdede i 17 år, indtil et nyt betydningsfuldt afsnit i hans tilværelse indledtes. Andersen havde fra begyndelsen af sin Viborg-tid været stærkt fagligt og politisk interesseret. Fra sit hjem, hvor syv børn var vokset op, han som den tredjeyngste, havde han fået på nærmeste hold betydningen af, at der blev gjort noget for at bedre kårene for de mindrebemidlede, og han gik ind til de fælles opgaver bl.a. som formand for Snedkernes Fagforening, en post, han varetog på udmærket måde i 17 år. Desuden blev han medlem af bestyrelsen for Socialdemokratisk Forening, og med denne baggrund fik han sæde i Søndre Sogns menighedsråd. J.C. Christensens kirkelove fra 1903 havde skabt begrebet menighedsråd, og Chr. Andersen var en af de første socialdemokrater, der blev valgt til denne nyskabelse i Viborg. I begyndelsen tog han vist mod valget mest ud fra et politisk syn, men efterhånden blev han grebet ikke blot af det rent praktiske arbejde, der fulgte med bestillingen, men følte sig også engageret af selve den kirkelige funktion.

Som mangeårigt medlem af kirkegårdsudvalget mente han sig i 1929, da der skulle udpeges en efterfølger for graver O.N. Munksgaard, kvalificeret til at søge stillingen, et valg, der stod adskilligt gny om. Der var rift om pladsen, ialt 70 ansøgere og blandt dem flere med specialuddannelser som hortonomer og arkitekter foruden en lang række personer med vidt forskellige forudsætninger. Chr. Andersen blev valgt, vistnok ikke enstemmigt, men tiden viste, at valget var godt, og at Andersen ikke havde søgt stillingen blot, fordi han, hvad der var menneskeligt forståeligt, gerne ville have en mere sikker tilværelse end den, han kunne basere på en ugeløn som snedker, men også fordi han havde kærlighed til opgaven. De erfaringer, han havde høstet som medlem af kirkegårdsudvalget, kom ham til nytte, og han forstod at knytte gode medarbejdere til sig, så han lidt efter lidt kunne få gennemført nogle af de reformer, det havde været ham magtpåliggende at se realiseret.

Chr. Andersen var med til at gennemføre flere udvidelser af kirkegårdsarealet, bl.a. et stort projekt, der var udarbejdet af havearkitekt Erstad-Jørgensen på et tidspunkt, hvor regnskabsfører A. Sahl var formand for udvalget. Andersen var glad for sit arbejde, fordi han igennem det kom i forbindelse med mange mennesker og kunne vejlede dem på et område, hvor der ofte er brug for finfølelse og situationsfornemmelse, og han kunne med tilfredshed se tilbage på 30 års god tjeneste, da han som 74-årig trak sig tilbage. Men én bestemt begivenhed glemte han aldrig: En morgen, da han som sædvanlig gik sin første runde på kirkegården, opdagede han, at hærværksfolk havde været på færde. En mængde gravsten og søjler m.m. var væltet, flere små figurer knust og marmorplader knækket, en ødelæggelse af et omfang, som en enkelt, måske sindsforvirret person ikke havde kunnet overkomme alene, så der måtte have været flere om det. Gerningsmændene blev aldrig fundet.

Begravelsesskikkene har ændret sig. De lange ligtog med et vandrende følge bag vognen trukket af skaberakklædte heste kendes ikke mere. Trafikken har ikke tid til at vise den ærbødighed, hvormed alle på gaden før i tiden hilste disse sørgeprocessioner, alt mens pårørende og venner langs ruten tændte lys i vinduerne, og den sorte vogn med det søjlebårne tag med sølvbronzerede englehover og et stort kors øverst oppe er blevet afløst af automobiler, der nok så ubemærket kan klare sig igennem trafikken.

Men et stykke byhistorie er forsvundet med denne gravskikændring, en tradition, som bl.a. graver Andersen var med til at videreføre. Alle, der husker den tid, mindes, hvordan han og snedkermester Georg Marthinsen, begge klædt i sorte frakker og med høj hat på hovedet, gik foran ligvognen og ved deres gang og hele værdighed var med til at forlene sceneriet med en stemning, der manede til højtidelighed og ærbødig medleven, en stemning, der mesterligt er

skildret af forfatteren Aage V. Reiter i samlingen »Det hellige ikon« i digtet med den let maliciøse titel: »Middagen venter«.

Graver Andersen døde den 5. september 1971 i en alder af godt 86 år.

Det nævnte digt af Aage V. Reiter lyder således:

Der gaar et Ligtog gennem Byens Gader
med Traditionens Tempo og Tragik.
Helt nær ved Vognen gaar med triste La-
der
Ligets Familie, som det er Skik.
De dystre Miner kan dog skyldes Træt-
ten,
som ikke klaredes i Skifteretten.

Ligvognen trækkes af de svære Heste
nys hentet ud fra Foder og fra Stald;
før Færden faar de gode Dyr det bedste:
nu lyder tunge Hestepærsers Fald.
Og Enken bag ved Vognen gaar og græ-
der,
mens hele Følget i det bløde træder.

I rette Tid mod Kirkegaarden lakker
den baldakinbehængte Vogn med Plan,
og Hestene er klædte i Skabrakker,
som var de Hævner fra Ku-Klux-Klan.
Og lyttende opmærksomt, mens de kø-
rer,
de drejer paa de sørgeklædte Ører.

Vist talte Præsten rørende og vakkert,
og da han med sin Trøst til Enken kom,
var Talen som en sløv og rusten Dag-
gert,
han stak i hendes Hjerte og vred om,
og da han endelig til Amen naa'de,
var overmaade mange Øjne vaade.

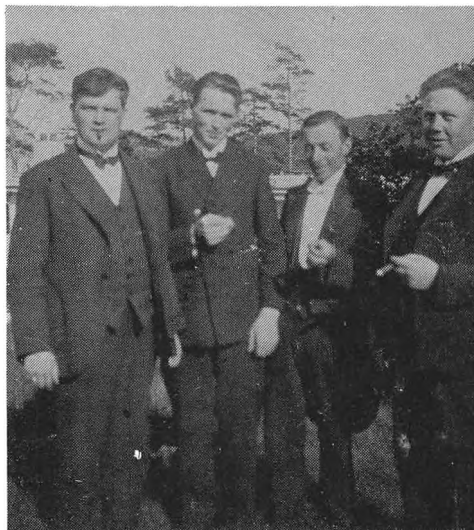
Saa løftes Kisten af den dødes Venner,
af mange Frokoster den tynges svart,
og bæres bort af seks haardtspændte
Hænder,
som løfter hver sin tunge Sjettepart --
og under Luksusceremoniellet
til Solosang den bæres af Kapellet.

Med stærke, slidte Tove Kisten sænkes
i et med Granris pyntet Jordhul ned,
og Jord der kastes, og paa mangt der
tænkes,
mens Præsten smukt og værdigt lyser
Fred.
Men Livet og dets Krav nu Følget
henter,
og først det nærmeste: Middagen venter.

Musiker Ejnar Christensen

Der er folk, som spreder solskin om sig, hvor de kommer, fordi de har en bestilling, hvor de fortrinsvis skal optræde som »glædens gesandt«. Musiker *Ejnar Christensen* var en af dem, og han nød livet igennem at have det fortrin at komme til stede, hvor folk var glade og blev endnu gladere takket være ham. Han virkede livet igennem med musik, og

En sommerkvartet, der spillede i Salonen: Ejnar Christensen, Svend Telling, Valdemar Nielsen og Oluf Henriksen

ikke mindst ved Sct. Georgsgildets børnehjælpsfester, hvor han var med fra først til sidst – spillede tuba i det orkester, som indledte festdagene, og trakterede violin, bas, klaver eller basun, når lystigheden udfoldede sig allermest festligt og folkeligt i Tyrolerkroen på markedspladsen.

Ejnar Christensen var viborgenser helt igennem, født som søn af murermester Holger Christensen, der ikke blot kunne håndtere murske og pudsebræt, men som også var en habil musiker og spillede ved forsamlingshusfester i en vid omkreds. I en meget tidlig alder kom sønnen Ejnar med på faderens musikalske rejser, og som halvstor dreng var han en virkelig habil violinist.

Kantor Chr. Hæstrup, som masser af gamle viborgdrengene husker fra skolen i Rosenstræde, fik hurtigt øje for Ejnar Christensens evner som violinist, og han opmuntrede ham på flere måder til at fortsætte arbejdet med at placere sig i den musikkens verden, der betød så meget for Hæstrup selv. Det kunne hænde, at han pludselig afbrød en af sangtimmerne og sagde til drengene: Så, nu vil vi ikke arbejde mere med sol, la, bi, do i dag, for nu skal Ejnar spille for os! Og så kom Ejnar frem med sin violin og spillede, somme tider duetter sammen med Hæstrup og det på en måde, så selv den mest uvorne knægt i klassen kunne blive grebet af det og fornemme det mærkelige fællesskab, som musikken kan skabe mellem udøver og tilhører.

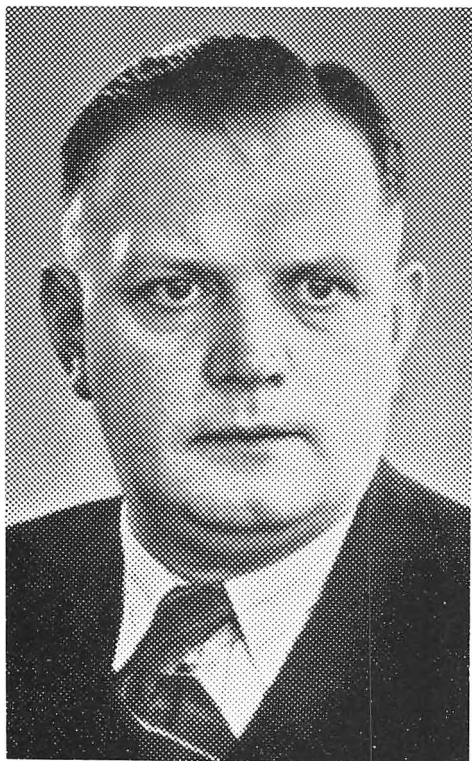
Da Ejnar Christensen kom ud af skolen, skulle han se sig om efter et »borgerligt« erhverv. Håndværker som faderen ville han ikke være, og så fik han plads på Kreditforeningen som elev på et tidspunkt, hvor tonen og stemningen i den ærværdige bygning var mere patriarkalsk og højtidelig end nu om stunder. Ledelsen affandt sig i stilfærdighed med, at kontoristelev Ejnar Christensen til tider ofrede mere af sin nattesøvn, end man fandt godt var, for der var vist i almindelighed ikke noget at sige ham på i hans arbejde ved skrivebordet, men da han nåede så langt i sin uddannelse, at

der blev tale om fast ansættelse, blev det stillet som et ultimatum, at han opgav sin musik, for at have en assistent, endsiges en fuldmægtig in spe måske, som også spillede til dans og faldera – det var uforneligt med Kreditforeningens værdighed.

Dermed var det givet, at Ejnar Christensen sluttede sin kontorkarriere for desto stærkere at kaste sig ud i musikens glade, omend ikke altid økonomisk synderligt givende liv. Ejnar Christensen blev en altnuligmand i byens musikliv i den lettere genre. At han var med, når der var baller og foreningsfester, var en selvskreven sag, og med sit talent for at få flere linjer til at rime blev han efterhånden næsten uundværlig, når en af den tids store folkefestligheder, revyerne, gik over scenen.

Ejnar Christensen lavede de lokale indslag i Holger Hansens og senere Henry Amfeldts sommerteaterforestillinger. Han skrev teksten til revyerne i malerens fagforening og De unge Socialdemokrater, instruerede, instrumenterede og komponerede. I revyerne optrådte lokale folk, og de allerfleste af dem var dygtige og slagfærdige, så der var altid stor tilstrømning til forestillingerne, ikke mindst på grund af de mange hentydninger i sange og sketches til begivenheder i Viborg. Der kunne ofte være barske ting imellem, selv efter at teksten, som loven bød, havde været forelagt politiassistent Andersen-Kjær til censur, for det hændte, at skuespillerne glemte at rette sig efter de røde streger, manuskripterne havde fået.

Det var ikke altid de store digteriske mesterværker, der blev skabt, når de hastigt nedskrevne revyviser blev til, og sådan bedømte Ejnar Christensen heller ikke sine skriverier, men hvad han fik rablet af sig, fyldte en mission ved at bidrage til lokal morskab. Vi har liggende nogle teksthæfter fra den tids revyer, bl.a. et, der hidrører fra Holger Hansens sommerteater i 1926 med et bidrag af Ejnar Christensen, der skulle give schlageren »Så er der brand i Rævegade« et lokalt tilsnit. Det gjorde han ved

Ejnar Christensen

at nævne en række af sine kolleger, og folk, der husker den tid, vil smile med et venligt skuldertræk, når vi bringer nogle citater:

På restauranter med god musik er ikke vi særlig forvænt.

På Hotel Phønix før vi jo gik, der spilled Ryming så pænt.

Valde hver aften på Westend står, stry'r violinen så kønt.

Musikken i Palmehaven lød så skønt, når Bang og Philbert spilled op.

Da kom der piger og soldater, Laurits han tjente let stakater, da var der dans og rejehop.

Philbert hun strøg på fiolinen, der var en snakken og en grinen.

Der var der slagsmål, fest og spænd
Da var der brand i Rævegade ... osv.

Ejnar Christensen kom tidligt med i fagligt arbejde, blev formand for Viborg Orkesterforening og fortsatte på denne

post i ca. 30 år samtidig med, at han kom med i landsorganisationen og her bl.a. var stærkt medvirkende til, at Viborg i sommeren 1947 blev stedet for landsorkesterstævnet. I mange år var han formand for Danske Provinsmusikers Pensionskasse, og da han og hans hustru i juni 1949 fejrede sølvbryllup, fik han en meget eksklusiv anerkendelse, idet formanden for Nordens Musiker-Union indfandt sig i hjemmet i Skottenborg og overrakte ham unionens hæderstegn og diplom, en æresbevisning, der var så meget mere værdifuld, som kun højst 12 kan være indehaver af hæderstegen.

Ejnar Christensen blev født den 30. januar 1903, og han blev 67 år på få dage nær. Den 27. januar 1970 døde han efter nogle måneders sygdom.

Overportør Niels Elmvang

I mange år færdedes på Viborg bane-gård en mand, som man, alene på grund af hans udseende, måtte lægge mærke til, overportør *Niels Elmvang*. Han var »trind som en tønde«, bevægede sig på grund af sin vægt med adstadighed og bar til skue en, på det tidspunkt usædvanlig, prangende skægvækst.

Hvordan Elmvang før i tiden, da han var portør, har båret sig ad med at klare kravene om at være gesvindt og hoppe på og af de rangerende vogne for at komme til at træde på den lange bremsepedal, får stå usagt, for jeg kendte ham kun som overportør med beskæftigelse næsten udelukkende på perronerne, hvorfra han uden at skulle bevæge sig altfor langt omkring havde opsyn med rangeringen og sporskifternes rette betjening.

Niels Elmvang stammede fra Velle, født den 6. november 1873, og han har formentlig som ung haft en tid som tjenestekarl på landet, inden han kom ind hos statsbanerne. Han startede sin DSB-karriere i Roskilde, og i 1910 kom han til Viborg, hvor han forblev til sin død den 19. april 1959. Han var da 85 år og havde 10 år i forvejen mistet sin hustru.

Elmvang avancerede fra portør til overportør af 2. grad med tjeneste i Struer, men han vedblev at bo i Viborg, og hans eskapade til det vestjyske jernbanecentrum varede ikke så længe. Den 1. oktober 1919 blev han udnævnt til overportør af 1. grad, og siden da og indtil hans fald for aldersgrænsen var Viborg banegård hans virkeplads.

Elmvang havde andet i tankerne end lokomotiver og togtrafik, og der kunne nok fortælles adskilligt om, hvordan hans system med andre materier kunne aflede tankerne fra sporskiftning og fløjtesignaler til mændene på rangérmaskinerne, episoder, der rent tjenstligt bragte ham i bekneb ind imellem, men selv i sådanne situationer var det svært at bevare bøsigheden overfor hans brede smil og troskyldigheden i hans rare øjne.

I nogle år forsøgte Elmvang sig som ejendomshandler, men det skulle han nok have ladet være med, for det bragte ham ikke den afstivning af en sparsom portør-gage, han havde tragtet efter. Ej heller opnåede han succes på den politiske arena, hvor han »producerede sig på torvet« ved en række vælgermøder. Jeg mindes ham især fra møderne forud for folketingsvalget den 24. april 1929, hvor han havde udset sig Søndervingekredsen som skueplads. Han havde skrevet en omfangsrig række betragtninger ned i et kollegiehæfte, vistnok fordi han følte sig tiltalt af retsstats-ideer, og denne afhandling begyndte han at læse op af på et af de første møder, idet han blev ved så længe, hans taletid tillod. Næste aften fortsatte han, hvor han slap på det foregående møde, og således videre aften efter aften, idet han med englelig tålmodighed holdt op, når dirigenten gav signal, om det så var midt i en sætning. Den no-

Niels Elmvang

get bøsse fhv. folketingsmand Niels Chr. Hedegaard, der var Venstres kandidat, havde svært ved at tage »forestillingen«, men en anden af kandidaterne, den radikale sagfører Alfred Sorvad, lo så hjerteligt og opfordrede Elmvang til endelig at komme til hvert møde – og det samme gentog sig aften efter aften.

Og så var Elmvang digter! Han kunne gøre holdt midt i en rangering for at skrive nogle linjer ned i sin bog, og jævnligt kom han ind på kontoret og betroede personalet, at nu havde stærens fløjten eller snefnuggenes dalen inspireret ham til et digt, som han så læste op. Sandt at sige var han ikke poet, og versefødderne lå han i evig kamp med, men det hindrede ikke hans digtertrang i at udfolde sig i vers, som P. Ferdinand Vadum eller P. Sørensen Fugholm såmænd godt kunne have lagt navn til. Senere trafikkontrollør Georg Monsted havde klart øje for pudsigheden i Elmvangs poetiske udfoldelser, og han fik efterhånden en stor samling af disse »dikte«. Den er formentlig gået tabt, efter at først han og året efter hans hustru afgik ved døden.

Jeg er i besiddelse af et enkelt af Elmvangs digte, som han bad Folkebladet om at trykke, 4 vers, der sammenfatter hans følelser ved at betragte et Danmarkskort, hvor Jylland for ham at se tager sig ud som en kæmpe »med krummet gren og lyng i hat«. Sidste vers lyder således:

Den kæmpe, som står så dybt i vand,
består af kridt og klit, ja, al slags jord,
som mod vestenvinden beskytter det
øvrige land.
Fra buksebagen er gået tre øer over
bord.

Over blinkende vig mod øst sig vender.
I vandspejl ses landets højeste mand,
som danske på naturdragten kender,
det gamle skønne havomvundne Jylland.

Da Elmvang afleverede digtet, havde han forsynet det med denne fodnote:

NB. Komponist søges, som lægger den bedste melodi på ovennævnte skildring af fikserbilledet.

Jeg måtte bedrøve den rare Elmvang med, at jeg ikke syntes, digtet egnede sig til offentliggørelse, for det led af visse metriske mangler, men det lysnede op i hans skuffelse, da jeg udbad mig tilladelse til at beholde manuskriptet til minde om hans besøg ...

Grosserer Petrus Christensen

Grosserer *Petrus Christensen* var særpræget og alsidigt begavet i usædvanlig grad, en mand, der på mange måder var med til at tegne udviklingen i Viborg fra slutningen af det forrige århundrede og

Petrus Christensen som yngre

et godt stykke ind i det nuværende. Petrus Christensen var lærer, journalist og handelsmand – mindst vel nok det første, for det var ikke ret længe, han fik lejlighed til at udnytte den eksamen, han som ung mand tog på Blaagaard seminarium i København. Til gengæld var han en fremragende journalist og skribent, og han udfoldede sig også frodigt, da det journalistiske interregnum – et af de få fremmedord, han yndede – var forbi, og det gjaldt om at skrive op i ordrebogen på samme måde, som han før havde brugt referentblokken.

Det lå som noget helt naturligt, at Petrus Christensen skulle være degn, da han nåede op i læsealderen. Hans farfar havde været lærer i Darum, hans egen far i Randbøl og senere i Borbjerg ved Holstebro, hvor Petrus Christensen blev født den 4. februar 1867.

Det var en helt ny verden, han kom ind i, da han mødte op som elev på Blaagaard, og han traf på seminariet folk, der fik betydning for ham resten af livet.

Bl.a. var han klassekammerat med den senere så kendte journalist Freilif Olsen, broder til Henrik Cavling og i mange år en af de spidseste og mest frygtede penne indenfor dansk journalistik. Blandt andre senere berømt heder gik Jeppe Aakjær på Blaagaard samtidig med Petrus Christensen.

Det blev dog ikke stort, Petrus Christensen fik ud af sin lærereksamen, hvis man skal udregne resultaterne af hans læsetid i varigheden af den periode, hvor han kom til at virke som lærer. En tid var han huslærer på et gods på Fyn, derefter skolelærer og degn i Hogager ved Holstebro. Så blev han hovedkulds kastet ud i journalistikken efter indtrængende opfordring fra sin broder i Viborg, storkøbmanden Holger Christensen, der lagde pres på ham, fordi Viborg Amtstidende pludselig stod og manglede en redaktør. Holger Christensen og andre viborgensere var begyndt at udgive deres egen avis, fordi de hørte til den fløj indenfor Venstre-partiet, som kaldte sig »de moderate«. De var ikke tilfreds med

den måde, redaktør, sagfører A. Andersen skrev på i Viborg Stifts Folkeblad, og så fik de deres egen avis stablet på benene med trykkeri i St. Sct. Hansgade, Møllers Bogtrykkeri.

Petrus Christensen var en glimrende skribent, en hård debattør og med lyst til at stå midt i en fejde, hvor det kunne fyge fra pennene. Det skrev han for år tilbage nogle kronikker om i Folkebladet, højst interessant læsning. Det samme gælder en bog, han fik udgivet 1940, omfattende artikler, han skrev i Holstebro Dagblad, og hvori også hans Viborg-tid omtales.

Trods et energisk og stort personligt slid kunne Petrus Christensen ikke klare Amtstidendes sejlads gennem skærene, men, siger han i den nævnte bog, jeg vil ikke dømmes for slet sømandskab, fordi jeg ikke kunne bringe den grundstødte skude ud i rum sø. Kun en kong Midas kunne have hjulpet. Skønt der var pengesterke mænd bag Viborg Amtstidende, skulle dog ingen have synderligt i klemme, et bevis på, hvad et langt livs erfaring har lært mig, nemlig sandheden i Georg Brandes' ord, at en borgers ømme sted er hans pengepung.

Da Petrus Christensen var færdig med Amtstidende, virkede han et års tid ved Aarhus Amtstidende som journalist. Så vendte han på ny tilbage til Viborg, gik ind i sin broders store kolonialforretning, bestyrede i nogle år Holger Christensens forretning ved Sct. Mogensport og begyndte siden for sig selv. Han specialiserede sig i oste og fik en grossistvirksomhed, der nød ry vidt omkring. Han havde kontakt med mejerier på Fyn og Langeland, var personlig ven med mejeribestyrerne og hentede hjem til Viborg oste, som mange af hans konkurrenter så langt efter, alt mens de måtte indrømme, at »ham Petrus« var det ikke nemt at konkurrere med, for han kunne handle, hvor så mange andre måtte give op.

Petrus Christensen levede sig ind i livet i Viborg med en intensitet, der gjorde det muligt for ham senere at skrive en lang række artikler med skil-

Her havde Petrus Christensen en overgang købmandsforretning.

dring af mennesker og tildragelser, han havde kendt. Han hørte med i kredsen af borgere af købmandsklassen, der samledes om det runde bord på Preislers Hotel i den navnkundige Otto Preisler, kaldet Tyrk's tid, og han kendte den kreds af købmænd, som gik under navnet Basunen. Ikke, at Petrus Christensen var, som han gerne sagde, »hægen« efter at komme i lag med »de fine«, men han kendte dem, og han lurede dem mange af deres småtræk af.

I sit firma var Petrus Christensen en overmåde flittig mand. Han brugte sin cykel året rundt, og han var ganske pudsig at se på, når han steg af maskinen og trak den langs fortovet uden først at be-

fri sig for sine cykelspænder, der holdt buksebenene stramt spændt om læggen lige over fjederstøvlerne. Hvas og brøsig kunne han se ud med det skarpe blik bag brilleglassene, men det var i virkeligheden kun en maske, der dækkede over et medfølelse sind, som han ønskede at skjule bag en vis lyst til at dyrke sarkasmen.

Endnu som 80-årig drev han sin forretning og fartede land og rige rundt, og han følte sig ikke aflægs, da han fulgte sin læges opfordring til at lade sig indlægge på hospital i Århus. Men så gik det lidt efter lidt ned ad bakke, og den 2. juni 1948 døde han, godt 81 år gammel.

Skribenten Petrus Christensen ved sit arbejdsbord

Indholdsfortegnelse

De efter hvert navn anførte datoer henviser til tidspunktet for artiklernes fremkomst i Viborg-nyt.

Andersen, Anders Gaardsmand, gartner. 13/3 1974	10
Andersen, Chr., graver. 20/11 1974	123
Ane med kludeskoene. 1/5 1974.....	66
Bendixen, Olaf, statskovfoged. 27/2 1974	15
Bilgrav, Niels, avlsbruger. 20/2 1974	43
Bisgaard, Oluf, brandinspektør. 28/11 1973.....	21
Bjørn, Peter 30/5 1973.....	83
Bruun, Niels, mekaniker. 30/10 1974.....	111
Buchwaldt, Niels, pilot. 8/8 1973	97
Christensen, Chr., arbejderformand. 14/11 1973.....	42
Christensen, Chr., ølhandler. 22/1 1975	112
Christensen, Ejnar, musiker. 24/9 1974	125
Christensen, Godtfred, elektriker. 21/5 1974	74
Christensen, Otto, malermester. 7/11 1973.....	39
Christensen, Petrus, grosserer. 15/1 1975	129
Den bette amtmand. 1/8 1973	97
Elmvang, Niels, overportør. 12/2 1975	127
Fischer, Holger, tømmerhandler. 4/5 1975	80
Frantzen, Emil, elektriker. 19/12 1973	101
Frederiksen, Frederik A., vognmand. 6/6 1973	47
Graver, Robert, violinist. 13/2 1974.....	8
Handberg, Carl, sagfører. 10/10 1973	19
Hansen, J. C., magister. 31/7 1974	93
Hansen, K., maskinarbejder. 23/1 1974	12
Hansen, Rantzau, brændselshandler. 9/10 1974.....	115
Harthimmer, Sofus, skomager. 19/9 1973	48
Hartvig-Møller, Erik, stabslæge. 6/2 1974.....	40
Hollenbach, Heinrich, tarmgrosserer. 29/5 1974	75
Holm, Julius, skomagermester. 3/7 1974	77
Hopp, Peter, foreningsvært. 13/10 1974	13
Hvass Nielsen, Peter, blomstergartner. 6/3 1974.....	108
Jacobsen, Jensenius, malermester. 18/7 1973	45
Jensen, J. M., telefonmester. 2/1 1974	24
Jensen, Jens Chr., vaskeriejer. 3/4 1974.....	33

Jensen, Theodor, gartner. 24/7 1974	64
Johansen, Kr., landstingsmand, Kvosted. 26/6 1974	78
Justesen, Robert, malersvend. 9/1 1974	56
Kampmann, Hack, politimester. 4/12 1974	117
Knudsen, Ane Marie, torvehandler. 1/5 1974	66
Kisum, Victor, hestehandler. 26/9 1973	53
Labri, markedsgøgler. 8/8 1973.....	50
Laursen, Harald, pianist. 7/8 1974.....	60
Laursen, Laurits, bogbinder. 7/1 1975.....	118
Laustsen, Martin, snedker. 16/1 1974	91
Lundquist, Jørgen Blaes, bladhandler. 25/7 1973	51
Madsen, Jens, gymnastiklærer. 21/3 1973	32
Mathiasen, Peter, forretningsfører. 17/7 1974.....	63
Mikkelsen, Chr., portner. 21/5 1975	61
Mikkelsen, Chr., værkfører. 9/4 1974	35
Mikkelsen, Valdemar, isenkræmmer. 28/5 1975	114
Morell, Frederik, cigarmager. 13/6 1973	59
Mortensen, Andreas, sadelmager. 3/10 1973.....	110
Munksgaard, Aage, fotograf. 14/8 1974	67
Møller, Mads Chr., kustode. 12/9 1973.....	29
Møller, Søren Chr., inspektør. 11/7 1973.....	7
Nielsen, N. C., tømremester. 22-29/8 1973	105
Nielsen, Octavius, restauratør. 17/4 1974	16
Nielsen, Peter Hvass, blomstergartner. 6/3 1974	108
Nørgaard, Niels, restauratør. 13/5 1975	86
Pedersen, Ingvar, handelsmand. 21/8 1974	57
Poulsen, A. P. Th., stadsingeniør. 15/8 1973.....	30
Schou, Niels, restauratør. 29/1 1975.....	122
Schrøder, Chr., barbermester. 12/12 1974	102
Snerding, Vilhelm, kaptajn. 24/10 1973	22
Svensson, Julius, gasværksformand. 12/6 1974	72
Sørensen, Chr., gårdskarl. 1/8 1973	97
Sørensen, Georg, lokomotivfører. 15/5 1974.....	68
Sørensen, Martin, ostehandler. 24/4 1974.....	18
Thomsen, Alfred, handelsmand. 5/9 1973.....	96
Thøgersen, Carl Marius, snedker. 30/1 1974	26
Vig-Nielsen, Søren, arkitekt. 11/9 1974	120
Weihrauch, Peter, trædrejer. 27/6 1973	28
Winther, Carl, mekaniker. 8/5 1974	89
Wire, Christen, malermester. 17/10 1973.....	36
Aarestrup, Peter, sygekassekasserer. 5/6 1974	70